

Tidskriften *Kommentar* om Konflikten mellan Kampuchea/Kina och Vietnam

Innehåll

Om denna artikelsamling	1
Nguyen Khac Vien: ”I vissa viktiga frågor är vi oeniga med de kinesiska ledarna”	2
Konflikten Kampuchea-Vietnam	5
Svek Vietnam sina kambodjanska kamrater?.....	9
Intervju med Khac Vien – ‘Kina hotar Vietnams oberoende’	11
Wilfred Burchett: Hatten av för Kampuchebas Nationella Befrielsefront!.....	20
Lär av Vietnam!	25
Nguyen Khac Vien om Kina: Vill bli en stormakt till varje pris	26
Wilfred Burchett: Flyktingströmmarna minskar efter Befrielsefrontens seger.....	31
Nguyen Huu Tho: Vi har aldrig ändrat vår inställning till Kampuchebas gräns.....	35
Debatt	37
Anthony Barnett: Segern i Vietnamkriget – ett streck i räkningen både för USA och Kina ...	41
Kritisk solidaritet eller konsten att inte ta ställning.....	47
Debatt – Vietnam	51
Resa i Vietnam: Kinas ‘läxa’ – en medveten förstörelse	56
Intervju med Khac Vien: ”Det gäller våra liv”.....	64
John Pilger: USAs andra Indokinakrig.....	69
Carter och Deng enades om kriget	82

Om denna artikelsamling

Konflikten mellan å ena sidan Vietnam och å den andra Pol Pots Kampuchea och Kina var på många sätt en förödande konflikt. För de indokinesiska folken var det en katastrof och för resten av världen markerade den det definitiva slutet på det revolutionära uppsving som hade pågått sedan 60-talet. Konflikten – med den vietnamesiska invasionen av Kampuchea som följdes av den kinesiska ”straffexpeditionen” mot Vietnam – åtföljdes av förvirring och demoralisering bland vänstern, i synnerhet den maoistiska, som efter detta kom in i en djup kris som slutade med att de flesta maoistiska organisationerna, särskilt i Europa och Amerika i stort sett försvann.

För dagens vänster så är det av stor vikt att *förstå* vad som hände, konfliktens orsaker osv. De frågor som konflikten aktualiserar gäller många aspekter av central vikt för marxistiska revolutionärer: de ”socialistiska ländernas” och den indokinesiska befrielsekampens natur (inklusive orsakerna till Pol Pots skräckvälde), imperialismens roll i det hela, den svenska vänsterns relationer och knytningar till de olika sidorna i konflikten osv.

På webbplatsen *marxistarkiv.se* finns redan en hel del material om dessa problem – se avdelningarna *Kina* och *Indokina* (under *Asien*). Föreliggande samling med artiklar ur tidskriften *Kommentar* från åren 1977-81 belyser olika aspekter av denna problematik. Se även antologin [De socialistiska krigen](#), som utförligt dokumenterar den debatt som krigen Vietnam – Kampuchea och Kina – Vietnam gav upphov till inom den svenska vänstern.¹

För de som följde utvecklingen och inte blundade för verkligheten så var det tydligt att det fanns motsättningarna mellan Vietnam och Kina åtminstone sedan 1971, i samband med Nixons Kina-besök.² Motsättningarna skärptes efter segern 1975, då också en ny aktör kom in på scenen, Pol Pots Kampuchea. Ganska snart, och i synnerhet från 1977, började det komma rapporter om väpnade sammanstötningar mellan Vietnam och Kampuchea, men till en början så försökte man utåt nedtona det hela. Efter det att den kampuchianska ledningen i slutet av 1977 offentligt anklagat Vietnam för militär aggression, var det dock omöjligt att längre dölja eller bagatellisera konflikten, där dessutom Kina öppet stod på Kampuchreas sida.

Kommentars rapportering består av dokument, intervjuer, debattinlägg m m, men det görs även seriösa försök att analysera det som skedde. På det hela taget har *Kommentar* en pro-vietnamesisk tendens som blir allt tydligare med tiden, men den är inte blind, utan baseras vanligen på resonemang där de olika sidornas argument vägs mot varandra. I detta avseende skiljer sig *Kommentar* på ett positivt sätt från i synnerhet de som oförbehållsamt tog ställning för Pol Pot och Kina.

Den allra sista artikeln, ”Carter och Deng enades om kriget”, utgörs huvudsakligen av ett längre utdrag ur ett tal om situationen i Indokina, som Geng Biao, generalsekreterare i det kinesiska kommunistpartiets militärkommission, höll den 19 januari 1979 inför högre partikadrer. Talet ger en initierad bild av hur kineserna resonerade vid denna tidpunkt.

9 juni 2007 / kompletterad 4 april 2009

Martin Fahlgren

¹ I *Kommentar* 8/79 och 11/79 fanns en längre analys av den kommunistiska rörelsen av historikern Ben Kiernan. De ingår ej i denna artikelsamling. Se i stället [Motsättningar i Kampuchreas kommunistiska rörelse](#) som är en utvidgad version av *Kommentar*-artikeln.

² Se [Debatt i MLK om Kinas utrikespolitik](#), särskilt artikeln ”Så många frågor” (från 1972) och [Vietnameserna och ”Nixondoktrinen” – ett dokument](#), samt [Kina, vänstern, Vietnam & utrikespolitiken](#) och [Rötterna till konflikten mellan Kina och Vietnam](#)

Kommentar 9 1977

Nguyen Khac Vien: "I vissa viktiga frågor är vi oeniga med de kinesiska ledarna"

Oenigheten gäller "särskilt USA-imperialisternas internationella roll", säger Nguyen Khac Vien, chef för Foreign Language Publishing House i Hanoi och redaktör för *Vietnam Courier* och *Vietnamese Studies*. I denna mycket öppenhjärtliga intervju förklarar Vien Vietnams hållning till de socialistiska staterna, till Laos och Kambodja, till USA och Asean. Han kommenterar också varför Vietnam gått med i Världsbanken. Intervjun gjordes i april i år av Peter Limquenco och finns publicerad i sin helhet i *Journal of Contemporary Asia* nr 1/77.

Översättning från engelska: Anu-Mai Köll.

Många människor blev förvånade när Vietnam gick med i Världsbanken och den asiatiska utvecklingsbanken. Lika förvånande är det att Vietnam numera välkomnar utländska investeringar. Kan du kommentera dessa åtgärder?

Vien: Vår politik kan uttryckas så här: I första hand räknar vi med vår egen kraft, men hjälp och stöd utifrån är också betydelsefullt. Vi vill inte bortse från de utländska bidragens potentiella betydelse, samtidigt som vi vet att det inte är de som kommer att utveckla vårt land. Det är våra egna ansträngningar och mobiliseringen av hela befolkningen som kommer att lösa problemen. Men bidrag utifrån är till stor hjälp därför att vi tekniskt sett ligger åtminstone 200 år efter Europa och USA. Den klyftan måste överbryggas så snabbt som möjligt. Vi har uppnått militär och politisk självständighet. Nu måste vi konsolidera och bygga upp en vetenskaplig och teknisk självständighet. Vi har försatt oss att överbrygga klyftan under en tjugooårsperiod. De socialistiska länderna står för största delen av hjälpen, men det finns möjligheter för alla länder i världen att dela med sig av sina resurser. De internationella krafter som i ett annat sammanhang kunde ingripa i Vietnams ekonomi på ett farligt sätt, kan nu brukas till vår fördel. I ett socialistiskt Vietnam med en politiskt medveten befolkning kan den utländska hjälpen komma oss till nytta.

Vilka var de viktigaste besluten under partikongressen i december förra året?

Vien: Betydelsen av kommunistpartiets fjärde nationella kongress ligger i att den klart har definierat vilken linje vi skall följa under de kommande åren. Inte bara de närmaste fem åren, utan i femton eller tjugo år framåt. Det står nu klart för oss efter den oundvikliga period av förvirring som följde på befrielsen. Man kan fråga sig om det blir någon övergångsperiod. Kommer kapitalismen i söder att bestå i femton eller tjugo år? Det är uppenbart oriktigt, eftersom det inte har funnits någon kapitalism i södern. Det har funnits en kolonial ekonomi som måste försvinna. Det har aldrig egentligen funnits någon nationell bourgeoisie i Vietnam. Det fanns en kompradorbourgeoisie vars intressen och existens direkt var förknippad med den utländska dominansen. Därför måste vi omedelbart fortsätta mot socialism. Och denna socialism definieras av ett visst antal saker, såsom en snabb förändring av den sociala strukturen och att ett socialistiskt samhälle byggs på denna bas. Och med denna bas kommer hela Vietnam att gå framåt på den socialistiska vägen.

Vissa kommentatorer har påpekat att Vietnam har närmat sig det sovjetiska lägret på grund av politiska och territoriella meningsskiljaktigheter med Kina. Kan du ge en kommentar till detta?

Vien: Det är en ganska traditionell uppfattning om de politiska krafterna i världen att man måste ha maktbalans mellan stormakterna. Stormakterna är en realitet som man måste leva

med. Vår politik är socialistisk, den bygger på en socialistisk analys efter marxist-leninistiska riktlinjer. Om vid en given punkt vår analys sammanfaller med en annan stats eller ett annat partis analys, är vi överens. Men om vi inte är överens, om våra synpunkter inte sammanfaller, är det vår princip att framföra våra ställningstaganden i möten mellan partier och stater, och inte att diskutera dessa frågor offentligt.

Vår politik är en självständig politik, d v s vi menar att varje kommunistiskt parti kan, i enlighet med nationella förhållanden och sin egen analys, ha synpunkter som skiljer sig från andra staters eller partiers. Oss emellan diskuterar vi uppriktigt och öppet, men vi gör det inte i tidningar eller på radio el dyl, då vi anser att det alltid finns möjligheter att arbeta för att uppnå ömsesidig solidaritet och broderliga förbindelser mellan de olika kommunistpartierna i världen. Vi arbetar i en sådan riktning. Denna anda av självständighet och broderskap kan i vissa situationer stå i motsättning till det nationella intresset. Till exempel kan några säga till oss att de inte kan ge oss tekniskt och materiellt stöd, och det måste vi acceptera. Trots allt är det respekten för vissa principer som gör det möjligt för oss att arbeta med ett långt perspektiv även i tider då måste göra uppoffringar. Det var fallet särskilt under kriget, och därmed blev kriget svårare och längre. Men vi accepterar det i hoppet om att en dag kunna återerövra broderskapen mellan världens kommunistpartier och socialistiska stater. Det betyder att vi i vissa viktiga frågor, särskilt gällande USA-imperialisternas internationella roll, är oeniga med de kinesiska ledarnas politik. Vi anser att USA-imperialisterna är mänsklighetens främsta fiende, och det är en allvarlig oenighet. Vi kommer att fortsätta att förfäktas denna ståndpunkt och varna andra folk i världen för USAs imperialism och neokolonialism, vilka materiella svårigheter vi än har. Å andra sidan, om USA visar sig uppriktigt önska goda relationer till det vietnamesiska folket kommer vi inte att vara avvisande. Men politiskt, från en revolutionär ståndpunkt, är vårt ställningstagande för den närmaste framtiden kompromisslöst.

Hur är relationerna mellan Vietnam och Laos och mellan Vietnam och Kambodja?

Vien: Med Laos har vi mycket nära relationer. Vi är två folk och två partier enade av många års kamp. I dag samarbetar våra folk intimt på den ekonomiska, politiska och kulturella nivån. Laos har stora svårigheter, särskilt vad gäller gränsen mot Thailand. Laos är ett litet land, med en befolkning som består av bara tre miljoner och har svårigheter att försvara sin gräns, som är flera tusen kilometer lång. Thailand är en bas för antisocialistisk verksamhet. När de amerikanska flygplanen flyger över Laos har de inget flygvapen att skydda sig med. Det är en ganska spänd situation. Vad gäller Kambodja är våra relationer mindre nära, eftersom våra kambodjanska vänner för en isolationistisk politik. Det kan finnas ett obetydligt kommersiellt utbyte mellan folk som lever nära gränsen på ömse sidor, men på regeringsnivå är kontakten fortfarande mycket begränsad.

Varför är thailändarna så hysteriska när det gäller Laos och Vietnam?

Vien: Därför att det i Thailand finns amerikanska militära baser för omstörtande verksamhet, och den thailändska regeringen är inblandad i deras aktiviteter. Det finns också motstånd i Thailand. Folket är missnöjt och visar det, och då måste den thailändska regeringen ha en syndabock och därför har man försökt driva fram en kris med Laos. Så länge det finns en pro-amerikansk regering i Thailand och amerikanerna behåller greppet om Bangkok kommer det att vara svårt med relationerna mellan Thailand, Laos, Kambodja och Vietnam.

Håller Asean på att utvecklas till ett asiatiskt neokolonialt block med udden riktad mot Indokina, eller är det en progressiv kraft i regionen?

Vien: Dessa regionala organisationer har skapats av amerikanerna för att tjäna som täckmantel för vissa neokoloniala politiska manövrer. Men allt eftersom situationen utvecklas och styrkeförhållandena förändras, vaknar de sydostasiatiska folkens nationella och sociala medveten-

het. Regeringarna i dessa regioner har tvingats ta hänsyn till sina egna folks växande medvetande. En organisation som är neokolonial och pro-amerikansk vid en tidpunkt kan pressas i en annan riktning av folkets breda massor. Så vår politiska inställning till sådana organisationer kan förändras från en tidpunkt till en annan. Vår biträdande utrikesminister, Pham Hien, besökte flera sydostasiatiska länder efter befrielsen. Vi har sagt att vi är redo att upprätta normala förbindelser med alla länder i regionen.

Hur ser du på befrielsekrigets framtid i Sydostasien?

Vien: Generellt sett kommer den nationella befrielsen att utvecklas allt snabbare, särskilt eftersom de imperialistiska krafterna har haft interna problem. Naturligtvis är förutsättningarna olika i varje land. I ett land som Malaysia t ex, där det finns olika etniska grupper och olika intressen, kan det vara svårare än i ett land där det finns nationell sammanhållning. I ett sådant land är de revolutionära krafterna bättre organiserade, och bourgeoisien eller den militära kasten är mindre fast rotad. Jag tror att de reaktionära krafterna i alla dessa länder håller sig fast i de band som den lokala bourgeoisien har knutit till USA-imperialismen. De reaktionära krafterna är inte lokala fenomen.

Vilka lärdomar kan man dra från det vietnamesiska folkets trettioåriga kamp vad gäller den tredje världen?

Vien: De lärdomar man kan dra gäller främst oss själva och andra måste dra sina egna slutsatser. I vår generation har det tidigare kolonialiseraade folket haft möjlighet att föra en nationell befrielsekamp. Imperialismen slogs tillbaka trots att den tog till de brutalaste metoder för att uppnå sina syften. Andra länder i tredje världen kan förutse en mycket hård kamp. På en strategisk nivå och i det långa loppet finns det inget annat möjligt mål än en seger för folket. På det praktiska planet vet man, att kampen kommer att vara mycket jobbig och hård.

Kommentar 1-1978

Konflikten Kampuchea-Vietnam

När fransmännen kom till Indokina på 1800-talet överförde de vissa kampuchianska områden till Cochinkina dvs södra Vietnam, ett annat område till Laos. Fransmännen återerövrade också Kampuchias västligaste provinser från Thailand. Kampuchias gränser är alltså i hög grad ”koloniala”. Både vietnameser och khmerer har t ex länge bott på bägge sidor om den nuvarande gränsen.

Stöd kravet på förhandlingar!

Det förefaller betydligt troligare att Vietnam slagit tillbaka mot kampuchianska gränsattacker än att Vietnam försökt erövra Kampuchea, skriver Kommentars Sydostasiengrupp, som granskat rapporteringen från Indokina. Överhuvudtaget är Vietnams version av händelseförloppet trovärdigare än Kampuchias, som är fylld av motsägelser, uppenbara lögnar och invektiv.

Den 31 december 1977 anklagade Kampuchea Vietnam för att ha invaderat Kampuchea. Vietnamesiska styrkor påstods i november ha ”trängt in dussintals kilometer” på kampuchianskt territorium och under hösten gjort upprepade angrepp mot grannlandet. I de nyhetstelegram som presenterades i Västeuropa och Sverige talades det om att vietnameserna var på väg mot Phnom Penh.

Det är svårt att exakt fastställa vad som inträffat. Men detta är uppenbart:

- **Det rör sig inte om någon vietnamesisk invasion.**

Vietnam har varken förnekat eller bekräftat att dess militära styrkor gått över gränsen till Kampuchea. Om vietnamesiska styrkor har överskridit gränsen, så har de med all sannolikhet inte lämnat gränsområdet. Det vietnamesiska utrikesministeriet har kategoriskt förnekat att Vietnam skulle ha ockuperat delar av Kampuchea.

- **Det rör sig inte om ett plötsligt uppflammande krig.**

Gränskonflikten har pågått i flera år. Detta bekräftas i uttalanden både från Kampuchea och Vietnam.

Konfliktens historiska bakgrund

Då den franska kolonialmakten på 1800-talet drog upp gränserna i Indokina kom stora områden med khmerbefolkning att införlivas med det franska Cochinkina. Det var en gränsdragning som inte tog hänsyn till befolkningsgruppernas historiska bosättningar. Dessutom blev själva gränslinjen mellan de båda länderna oklar.

Även om befolkningen på Vietnams sida idag huvudsakligen är vietnamesisk och på den kampuchianska sidan khmerer, så finns det fortfarande både vietnameser och khmerer som bor på ”fel” sida om gränsen.

Också när USAs lakejer satt vid makten i Saigon och Phnom Penh var gränsen omstridd. Strider förekom ofta mellan de bägge marionettarméerna. I Kambodja mördades tiotusentals vietnameser av Lon Nols styrkor omedelbart efter att Sihanouk störtats. Under Nixons Kambodjainvasion begick Saigonarmén å sin sida allvarliga övergrepp mot khmerbefolkningen.

Ytterligare en källa till motsättningar kan vara att Frankrike använde vietnameser i kolonialadministrationen och som arbetare vid plantagerna i Kampuchea. Efter segrarna för befrielse-

rörelserna ilar vietnameser som i generationer levit i Kambodja/Kampuchea återvänt till Vietnam.

Kampuchebas anklagelser motsägelsefulla

Anklagelserna från Kampuchea sedan nyår mot Vietnam har varit många. Bland annat anklagas Vietnam för att ha tagit hjälp av ”utlänningar med europeiskt ursprung” – underförstått sovjetiska medborgare. Denna anklagelse tillhör en av de mest osannolika. Varför skulle Vietnam, som under två stora befrielsekrig mot Frankrike och USA aldrig använt sig av utländska soldater, ha behov av sådana vid en gränskonflikt med Kampuchea? När USA inledde sitt bombkrig mot norra Vietnam förklarade president Ho Chi Minh för journalisten Wilfred Burchett: ”Vi behöver materiell, politisk och diplomatisk hjälp. Men det blod som utgutes här och i söder måste vara vietnamesiskt blod. Vi vill inte att andra ska lida på grund av våra problem.”

Denna anklagelse från Kampuchea om utländsk inblandning har utnyttjats av reaktionärer, som försökt göra gällande att Kampuchea och Vietnam endast är marionetter som dansar efter Pekings respektive Moskvas pipor.

Vietnams kommunistparti (VKP) har under hela konflikten mellan Kinas Kommunistiska Parti (KKP) och Sovjetunionens Kommunistiska Parti (SUKP) vägrat ta ställning för den ena parten mot den andra. Det vietnamesiska kommunistpartiet har troget följt Ho Chi Minhs testamente där han uppmanar partiet att ”... verksamt bidra till att enigheten bland broderpartierna återställs på ett sätt som svarar mot både förnuft och känsla”. Men eftersom KKP:s analys av motsättningar i världen lett till en rad ställningstaganden som inte överensstämmer med VKP:s (till exempel Angola), har skillnaden mellan partiernas konkreta politik ökat, utan att därför VKP på något automatiskt sätt har underordnat sig SUKP:s politik.

Det är mot den här bakgrunden man skall se gränskonflikten. Synen på världsläget avspeglar sig också i de bägge partiernas språkbruk. VKP talar om att ”den stora vänskapen och kampsolidariteten mellan de båda folken är evigt varaktig och att ingen kan förstöra den och hävdar att ”i den gynnsamma situation då Vietnam, Laos och Kampuchea nu är helt oberoende och fria, kan bestämt påstå att de svårigheter som ingår i gränsproblemen kan lösas så att tillsammans kan skapa en gräns av evig vänskap mellan broderliga grannländer”.

Kampuchebas ledning däremot, tal om ”den aggressiva, expansionistiska och annekterande vietnamesiska fienden som inte längre kan dölja sin sanna tur, som är bedräglig och svekfull” eller om ”... de aggressiva vietnamesiska styrkorna som fortsatte att genomföra våldsdåd och aggression, genom att beskjuta och bombardera kampucheskt gränsområde och till och med kasta sig in i en samordnad offensiv som idag. De uppför sig som en stormakt i Sydostasien mycket likt det sätt som Hitler invaderade Tjeckoslovakien på 1939”.

Även Kampuchebas rapportering från själva striderna är motsägelsefull. Kampuchea har enligt egna uppgifter framgångsrikt försvarat gränsen sedan strider bröt ut för två år sedan. Men samtidigt påstås att vietnameserna trängt långt in i Kampuchea. Kampuchea uppger också att fiendens förluster hela tiden varit mellan 20 och 30 gånger så stora som de egna. Om detta är sant förefaller det ganska osannolikt att Vietnam skulle vara den offensiva parten.

Kampuchea anger att huvudorsaken till Vietnams ”aggression” är att Vietnam vill tvinga in Kampuchea i en indokinesisk federation. Det finns dock inga belegg för att frågan om en indokinesisk federation överhuvud taget har varit uppe till diskussion mellan länderna i Indokina sedan segern över USA-imperialismen. Tanken på en federation diskuterades 1951, men avfärdades redan då och har sedan inte varit aktuell. Den togs inte ens upp under den konferens 1970, där ett samarbetsavtal slöts mellan befrielseströrelserna i Kambodja, Laos och södra Vietnam samt Demokratiska Republiken Vietnam.

En annan av Kampuchéas huvudanklagelser mot grannlandet är att de vietnamesiska ledarna försökt genomföra en statskupp i Kampuchéa. Detta bekräftar indirekt uppgifter i västerländsk press om en maktkamp bland ledarna.

Alla Kampuchéas anklagelser går inte i dagens läge att tillbakavisa – därtill saknas tillräckligt med information. Men eftersom så många verkar helt gripna ur luften blir även de övriga mindre trovärdiga.

Vietnam vill förhandla

Vietnams anklagelser mot Kampuchéa är på en punkt mycket hårda. Det gäller arten av de våldsdåd som kampuchéanska trupper uppges ha utfört på vietnamesiskt territorium. De är också mycket detaljerade vad gäller tid och plats. En del har dokumenterats med bilder. Alla våra erfarenheter av Vietnams nyhetsförmedling under den långa kampen mot imperialismen gör att vi kan hysa förtroende för deras uppgifter. Det finns därför ingen anledning att betvivla att dagens informationer är sanna.

Ytterligare ett tungt argument som talar till Vietnams fördel är att den vietnamesiska regeringen hela tiden förespråkat förhandlingar för att lösa gränsproblemet medan Kampuchéa avvisat sådana. Kampuchéas försvar för att inte vilja förhandla har varit att de inte kan förhandla så länge vietnamesiska trupper finns på kampuchéanskt territorium.

Men detta förklarar ändå inte varför Kampuchéa vägrade förhandla i maj 1977 (vilket bekräftas av Kampuchéa), det vill säga flera månader innan Vietnam inledde sin ”offensiv på kampuchéanskt territorium” i september 1977.

Konflikten mellan Vietnam och Kampuchéa tjänar endast imperialismen och de krafter som vill splittra de indokinesiska folkens långvariga kampsolidaritet. Det är med stor sorg som vi idag ser hur de kampuchéanska ledarna betrampar broderskapet mellan de två regeringarna och de folk, som gemensamt bekämpat och besekrat världens största imperialistmakt. Vi anser det därför viktigt att stödja Vietnams krav på att gränsfrågan löses genom förhandlingar, som mellan Laos och Vietnam, i en anda av vänskap och respekt för parternas oberoende och territoriella suveränitet.

Khieu Samphan:

”Vietnam vill erövra Kampuchéa för att bli en stormakt”

”Men den grundläggande orsaken är att Socialistiska Republiken Vietnam hyst en strategisk önskan att göra Kampuchéa till medlem av den vietnamdominerade Indokinafederationen. Genom att hålla fast vid denna strategis politiska grundval, har Vietnam i många år genomfört aktiviteter för att utöva påtryckningar, för att tvinga och provocera Kampuchéa, för att därigenom hindra Kampuchéa från att överleva som oberoende och självständig stat. Vietnam har försökt tvinga Kampuchéa att bli medlem av Socialistiska Republiken Vietnams Indokinafederation, så att Vietnam kan införliva Kampuchéa enligt en på förhand uppgjord tidsplan. Socialistiska Republiken Vietnam anser att om denna målsättning kan uppnås kom mer, inom högst 30 år, majoriteten av Kampuchéas befolkning att vara av vietnamesisk nationalitet, för det kommer att vara möjligt att sända in mellan en halv och en miljon vietnameser i Kampuchéa varje år.”

(...)

”... i generationer, sedan tiden för kampen mot den franska kolonialismen har Vietnam lärt sina kadrer och trupper att Kampuchéa till varje pris måste inlemmas i Indokinafederationen, annars skulle Vietnam inte kunna bli en stormakt i Sydostasien. För närvarande får deras

trupper också instruktioner om att Kampuchea är Vietnams främste fiende, vilken måste erövrats med våld. Detta är det vietnamesiska partiets egen ståndpunkt och politiska linje. Under 1975 och 1976 genomförde Vietnam kontinuerligt aggression och kriminella aktiviteter för att, med hjälp av en handfull förrädarstyrkor vilka var Vietnams agenter, försöka genomföra en statskupp mot Demokratiska Kampuchea. Gentemot alla dessa aktioner har Demokratiska Kampuchea alltid visat stort tålamod och ständigt sökt vänskapliga lösningar. Men Vietnam tolkade Demokratiska Kampuchegas vänskapliga och solidariska hållning som rädsla och tänkte bara på att anstifta alla slags skrämelse och hot mot Demokratiska Kampuchea.

Uttalande av Kampuchegas premiärminister Khieu Samphan 31 december 1977 radiosändning från Phnom Penh.

Pham Van Dong:

”Vi måste skydda vårt folks liv, och fredliga arbete”

”Omedelbart efter segern 17 april 1975, utsatte de kampuchianska myndigheterna vietnameser för dålig behandling, dödade tusentals av dem, plundrade tiotusentals andra och drev dem tillbaka till Vietnam. Den 4 maj 1975 angrep Kampuchegas väpnade styrkor Phu Quoc-ön. Den 8 maj gjorde de intrång på vietnamesiskt territorium på olika ställen från Ha Thien till Tay Nihn. Den 10 maj ockuperade de Tho Chu-ön. Under de mer än två år som gått sedan dess har Kampuchea vid upprepade tillfällen begått systematiska kränkningar av Vietnams territoriella suveränitet i ökande omfattning längs hela gränsen, under lång tid de två folken levt tillsammans i vänskap. De angrep befolkade områden, tätorter, provins-huvudstäder, nya ekonomiska zoner, sjukhus, tempel, kyrkor... Sedan tidigt i maj 1975 har de begått tusentals våldshandlingar på vietnamesiskt territorium, dödat och sårat tusentals civila, bortfört hundratals andra, bränt ner tusentals hus och plundrat den lokala befolkningen på en stor del av deras egendom. Detta är extremt barbariska brott, en extremt grym verklighet.

Sedan i april 1977 har den kampuchianska sidan vägrat alla kontakter mellan de två sidornas förbindelsekommissioner som tillsatts för att lösa gränsincidenter, och många gånger sagt nej till vårt förslag att förhandla fram en lösning av gränsfrågan mellan de två länderna. De har också sedan dess allt mer ökat kränkningarna av vår territoriella suveränitet. Eftersom den militanta solidariteten och broderliga vänskapen mellan våra folk finns i våra hjärtan, har vi visat utomordentligt tålamod. Vårt folk och väpnade styrkor i gränsområdet har visat självbehärskning. Men Kampuchea som har tagit vårt tålamod och självbehärskning för tecken på svaghet, har fortsatt med sina handlingar. På grund av denna allvarliga situation har våra väpnade styrkor i dessa områden tvingats till självförsvarshandlingar med den fasta föresatsen att försvara vår suveränitet och vårt territorium och att skydda liv och egendom och vårt folks fredliga arbete.”

Vietnams premiärminister Phan Van Dong i en intervju 4 januari 1978.

Källor:

Afrique-Asie 23 jan 78.

Far Eastern Economic Review 13 jan 78.

Phnom Penh- och Hanoi-radions sändningar efter BBCs utskrift:

Vietnams UDs press- och informationsavdelning.

Kommentar 10 1978

Svek Vietnam sina kambodjanska kamrater?

Frågan om vem som svek vem har fått en framträdande plats i den svenska debatten. Maud Sundqvist visar på grunderna till Vietnams påstådda svek. Både hennes och Sydostasiengruppens artikel bör ses som inlägg i den pågående debatten. Artikeln har kortats av Kommentars redaktion.

”Men vårt folks revolutionära kamp och det erövrade krigsbytet gick upp i rök med 1954 års Genève-avtal.”

Detta uttalande av Kampuchéas premiärminister och partiledare Pol Pot i hans stora tal i Phnom Penh den 27 september 1977 har tolkats som en anklagelse mot de vietnamesiska revolutionärerna. Han beskrev de svårigheter som kommunistpartiet mötte åren efter Genèveavtalen: valnederlaget 1955, arresteringar och förföljelser, mord, mutor osv.

Men var det följden av vietnamesiskt svek 1954? Det har hävdats i den svenska debatten, varvid det framhållits att de kambodjanska kommunisterna 1954 avväpnades och att de inte tilldelades något eget område som i Vietnam och Laos.

Att beklaga att Kambodja inte delades

Men delningen, som skulle vara temporär till valen i juli 1956, var en kompromiss som vietnameserna tvingades till inför hotet om ett direkt amerikanskt ingripande i det franska kriget. Chou En-lai förklarade 1971 att denna lösning accepterades därför att ”vi kineser och också våra vietnamesiska vänner vid den tidpunkten saknade erfarenhet i internationella frågor. Ni kan kritisera mig för detta. Jag själv – som en av de kinesiska delegaterna på denna konferens – accepterar er kritik.”¹

Läget annorlunda i Vietnam och Kambodja 1954

Att den revolutionära falangen inom det kambodjanska kommunistpartiet avväpnades berodde inte på Genèveavtalen utan hade andra – och mer komplicerade orsaker. Frankrike tvingades 1953 att söka en separatfred i Kambodja, under trycket av sitt besvärliga militära läge i Vietnam. Sihanouk, då kung i Kambodja, utnyttjade kommunistspöket för att utverka självständighet för sitt land. Den 9 november 1953 träffades en överenskommelse som även innefattade bestämmelser för evakueringen av de franska trupperna. Någon omgrupperingszon, som i Vietnam och Laos, var sålunda inte aktuell i Kambodja 1954.

Vad som Genèveavtalen stipulerade ifråga om Kambodja var att de vietnamesiska befrielsestyrkorna skulle dras tillbaka. Så skedde också. Därefter skulle val hållas 1955. Dem vann Sihanouk, som abdikerat och bildat ett ”folksocialistiskt” samlingsparti. På det viset blev Kambodja en enpartistat och kommunistpartiet fick givetvis en besvärlig situation. Den nu aktuella tolkningen av Genèveavtalens konsekvenser i Kampuchéa motsägs också av vad som t ex av de nu ledande i Kampuchéa, Thiounn Prasith sa på ett möte med Stockholmskonferensen i juni 1973:

”Kambodja var det enda landet som verkligen kunde bevara sin nationella enhet efter 1954 års Genèveavtal.”

Var Parisavtalet ett svek?

Det har hävdats att vietnameserna svek den kambodjanska befrielseörelsen när de undertecknade Parisavtalet den 27 januari 1973. Det sägs att avtalet skrevs över huvudet på kambodjanerna. Det är artikel 20 i avtalet som tolkas som vietnamesiskt svek. Den lyder:

¹ För en grundlig genomgång av Genèveavtalets historia, se [Genèveavtalet 1954](#) av Stig Eriksson – *Red anm*

- a) Parterna . . . ska strikt respektera 1954 års Genèveavtal om Kambodja och 1962 års Genèveavtal om Laos, som erkände de kambodjanska och laotiska folkens fundamentala nationella rättigheter, dvs dessa länders oberoende, suveränitet, enhet och territoriella integritet. Parterna ska respektera Kambodjas och Laos' neutralitet...
- b) Utländska länder ska upphöra med all militär verksamhet i Kambodja och Laos, fullständigt evakuera trupper, militära rådgivare och militär personal, vapen, ammunition och krigsmateriel från dessa båda länder och låta bli att återinföra den.
- c) Kambodjas och Laos' inre angelägenheter ska regleras av vardera landets folk utan utländsk inblandning.

Vi vet givetvis ingenting om vad för diskussioner som kan ha förekommit mellan vietnameser och kambodjaner i denna fråga vid denna tidpunkt. Men den nuvarande tolkningen av den kambodjanska befrielseörelsens inställning förefaller egendomlig när man minns att GRUNK krävde att USA kulle underteckna det avtal som låg klart i oktober 1972 (se t ex uttalande i GRUNKs Pariskontors bulletin den 22 december 1971).

”Oktoberavtalet” innehöll nämligen samma bestämmelser som nu kallas svek. Dess punkt 7 är nästan ordagrant identisk med Parisavtalets artikel 20.

Artikel 20 var för övrigt en av de som Nixon-Kissinger försökte få vietnameserna att vika ifrån genom att sätta in julbombningarna. USA sökte pressa Nordvietnam att istället acceptera en skrivning – eller ett ”tyst samförstånd” – om eldupphör och förhandlingar i Kambodja. Detta amerikanska agerande finns beskrivet av Gareth Porter i *A Peace Denied*:

”Kissinger försökte få (Le Duc) Tho att försäkra att revolutionärerna skulle förhandla med Lon Nol eller åtminstone gå med på en vapenvila, men Tho höll fast vid sin vägran att utlova något på sina khmerallierades vägnar.”

De stoppade vapensändningarna

Det är allmänt omvitnat att DRV–PRR stoppade vapentransporterna genom Vietnam till FUNK i Kambodja för att efterleva Parisavtalets artikel 20 – i varje fall för någon tid.

Var det ett svek? I så fall ”svek” nordvietnameserna också sina bröder i Sydvietnam eftersom de – till att börja med respekterade Parisavtalets artikel 7, som förbjöd de båda sydvietnamesiska parterna att ta emot trupper, militära rådgivare, vapen, ammunition etc.

USAs sabotage av Parisavtalet förlängde kriget och vållade fruktansvärda lidanden för människorna både i Kambodja i Sydvietnam. Men USAs avtalsbrott kan omöjligen lastas vietnameserna. Däremot kan man fråga sig om det internationella samfundet agerade med full kraft för att tvinga USA att följa avtalet.

Kommentar 11-12 1978

Intervju med Khac Vien – ‘Kina hotar Vietnams oberoende’

Det är den kinesiska regeringens villkorlösa stöd till Kampuchea som drivit de kampuchianska ledarna att angripa Vietnam, säger *Nguyen Khac Vien*, f d redaktör för *Vietnam Courier* och *Vietnamese Studies*. I denna intervju, som gjordes av *Kommentars* Sydostasiengrupp i november, förklarar Khac Vien bakgrunden till konflikten mellan Vietnam och Kampuchea med utgångspunkt från de motsättningar som funnits mellan Kina och Vietnam sedan 1960. Från början var det bara meningsskiljaktigheter på ett ideologiskt plan. När de ledde till ett politiskt agerande som riktade sig mot Vietnams oberoende kunde vi inte längre acceptera det, säger Khac Vien.

När det rör konflikten Kampuchea-Vietnam har debatten i den svenska pressen framförallt gällt gränsfrågor och vem som startade de militära angreppen. Kan du säga något om grunden till konflikten?

Man kan inte förstå konflikten, eller rättare sagt kriget, mellan Kampuchea och Vietnam utan att också förstå den konflikt som ställer Kina mot Vietnam. Här har vi själva ursprunget. I själva verket är det ju något paradoxalt att det var kampuchianska arméstyrkor som började angripa Vietnam, och att det är de vietnamesiska styrkorna som är på defensiven. Vi har dragit tillbaka våra byar ett tiotal kilometer från gränsen för att de inte ska angripas av de kampuchianska styrkorna. Tre vietnamesiska städer som ligger vid gränsen beskjuts varje dag av kampuchianskt artilleri.

En by vid gränsen, Ba Thien, vägrade att bli evakuerad, då dess invånare ansåg sig vara skyddade av Buddha. I april i år massakrerades hela byn av de kampuchianska styrkorna och mer än 1000 personer dödades.

Vi skulle ha kunnat – om vi verkligen hade velat det – förstöra de kampuchianska baserna och ockupera den del av territoriet. Men vi har inte gjort detta då vi vill värna om solidariteten och broderskapet med det kampuchianska folket.

Kinas stöd till Kampuchea

Varför har då de kampuchianska styrkorna angripit Vietnam? Ett litet land som angriper ett stort land. Det är trots allt inte svårt att förstå. Det som drivit de kampuchianska styrkorna att angripa Vietnam är biståndet och det villkorlösa stödet från den kinesiska regeringen.

Allt sedan de första striderna har vi kunnat konstatera att de kampuchianska styrkorna använder nytillverkade kinesiska vapen, och att dessa vapen bär siffran 800. Vi har frågat kampuchianska fångar vad denna siffra innebär. De har svarat att den innebär att 800 miljoner kineser står bakom Kampuchea för att besegra det vietnamesiska folket.

De kampuchianska ledarna har med kinesisk hjälp och pga att Vietnam är i en svår situation trott sig kunna besegra vietnameserna. De drömmer om att ta områden i besittning som sträcker sig ända till Ho Chi Minh-staden och över hela Mekongdeltat. Vad som drivit dem till detta är den kinesiska hjälpen, utan den skulle det inte pågå något krig mellan Kampuchea och Vietnam.

Ett land som vårt, som fått utstå trettio år av krig, sätter inte igång ett nytt krig för några kilometers gräns på den ena eller andra sidan. För 2-3 kilometers gräns skulle vi lätt kunna komma överens som vi gjort med Laos. Efter studier på platsen av en gemensam kommission och efter ömsesidiga eftergifter har den slutgiltiga gränsen mellan Laos och Vietnam fastställts. Vi föreslog Kampuchea samma förfaringsätt, men de vägrade.

Hur har era forna vapenbröder i Kampuchea, med ett revolutionärt parti i ledningen, kunnat hamna i direkt militär konfrontation med Vietnam?

När man talar om ett folk, ett parti etc så måste man klart skilja på ledningen, partiet och folket. I vissa partier kan det under en bestämd historisk etapp inträffa att ledningen befinner sig i total samstämmighet med folket, under en annan historisk etapp kan det inträffa att ledningen för en politik som går emot folkets intressen.

Det kampucheanska partiet är ett mycket ungt parti. Sedan några år tillbaka har en fraktion av partiet under ledning av Pol Pot och Ieng Sary hamnat i händerna på det kinesiska partiet, som hjälpt dem med vapen, rådgivare och pengar. Denna fraktion har decimerat resten av partiet och tagit över makten efter befrielsen. I Kampuchea har de upprättat en fruktansvärd regim, som genomfört massakrer, tömt städerna etc.

Den nuvarande regimen håller sig kvar vid makten med hjälp av kinesiskt stöd i form av vapen, utrustning, pengar och rådgivare. Men folket börjar resa sig, och även inom de väpnade styrkorna sker revolter. Detta sprider sig steg för steg och utgör en fara för den nuvarande regimen i Phnom Penh.

Det är därför som den kinesiska regeringen och en del av de stora tidningarna i väst börjat sprida rykten om en förestående vietnamesisk attack mot Phnom Penh. Detta för att i händelse av Pol Pots och Ieng Sarys fall, eller en kinesisk intervention, kunna berättiga detta utifrån att det skett en ”attack av vietnamesiska styrkor”. Om Kineserna inte kan komma direkt till Phnom Penhs hjälp är det också tänkbart med en kinesisk attack mot Vietnams norra gräns där det redan finns kinesiska styrkor. När det nu talas om en förestående vietnamesisk offensiv är det sålunda bara för att lura opinionen.

Finns det inte en motsättning i den nuvarande situationen då Vietnam i kriget med Kampuchea befinner sig på defensiven, samtidigt som detta innebär förluster i vietnamesiska liv?

Naturligtvis är den nuvarande situationen inte något som vi velat ha, men vi vill inte heller skapa en ännu allvarligare konflikt som hotar freden i hela Sydostasien. Vi måste stå ut med angrepp från kampucheansk sida: Vi måste evakuera våra byar längs gränsen. Vi måste på vårt territorium ta hand om 200 000 kampucheanska flyktingar, vilket är en tung börda för vår ekonomi. Men det är bättre än ett allmänt krig.

Den nuvarande situationen utgör inte ett dödligt hot för vårt land. Det är inte Kampuchea som kommer att invadera Vietnam och utsätta oss för fara. Det är den kinesiska sidan som utgör faran, som hotar vårt oberoende och vår nationella suveränitet. Följaktligen har vi inget intresse av att utvidga konflikten ytterligare. Vi kan bibehålla denna position och vi är övertygade om att det är det kambodjanska folket självt som kommer att avgöra frågan. Regimen är så blodig att folket inte kommer att acceptera den hur länge som helst.

I en intervju publicerad i *Kommentar 9/77* talar Du om att det finns meningsskiljaktigheter mellan det vietnamesiska kommunistpartiet och det kinesiska kommunistpartiet, men att Vietnams princip är att diskutera dessa internt mellan partierna. Nu kritiserar Vietnam öppet och i starka ordalag Kina, vad har föranlett detta?

Ideologiska skiljaktigheter, dvs skillnader i analysen, är allvarliga på det ideologiska planet. Men de behöver inte vara det i praktiken. Man kan ha olika syn, men föra diskussioner, och åter diskussioner partier emellan. Principen är att inte göra detta offentligt, med invektiv och fördömanden i tidningar och radio, att säga att den där är revisionist etc. Här har vi vår princip.

Men när dessa skiljaktigheter leder till ett politiskt agerande eller handlingar i praktiken som riktar sig mot ett partis och ett lands oberoende och suveränitet, som när ett parti som leder en stormakt söker tvinga ett litet land att följa dess politik, då kan vi inte längre acceptera det. Det kinesiska kommunistpartiet agerar nu politiskt gentemot oss på ett sätt som är mycket

allvarligt. Vi har ingenting sagt förrän i år då vi inte haft intresse av att se konflikten blossa upp. Nu när Kina låtit detta ske har vi inte längre något skäl att förtiga vissa händelser som inträffat för tio år sedan.

Relationerna mellan Kina och Vietnam

Här måste jag göra en relativt lång historisk tillbakablick som berör relationerna mellan Kinas Kommunistiska Parti och vårt parti. Fram till 1960 var de mycket bra. Vi hade gemensamma intressen och ett gemensamt försvar mot imperialismen. Kina utgjorde ett stöd för vår rörelse för nationellt oberoende samtidigt som vår nationella befrielsekamp skyddade Kinas södra flank. De båda länderna och folken hade sålunda intresse av att hjälpa varandra. Dessutom mötte vi likartade problem i fråga om bönderna och utvecklingen av ekonomin.

Det innebär att vi stod närmare Kina än vi stod de europeiska socialistiska länderna eftersom de möter andra problem ur social och historisk synvinkel. Emellertid fanns det redan då inom det kinesiska partiet vissa tendenser som motsatt sig internationalismen – tendenser till nationalism och stormaktschauvinism – men som då ännu inte lyckats dominera partiet.

När den stora diskussionen om analysen av den internationella situationen mellan olika kommunistpartier ägde nt 1960 fanns det skillnader i olika partiers syn och analys. Vi hade vår egen tes, SUKP hade sin och KKP sin. Det är felaktigt att säga att Vietnam utövade en akrobatpolitik där vi skulle tagit en bit från Sovjetunionen och en bit från Kina och att vi balanserade mellan dessa två för att tillfredsställa båda samtidigt. Vi hade vår egen oberoende tes och i vissa frågor var vi överens med Sovjetunionen och i andra med Kina. Detta varierade beroende på olika etapper. I vissa etapper var vi mer överens med de ena än de andra.

Vid varje tillfälle definierade vi en egen politik. När vi 1960 beslöt att börja den väpnade kampen mot amerikanarna i Sydvietnam var varken ryssarna eller kineserna överens med oss. Trots detta var vi beslutna att föra kampen.

”De socialistiska länderna är den viktigaste revolutionära kraften”

1960 hade vi meningsskiljaktigheter med kineserna om vilken av de revolutionära strömningarna som var viktigast. I den nuvarande epoken finns det tre revolutionära strömningar: de socialistiska länderna, de nationella befrielseörelserna samt arbetarrörelsen och de demokratiska krafterna i de kapitalistiska länderna. Vi ser de socialistiska länderna som den viktigaste av dessa strömningar, som den kraft som bestämmer hela den historiska utvecklingen i vår epok. För Kinas kommunistparti var emellertid de nationella befrielseörelserna den viktigaste kraften. Denna meningsskiljaktighet skulle inte ha varit speciellt allvarlig om den stannat på det ideologiska planet.

Med det sovjetiska partiet skilde vi oss åt vid samma tid i synen på den nationella befrielseörelsens betydelse. Med Chrusjtjov i ledningen underskattade då Sovjetunionens parti de nationella befrielseörelsernas betydelse, och de ville, kan man säga, offra dessa rörelser för den fredliga, samexistensens skull. Vi hade mycket livliga diskussioner med det sovjetiska partiet och vi sade nej, de nationella befrielseörelserna får inte offras för den fredliga samexistensens skull, dessa måste hjälpas och stödas.

Motsättningar i praktiken

Under de följande åren, 1963-64 ledde de ideologiska meningsskiljaktigheterna mellan oss och KKP till politiska handlingar. Det kinesiska kommunistpartiet föreslog en samling av de asiatiska och afrikanska kommunistpartierna, eftersom de nationella befrielseörelserna sågs som de mest revolutionära och de europeiska kommunistpartierna som revisionistiska, Vi sade nej, då vi ansåg att för att effektivt bekämpa imperialismen, värna om världsfreden, återvinna det nationella oberoendet och bygga ett nytt samhälle fick den antiimperialistiska

rörelsen inte splittras. Vi kunde inte acceptera att de asiatiska kommunistpartierna skulle ställas mot de europeiska.

Varför var detta då en politisk handling i praktiken? Därför att KKP tänkte sig att ta hand om ledningen bland de asiatiska och afrikanska partierna. För det andra behövdes det i denna samling av s k ultrarevolutionära partier en banerförare som inför världen kunde presentera sig som de verkliga revolutionärerna... Och det skulle vara Vietnam som kämpade mot amerikanerna. Vi vägrade och planen misslyckades. Detta var det första agerandet i praktiken, vilket är mycket allvarligare än att ha olika uppfattning i analysen.

1965 fick vi ett nytt förslag framfört av Teng Hsiao-ping som kom till Hanoi samtidigt som amerikanerna angrep oss. Förslaget gick ut på att vi skulle göra oss av med den sovjetiska hjälpen. Samtidigt erbjöd ha oss att Kina skulle hjälpa oss med allt. Vi sade nej. Eftersom vi inte hade någon anledning att bryta med vår princip och splittra den antiimperialistiska fronten och tacka nej till Sovjets hjälp. Nu rörde det sig inte längre bara om en ideologisk meningsskiljaktighet.

Kinas närmande till USA

I samband med Kinas kommunistpartis 9de kongress 1969 eliminerades alla revolutionära, internationalistiska tendenser inom partiet, vilket var mycket allvarligt. Dessutom skedde en radikal politisk förändring från amerikansk sida vis a vis Kina. Den amerikanska politiken hade dittills varit fientlig och aggressiv. Men i och med Nixons och Kissingers ankomst till makten skedde en förändring av den politiska inriktningen. De förstod att det var önskvärt och möjligt att föra en samarbetspolitik med den dåvarande kinesiska ledargruppen. Från denna tidpunkt startade Förenta staterna och Kina en kohandel, vilken konkretiserades genom Kissingers och Nixons resor till Kina, 1971 och 1972.

1971 lät de kinesiska ledarna oss förstå att vi skulle avstå från att befria Sydvietnam. Chou En-lai kom till Hanoi det året för att informera om att kineserna skulle inbjuda Kissinger och Nixon, och de skulle säga detta och detta till dem om Vietnam.* Våra ledare svarade att det är inte er sak att förhandla om Vietnam. Chou En-lai återvände till Peking utan att vidare diskussioner fördes.

Samma år hade Mao Tse-tung sagt till Pham Van Dong:**

”Om man har en kvast som är för kort ska man inte försöka sopa rent för långt bort. Se på den kinesiska kvasten, den är inte tillräckligt lång för att sopa rent i Taiwan. Ni vietnameser ska inte försöka befria Saigon”.

Pham Van Dong svarade att den vietnamesiska kvasten var tillräckligt lång, och de skildes åt så. Detta var något mycket allvarligt vid denna tidpunkt. Efter denna händelse kom Nixon till Peking, i februari 1972. Ett avtal skrevs under mellan Kina och USA. I april började de kraftiga B-52 bombningarna, vilka pågick hela det året och som hade till syfte att tvinga oss att ge upp befrielsen av Sydvietnam.

Vi utsattes å ena sidan för det starka amerikanska trycket genom bombningarna och å andra sidan för de kinesiska påtryckningarna att inte befria Sydvietnam. Men vi gav inte upp och Kina lät oss förstå att om vi ville fortsätta kriget skulle vi få göra det helt ensamma.

Från den tidpunkten fick vi ingen mer militär hjälp från Kina och 1974 ockuperades en del av den vietnamesiska Parcell-arkipelagen som ligger utanför Da Nang. Den hörde då till den dåvarande Saigon-administrationen. De kinesiska styrkorna drev ut Thieus soldater från öarna vilket också var en mycket allvarlig handling. Under 1975 och fram till den 20 april, dvs tio

* Det var 13 juli 1971 – Red

** Detta besök av Van Dong i Kina ägde rum 20-52 november 1971 – Red

dagarna före befrielsen av Saigon, kom fortfarande kinesiska ledare till Hanoi för att säga oss att vi inte borde attackera Saigon.

”Kina måste ge något i utbyte”

Detta är en rad fakta som vi inte avslöjat förrän nu för att inte få konflikten att bryta ut. Efter befrielsen 1975 utbröt omedelbart kriget med Kampuchea, vilket går lätt att förklara. I och med att kineserna misslyckats med att få oss att avstå från att befria Sydvietnam måste Vietnam försvagas.

Men varför för Kina denna politik? USA ger Kina en mycket viktig hjälp ur materiell, teknisk och finansiell synvinkel. Därför måste Kina ge något i utbyte, vilket förklarar den kinesiska utrikespolitiken. Se t ex på Bangla Desh 1971 och det kinesiska stödet till de pakistanska trupperna, på Chile och Kinas stöd till Pinochet, på Mobutu i Zaire och shahen i Iran. Detta gör man för att stödja den amerikanska politiken i världen som motprestation till den amerikanska hjälpen. Nu ger kineserna också sitt stöd till NATO. Det är omöjlig internationell politik.

När Kina inte kunnat förhindra Vietnams återförening provocerar man nu fram gränskonflikter och kriget med Kampuchea för att försvaga oss, och för att hindra Vietnam från att skapa en oberoende och solid stat. Vietnam ligger i vägen för en kinesisk expansion mot Sydostasien, där det i bl a i Indonesien, Singapore, Malaysia, Filippinerna redan finns 20 miljoner kineser bosatta. Ett försvagat och delat Vietnam skulle vara lättare att dominera, därför måste vår vilja att föra en oberoende politik slås sönder. Här finns förklaringen till kriget med Kampuchea, händelserna med Hoa-folket och gränskonflikterna i norr.

Ser Du någon möjlighet att inom en nära framtid lösa dessa problem?

Vad gäller Kampuchea, kan en revolt bland det kampuchianska folket som störtar regimen i Phnom Penh lösa problemen. Om detta kommer att föranleda en intervention av kinesiska trupper eller ej utgör idag ett frågetecken. Men det kommer att visa sig inom loppet av några veckor eller månader. Om Kina inte skickar trupper till Phnom Penh störtas regimen och den nya regimen kommer med säkerhet att ha goda relationer med oss.

Vad gäller konflikten med Kina sker för närvarande allvarliga incidenter längs gränsen. Det finns redan ett 30-tal divisioner på den kinesiska sidan. Dessutom lever bergsfolk med samma språk och seder på båda sidor om gränsen. En del av dessa söker den kinesiska regeringen organisera i armégrupper för att utföra räder och för att kunna säga att dessa etniska minoriteter reser sig mot de vietnamesiska myndigheterna. Detta kommer att pågå länge, säkert under flera år.

Vi kan inte acceptera någon handling som riktar sig mot vårt nationella territorium och vår nationella suveränitet. Men vi vill inte se situationen förvärras och vi är beredda att förhandla om kompromisser. Vi kommer att hålla ut så länge som det krävs för att Peking ska ändra politik. Teng Hsiao-ping sade i slutet av oktober, i ett långt uttalande som *Le Monde* publicerade, att Vietnam tror sig ha världens tredje armé efter Sovjetunionen och USA. ”Det är därför Vietnam är så arrogant och vill erövra Kampuchea och provocera Kina”, påstod han. Dessutom sade han att allt det vi avslöjat om Kinas handlingar fram till 1975 bara är lögn, och att vi gjort det bara för att provocera. Kina skulle, enligt Teng Hsiao-ping, bara ha svarat en gång, men att om Vietnam fortsätter kommer Kina att se sig tvingat att svara.

Som om Vietnam skulle roa sig med att provocera den stormakt som är dess granne. Efter trettio år av krig!

Dessutom lät Teng Hsiao-ping förstå att Kina ska tvinga Vietnam att ändra politik, även om det tar tio eller hundra år! Detta är hans senaste uttalande. Men vi försvarar bara vårt oberoende och vår suveränitet mot vilken makt det än är som hotar det, även om det är en stormakt

som Kina och som är vår granne. Vi vet faran, det är betungande för vår ekonomi och vår utveckling, men det som kommer främst är oberoendet och suveräniteten.

Hur kan de svenska vännerna bäst stödja Vietnam i dagens svåra situation?

Sverige är ett land som givit oss mycket stöd och hjälp. Vid sidan av den materiella hjälpen för återuppbyggnaden är det politiska stödet lika viktigt idag som under kampen, eftersom vi utsätts för detta oerhört stora politiska tryck från å ena sidan Kina och å andra sidan imperialismen, vilket man inte får glömma.

Vi utsätts idag t ex för en skamlig presskampanj i Frankrike och Italien. Tidningar som *Le Monde*, *Le Nouvel Observateur* och *L'Express* sprider medvetet lögn för att svärta ned Vietnam. Presskampanjen ger förutsättningar för att splittra vänstern i Europa och rikta en attack mot alla revolutionära rörelser i Europa. Vi utsätts sålunda för ett politiskt tryck på det internationella planet och här kan våra svenska vänner hjälpa oss med att slå tillbaka denna politiska offensiv.

För det andra behöver vi fortsatt materiell hjälp. Men, när det gäller återuppbyggnaden av Vietnam kan ingenting, inte heller det kinesiska trycket, hindra oss från att fortsätta denna. Vi fortsätter att söka genomföra en snabb teknisk och vetenskaplig revolution, vi måste utveckla vår ekonomi och vår kultur. I den nuvarande situationen kan Sverige bibehålla den exemplariska roll som ni hade under kampen mot USA-imperialismen.

Vietnam har anslutit sig till SEV. Innebär inte detta ett beroende av Sovjetunionen?

Vietnam tillämpar en oberoende politik gentemot alla andra länder. Som jag sa tidigare, påbörjade vi ta den väpnade kampen i söder trots att Kina och Sovjetunionen inte alls var överens. Men vi är ett socialistiskt land och vår internationella politik vilar på ett antal principer.

Vad är då Sovjetunionen för oss? Sovjetunionen var det första landet som slog in den stora kilen i det imperialistiska systemet, vilket sedan har underlättat andra folks befrielse. Sovjetunionen var det land som krossade fascismen 1945, och det var den sovjetiska armén som 1945 slog sönder den japanska armén, vilket gjorde det möjligt för oss vietnameser att genomföra Augustirevolutionen.

När vi 1954 befriat oss och det i Vietnam överhuvudtaget inte fanns någon industri, var det dessutom Sovjetunionen som gav oss den första industriella utrustningen. Och under kampen mot USA-imperialismen kom de avgörande vapnen, de som gjort det möjligt för oss att besegra amerikanerna, från Sovjet. Så vi har en tacksamhetsskuld gentemot Sovjetunionen.

Vi har också alltid sagt, och fortsätter att säga, att vi har en tacksamhetsskuld gentemot det kinesiska folket, de kinesiska tekniker som hjälpt oss. Vi säger bara att det är de kinesiska ledarna som från omkring 1970 utövat en anti-vietnamesisk politik som gått emot den vietnamesiska nationens intressen. Därför är vi emot den kinesiska ledningen, inte emot Kina. Vi behåller solidariteten med det kinesiska folket.

”Sovjets existens skyddar befrielseörelser”

Om USA hade satt in 100 procent av sin styrka i Vietnam skulle vi ha krossats. Men istället riktades 20 procent av dess styrka mot Vietnam därför att 80 procent måste finnas för att kunna möta Sovjet. Det var detta som räddade oss. Man får inte göra sig några illusioner. Det var just på grund av Sovjetunionens existens som USA inte kunnat kväva alla de nationella befrielseörelserna. Men detta innebär inte att vi måste följa Sovjetunionen i varje fråga. När Chrusjtjov sade att vi måste offra de nationella befrielseörelserna gick vi t ex inte med på detta.

SEV

SEV eller *CMEA* (Council for Mutual Economic Assistance, på svenska Rådet för ömsesidig ekonomisk hjälp).

Organisationen grundades 1949 av Bulgarien, Tjeckoslovakien, Ungern, Polen, Rumänien, Sovjetunionen och Albanien som ett svar på de kapitalistiska ländernas aggressiva ekonomiska politik mot de socialistiska staterna.

1950 anslöt sig DDR till organisationen, 1961 lämnade Albanien, 1962 blev Mongoliet medlem, 1972 blev Kuba medlem och 1978 gick Vietnam med. Dessutom samarbetar *SEV* med Jugoslavien och Finland.

*SEV*s grundläggande målsättning är enligt stadgarna att utveckla ett mångsidigt ekonomiskt samarbete för att bygga socialismen och kommunismen i medlemsstaterna, och för att skapa en säker och varaktig fred.

Handlingsprogrammet för att uppnå denna målsättning utgår från följande fyra punkter:

1. Ömsesidiga konsultationer kring grundläggande frågor rörande den ekonomiska politiken.
2. Gemensamt planeringsarbete, samordning av femårsplaner och planer på längre sikt.
3. Specialisering och internationell arbetsfördelning inom produktion, vetenskap och teknik.
4. Samarbete mellan intresserade stater för att lokalisera och bryta användbart mineral.

P g a medlemsstaternas varierande ekonomiska och politiska utvecklingsnivå, militära styrka och tillgång på råvaror... har Sovjetunionen kunnat utveckla ett avgörande inflytande inom *SEV*. Den utvecklingsmodell som skisseras i stadgarna t ex, bygger i hög grad på erfarenheterna från industrialiseringen av Sovjet.

Samarbetet inom *SEV* har hjälpt medlemsländerna att motverka de allvarligaste konsekvenserna av den kapitalistiska världens ekonomiska sanktioner. Sovjet spelade också en viktig roll som den största handelspartnern och som garant för den militära och politiska säkerheten under kalla kriget.

1951 införde *SEV* stoppriser för att undvika den höga inflation som följde i Koreakrigets spår. Efterhand infördes ett system där priserna infördes ett system där priserna regelbundet reglerades fem år framåt på grundval av de genomsnittliga världsmarknadspriserna under den föregående femårsperioden.

Under 60- och 70-talen har priserna på såväl industri- som råvaror inom *SEV* legat högre än för motsvarande varor på världsmarknaden. Exportpriserna till de kapitalistiska länderna ligger å andra sidan ofta lägre än världsmarknadspriserna p g a medlemsländernas behov av s k hårdvaluta och de kapitalistiska ländernas handelsdiskriminering.

När världsmarknadspriset på olja höjdes kraftigt 1973 följde inte prissättningen inom *SEV* efter. 1975 ändrades emellertid prissystemet så att priserna nu fastställs för ett år i taget istället för fem år. Men fortfarande baseras de på de genomsnittliga världsmarknadspriserna för de föregående fem åren.

Källor:

Kommentar nr 2/75

Internationella organisationer

Rabén & Sjögren, 1976

Eftersom vårt land är underutvecklat gäller det främst att bygga upp en industri. Förutsättningen för att kunna bygga socialismen är att landets efterblivna ekonomi ersätts med en modern ekonomi. Man kan inte uppnå socialismen genom att arbeta med bara händerna och med oxar som drar plogen. Det är inte socialism. Förutsättningarna för att vi ska kunna bygga

socialismen i detta århundrade är de socialistiska länderna, som redan är industrialiserade. Om vi hade erövrat vårt oberoende 1900 hade vi inte kunnat gå direkt till socialismen, utan fått gå via den kapitalistiska utvecklingsfasen. Nu är det emellertid möjligt pga stödet och hjälpen från de socialistiska staterna.

Före 1975 hade vi på grund av kriget, kortsiktiga ekonomiska och tekniska samarbetsavtal med alla de socialistiska länderna inklusive Kina. Efter befrielsen föreslog vi alla de socialistiska staterna långsiktiga samarbetsavtal, som skulle göra det möjligt att utarbeta viktiga utvecklingsplaner. Alla socialistiska länder utom Kina accepterade detta.

Om Kina hade gått med på det skulle vi ha haft likadana förbindelser med Kina som vi har med Sovjetunionen på det ekonomiska planet, vilket på intet sätt påverkat vårt nationella oberoende. Men det var Kina som vägrade och vi hade ingen anledning att därför underlåta att samarbeta med Sovjetunionen, med Tjeckoslovakien, Ungern, Kuba, etc.

Långsiktiga utvecklingsplaner

Inom SEV hade vi en observatör före befrielsen. Efter befrielsen har samarbetet ökat steg för steg – 1976 deltog vi i de socialistiska staternas gemensamma bank och 1978 anslöt vi oss som medlem till SEV. Vårt medlemskap i SEV gör det möjligt för oss, att utarbeta långsiktiga utvecklingsplaner inom industri, handel etc. Om vi t ex vill utveckla kaffeodlingarna måste vi veta att vi kan sälja kaffet till ett stabilt pris på en stabil marknad. På den kapitalistiska marknaden har priserna det ena året varit skyhöga och nästa år mycket låga. 1976 gick t ex sockerpriset på världsmarknaden ned med 80 procent. Lyckligtvis såldes då hälften av Kubas socker till de socialistiska länderna, som bibehållit ett stabilt pris. Om inte, skulle hela Kubas ekonomi ha raserats.

Vi har handels- och samarbetsavtal med många kapitalistiska länder också, t ex Frankrike, Sverige, Danmark, Holland. Men med tanke på den instabila marknaden i kapitalistländerna och följderna av eventuella regeringsskiftet för ingångna avtal kan man inte bygga en långsiktig politik på dessa. Vår långsiktiga utvecklingspolitik bygger på samarbete med socialistländerna, vilket är fördelaktigt för vårt lands utveckling. Det finns ingen anledning för oss att säga nej till detta.

När det rör en eventuell förbättring av relationerna mellan Vietnam och Förenta Staterna, har en del journalister i väst gjort gällande att Vietnam nu givit upp alla krav, bl a att USA ska betala det utlovade krigsskadeståndet. Hur förhåller det sig med detta?

I samband med att Parisavtalet skrevs under lovade Nixon ett bidrag på 3,2 miljarder dollar till landets återuppbyggnad. Vi har krävt dessa pengar och fortsätter att göra det. Det är normalt att USA måste betala, samtidigt som den utlovade summan naturligtvis inte täcker de oersättliga värden som förstörts.

Men vi måste också ta hänsyn till frågan om en normalisering av relationerna mellan två stater, vilket kan innebära en grund för avspänning. Genom att säga att vi aldrig kommer att acceptera relationer med detta eller detta land innan betalning sker, kan frågan komma att dra ut på tiden, 10, 20 eller 50 år. Ju längre vi kommer från kriget desto mindre realistiskt blir detta villkor. Den stora frågan för oss är att bidra till avspänning, till att värna om freden, om vi får de 3 miljarderna är det desto bättre. Och vi syftar också till att tillämpa en fredspolitik för att undvika allvarliga konflikten i Sydostasien. Vi kan acceptera en normalisering av våra relationer med USA, samtidigt som vi efteråt fortsätter att kräva de 3 miljarder som utlovats. Om det fanns en ambassad kanske vi kunde kräva detta oftare!

Vietnam för sålunda en flexibel politik gentemot USA. Vilken är den amerikanska hållningen?

Den amerikanska politiken är dubbel. Det finns vissa industri- och finansgrupper som skulle vara beredda att upprätta handelsrelationer med oss, medan andra är emot det. Så den amerikanska politiken vacklar mellan två ståndpunkter, beroende på vilken administration som har makten och beroende av tidpunkten. Ett är säkert, och det är att de amerikanska kapitalisterna inte med nöje ser ett socialistiskt Vietnam. Samtidigt finns det en del av det amerikanska folket som vill bibehålla freden och som inte önskar att USA provocerar fram krig och konflikter i världen. Relationer med USA skulle i första hand innebära avspänning och ett samarbete på vetenskapens och teknikens område, samtidigt som vi bibehåller kravet på krigsskadestånd.

Vi för en internationell politik som är realistisk, dvs som grundar sig på de rådande förhållandena, där kompromisser kan accepteras beroende på vilken etapp man befinner sig i. Men samtidigt för vi en politik som vilar på principer. Kompromisser måste bidra till att principer förverkligas. T ex principen att arbeta för att värna om världsfreden eller att värna om oberoendet. Om det finns något element som går emot principen kan vi å andra sidan inte kompromissa. Vi kan inte offra principerna, det skulle innebära katastrof på lång sikt.

Översättning: Susanne af Geijerstam

Nguyen Khac Vien är utbildad läkare men har gjort sig mer känd som historiker, skriftställare, redaktör etc. I egenskap av redaktör för skriftserien Vietnamese Studies (Etudes Vietnamiennes) och tidskriften Vietnam Courier (Le Courier du Vietnam) är han välkänd för alla som studerat Vietnam. Vietnamese Studies, som Khac Vien varit redaktör för sedan starten 1964 och själv lämnat många bidrag till, behandlar frågor som rör Vietnams historia och nutid.

En utförlig presentation av Vietnamese Studies finns i Kommentar nr 5-6/73. I en intervju i Kommentar nr 7/75 ger Khac Vien sin syn på jordbruks- och industriutveckling i Vietnam. I Kommentar nr 11-12/76 berättar han om intrycken från en resa i det nyligen befriade södra Vietnam, och i en intervju i nr 9/77 förklarar han hur Vietnam ser på motsättningarna mellan de socialistiska staterna. [den sistnämnda artikeln ingår i denna artikelsamling, se artikeln ”I vissa viktiga frågor är vi oeniga med de kinesiska ledarna” ovan – Red anm]

Anmärkning: Se även [Intervju med Nguyen Khac Vien om konflikten mellan Vietnam och Kambodja/Kina](#) (från november 1978), som publicerades i tidskriften *Fred och solidaritet* nr 4/78, Red anm.

Kommentar 1 1979

Wilfred Burchett om Kampuchea-Vietnam

Wilfred Burchett: Hatten av för Kampuchebas Nationella Befrielsefront!

Massmediernas "information" kring Pol Pot-regimens fall i Kampuchea är ett praktfullt exempel på hur förödande effektiv den imperialistiska nyhetstjänsten kan vara. I veckor trummade nyhetsprogrammen och tidningarna ut vad "underrättelsekällor i Bangkok" ansåg om händelserna inne i Kampuchea. Dessa "underrättelsekällor" är antingen anställda hos den amerikanska underrättelsetjänsten - CIA eller hos den thailändska militärregimen, som har ett mycket nära och gott samarbete med CIA.

Som megafoner för dessa källor fungerar de stora nyhetsbyråerna, som med blixstens hastighet förmedlar CIAs syn på saken till tidningar, radio och TV över hela världen.

Den amerikanska regeringens tjänstemän i Bangkok försatte inte tillfället att inleda en massiv förtalskampanj mot Vietnam, och västvärldens journalister svansar med.

Detta är inget att förvåna sig över. Den mer balanserade bevakning av händelserna i Indokina som massmedierna tvingades till i slutet av Vietnamkriget tvingades fram av en massiv opinion. Det var en reträtt från massmediernas sida, och nu tar man snabbt tillbaka den mark som förlorades under dessa år. Syftet är att i fortsättningen kunna smutskasta också det socialistiska uppbygget i Vietnam, på samma sätt som man smutskastar socialismen på andra håll i världen.

En av de få västerländska journalister som målmedvetet arbetat för att lära känna och förstå utvecklingen i denna del av världen är Wilfred Burchett. Vi publicerar här hans första bidrag till Kommentaren, som också inleder vårt nya samarbete med flera progressiva journalister och författare (se också baksidan). Burchett har under mer än 35 år skrivit artiklar om Sydostasien, han är personlig vän med prins Sihanouk han kände Mao Zedong, Ho Chi Minh och Zhou Enlai väl. Få journalister har bättre kunskaper om de politiska och sociala förhållandena i Sydostasien än Wilfred Burchett.⁴

En del av hyckleriet i den "fria världen" är dess korta minne och förmåga att vända upp och ner på vad som är sant och vad som är falskt. Den tidigare presidentkandidaten George McGovern yrkade för bara några månader sedan på att FN borde ingripa militärt för att störta vad bland annat Jimmy Carter riktigt har beskrivit som den "barbariska" regimen i Phnom Penh.

Men när Kampuchebas folk reste sig och inom några få dagar kastade denna allmänt fördömda regim över ända, då blev plötsligt Vietnam boven i dramat, av alla och envar i den "fria världen" fördömd som angripare. I verkligheten finns det inte en gnutta bevis för att socialistiska Vietnam sökt något bråk med Pol Pot-regimen eller Kina. Men det var militära rådgivare från Kina som flydde från Kampuchea till Thailand. Det var till Kina som den misskrediterade regimen i Phnom Penh flydde. Om Vietnam verkligen bistod folket i Kampuchea att störta sin despotiska och anti-nationella regim så handlade Vietnam helt inom ramen för sin rätt i enlighet med internationell rätt och borde vara förtjänt av Nobels fredspris för 1979 eller något annat pris för förtjänsten av att ha återupprättat mänskliga rättigheter för ett helt folk.

Under hela denna tragiska historia har Vietnam handlat med exemplarisk återhållsamhet och i enlighet med internationalismens bästa traditioner. Om man med kallt huvud undersökte fakta – vem har varit angriparen och vem den angripne i förhållandet mellan Vietnam och

⁴ Flera av den australiensiske journalisten Burchetts böcker finns översatta till svenska: *Vändpunkt i Kina* (1952), *Det andra Indokinakriget: Laos och Kambodja* (1971), *Vietnam visar vägen* (1974), *Arbete och liv i Kina* (1976), *Saigon är befriat!* (1977), *Angola befriat* (1979) – Red anm.

Kampuchea under senare år? – så kommer den läsare som under dessa dagar inte har så dåligt minne som den ”fria världens” redaktörer, att minnas fotografierna av hundratusentals bakbundna vietnameser som flöt nerför Mekongfloden några dagar efter det att den fascistiska Lon Nol-regimen gripit makten i Kampuchea i mars 1970. Vietnamesiska revolutionärer har aldrig hållit befolkningen i Kampuchea ansvarig för detta.

Till betydande uppoffringar för sin egen kamp hjälpte de i stället de som utropade sig som revolutionärer för att i Kampuchea störta den av amerikanerna stöttade Lon Nol-regimen.

Det var som en följd av Norodom Sihanouks särskilda begäran som Vietnam sände 2 000 av sina bästa kadror för att organisera och utbilda motståndarmén i Kampuchea. Det var på en särskild begäran från en viss Pol Pot som befrielsestyrkorna i södra Vietnam eliminerade Lon Nols trupper från fyra viktiga provinser i östra Kampuchea och överlät dem till den nybildade fronten, FUNK. Först när den fullständiga historien om kampen i Kampuchea nedtecknats kommer den väldiga vietnamesiska insatsen att kunna uppskattas, och också omfattningen av Pol Pots förräderi.

Beträffande folkmordspolitiken mot vietnameser bosatta i Kampuchea så fortsatte regimen under Pol Pot-Ieng Sary där Lon Nol slutade. Mellan ”befrielsen” av Phnom Penh den 17 april 1975 och när en räkning gjordes den 30 oktober 1978 lyckades 260 350 vietnameser fly över gräsen till södra Vietnam. Nästan alla var i skriande behov av medicinsk vård och 80 procent av dessa led av allvarlig näringsbrist. Tillsammans med de tiotusentals som mördades av både Lon Nol och Pol Pot-regimerna, och de som hade flytt under tiden för Lon Nols rege- mente, svarade de för i stort sett alla de 500-600 000 vietnameser som tidigare var bosatta i Kampuchea.

Enligt godtagna normer i internationell sedvana – med ett otal prejudikat fastlagda av väst- makterna – skulle Vietnam haft rätten att gå in i Kampuchea för att skydda sina medborgare. Vietnam gjorde inte det. Inte heller har det förekommit den minsta antydning om repressalier gentemot de hundratusentals etniska khmerer som lever i provinserna i Mekongdeltat i södra Vietnam. Och inte nog med detta, utan 131 000 khmerer som enligt den sista räkningen den 30 oktober 1978 hade flytt undan Pol Pot-regimen fick den mest humana och broderliga behandling så snart de gick över gränsen in i Vietnam. De som jag tidigt i december besökte talade med tårar strömmande utför sina kinder om den vänlighet och den generositet de hade mött från det ögonblick de satte sin fot på vietnamesisk mark.

Vilka är fakta om vietnamesisk ”invasion” och ”aggression”? Min egen erfarenhet vid ett be- sök i provinsen Tay Ninh den 7 december 1978 (utan att återge den filmade och fotograferade vietnamesiska dokumentationen) var att utsättas för granateld från tungt artilleri från den kambodjanska sidan av gränsen. Det fanns inget tvivel om varifrån granaterna kom. Eldgiv- ningens dunder, explosionerna från de första granaterna några få hundra meter framför bilen som vi åkte med längs väg 22, allt var mycket klart och tydligt. Lyckligtvis hade vår lilla grupp gjort ett kort uppehåll i byn Tra Bien, femton kilometer öster om gränsen mellan Vietnam och Kampuchea. Pol Pots kommandosoldater, som var baserade inne på Vietnams territorium, hade angripit och bränt ner byn tre dagar tidigare.

”Det är troligen en enstaka salva” sa Huynh Van Luan, medlem i folkkommittén i Tay Ninh och ansvarig som guide för mig. Men granaten följdes snart av andra som slog ner längre fram på den väg jag hade hoppats kunna följa till byarna Lo Go och Xa Mat.

Sedan mina fyra besök i FNL-områden mellan slutet av 1963 och mitten av 1966 kände jag väl till området. Vi tvingades vända tillbaka. De tidigare basområdena, där Pol Pot, Ieng Sary och andra ”Khmer Rouge” hade fått skydd under 1965-66, var nu jaktmarker för rörliga kommandoförband, sådana som de som utförde attacken mot byn Tra Bien.

”Från september 1977 och fram till i dag” förklarade Van Luan, ”har 1181 dödat och omkring lika många sårats i våra gränsbyar i Tay Ninh. Vår politik har varit att evakuera områden utsatta för artilleribeskjutning och kommandoräder. Utan att räkna byn Tra Bien har vi fram till i dag evakuerat 71 000 personer och övergivit 15 000 hektar jord.” Jag fick senare veta att 1 250 000 människor hade evakuerats längs hela gränsen mellan Vietnam och Kampuchea, vilket innebär att sammanlagt 200 000 hektar jord har övergivits.

Vad har ledningen kring Pol Pot att säga beträffande frågan om vem som angriper vem? Vi har rapporten från Washington Posts korrespondent Elisabeth Becker av den intervju hon och Richard Dudman från Saint Louis Post Dispatch gjorde med Pol Pot den 23 december 1978. ”Vi angriper för att hindra dem att tränga in på delar av vårt territorium” sade han enligt rapporten. (Parisupplagan av International Herald Tribune den 3 januari 1979.) ”Men om dom lyckas tränga in på vissa delar av Kampuchreas territorium så kommer dom att stå inför många svårigheter att komma ut ...”

Den klara andemeningen är att vid denna tidpunkt, den 23 december 1978, fanns det inga vietnamesiska trupper på Kampuchreas territorium men att Pol Pot's trupper utförde ”förebyggande” attacker på vietnamesiskt territorium. Är någon annan tolkning möjlig?

Under hela den dagen fortsatte den intensiva beskjutningen med artilleri och den följande dagen måste en norsk TV-grupp inställa ett besök i området. Följande dag, den 9 december, lyckades en korrespondent från dagstidningen ”Il Messagero” i Rom ta sig fram till närheten av byn Tra Bien när beskjutningen av väg 22 återupptogs.

Detta var en uppenbar ”uppmjuknings”-operation för det som de vietnamesiska myndigheterna senare meddelade: en invasion med tre regementen ur Pol Pot-Ieng Sary's styrkor i provinsen Tay Ninh den 23 december. De återgav att tillfångatagna hade förklarat att målet var att erövra provinshuvudstaden Tay Ninh bara ett hundra kilometer norr om Ho Chi Minh-staden. Biträdande befälhavaren i ett artillerikompani hade sagt att kompaniets huvudsakliga uppgift var att understödja attacken mot Tay Ninh. Standardorder om att ”döda alla, bränna allt” hade utgått från det ögonblick trupperna gick in i Vietnam.

En hårresande bekräftelse på den fascistiska och rasistiska hållningen gentemot vietnameser visas i en annan artikel av Elisabeth Becker i samma nummer av IHT som tidigare återgavs. Hon beskriver svaret på upprepade förfrågningar om att få besöka läger med vietnamesiska soldater, soldater som enligt uppgifter hade tagits till fånga under angrepp mot Kampuchea. Hon rapporterade, att:

”En dag kallade vår guide på mig och förklarade att min begäran hade blivit godtagen: 'Miss Elisabeth, här är era vietnameser' sade han. Det var ett akvarium med krokodiler på zoologiska trädgården – en anspelning på Kambodjas propagandakrig om att vietnameserna likt krokodiler försöker svälja Kambodja.”

Vad jag bevittnade i provinsen Tay Ninh, och åter i provinsen Dong Thap i Mekongdeltat, där tungt artilleri från Kampuchea besköt gränsbyar i Vietnam, var krigshandlingar. I Dong Thap fanns samma bevis för kommandoräder mot byar långt in på vietnamesiskt territorium. I enlighet med internationell rätt har vietnameserna all rätt att gå över gränsen, eliminera dessa kommandobaser och artilleriställningar, till och med regeringen i Phnom Penh som är ansvarig för sådan aggression! Hur skulle Förenta staterna reagera på sådana provokationer från Mexiko? Vietnameserna har stått ut med detta under över tre år!

Det vietnamesiska biståndet var i verkligheten inte den avgörande faktorn i sammanbrottet för Pol Pot-Ieng Sary-regimen. Hur skulle en utländsk invasionsstyrka på några dagar kunna överflygla ett land på 181 000 kvadratkilometer med en befolkning på sju miljoner och en armé bestående av tjugo divisioner? I verkligheten befriades Kampuchea av sin egen befolkning.

Ett AP-telegram från Bangkok, som den 7 januari meddelade att Phnom Penh hade fallit, medgav att ”Rebellernas påstående om att de fått folkligt stöd av avhoppare och befolkningen kan vara sant, eftersom bedömare i Bangkok inte har upptäckt någon avgörande vietnamesisk militär närvaro i de flesta erövrade provinserna”.

Det faktum inför vilket hela världen borde glädjas, är att det nu finns en regering i Phnom Penh som snabbt återupprättar det kampucheanska folkets grundläggande rättigheter och är redo att förhandla för en fredlig och vänskaplig lösning på detta lands problem i förhållande till Vietnam. Om man är för fred och mänskliga rättigheter – hatten av för Kampuchéas Nationella Befrielsefront. Om vietnameserna hjälpte dem: hatten av också för vietnameserna!

Skräck”-historierna var inga överdrifter

Om en situation någonsin krävt en ny revolutionär ledning och förnyad kamp för nationell befrielse så existerade denna den 2 december 1978 när Kampuchéas Nationella Enhetsfront för Befrielse bildades. Liksom de flesta progressiva som hade stött det kambodjanska folkets kamp mot USAs aggression och Lon Nol-regimen, avvisade jag med indignation de tidiga flyktinghistorierna från Bangkok. Det fanns goda skäl för detta. Jag var i Bangkok några månader efter segern i Kambodja och liksom andra journalister där visste jag att USAs informationsbyrå (USIS) prånglade ut ”skräckhistorier” från flyktingar till utvalda journalister. De mer yrkeskunniga bland de senare misstänkte välavlönat bedrägeri och var till en början motvilliga att vidarebefordra dem.

Skändligheter, massakrer på hela familjer tillhörande samarbetsmän, slavliknande arbete, splittring av familjer, kollektiva giftermål mellan ovilliga parter, svältdieter, utplåning av intellektuella – vem kunde tro detta? Och utfört i socialismens namn! Det stred mot all logik, all känsla för moral och mänsklighet och varje godtagbar variant av marxism! Vilken progressiv person skulle inte instinktivt förneka sådana beskyllningar? Vänner till den kambodjanska motståndskampen ute i världen rusade till försvar för regimen i Phnom Penh. Men bevisen fortsatte att anhopas och tystnaden, frånvaron av någon post eller telegramförbindelser, bidrog till de tvivel på vad som verkligen pågick ...

Som den förste och mest konsekventa journalist som stödde Kambodjas kamp för oberoende och neutralitet under femtio- och sextiotalen och dess väpnade kamp under sjuttio-talet, gjorde jag i all uppriktighet upprepade förfrågningar medelst alla tillgängliga kanaler för att få besöka Kampuchéa, säker på att finna belägg som tillbakavisade den skrämbild som började förbindas med det nya Kampuchéa. Vid ett möte med Sihanouk i oktober 1975, innan han definitivt återvände till Kampuchéa, och sedan jag fått försäkringar om att vara ”en av de första om inte den första” utländska journalist att besöka hans land, blev jag överraskad, för att uttrycka det mildt, av att mina förfrågningar förblev obesvarade.

De första journalister som verkligen fick resa var de som hade en specifik ideologisk hållning och inte hade några tidigare kunskaper om Kampuchéa. Med det anmärkningsvärda undantaget för Vittorovitch; en jugoslavisk dokumentärfilmare som hade besökt mig i Kampuchéa 1967 och som gjorde en dokumentärfilm i Pol Pots Kampuchéa tidigt 1978. Filmen visades över världen i TV och gav en fruktansvärt hård bild. Vi sammanträffade vid Belgrad-konferensen för de icke-allierade ländernas utrikesministrar sent i juli 1978. ”Jag hoppas allmänheten fattade galoppen” sade han. ”Det är fruktansvärt och verkligheten är hundra gånger mer fruktansvärd än vad jag kunde uttrycka på film eller i mina kommentarer”.

Efter intervjuer med många flyktingar – kambodjaner och andra av vietnamesiskt och kinesiskt ursprung och chamfolk på den vietnamesiska sidan av gränsen i december 1978 – måste jag motvilligt dra slutsatsen att till och med de värsta ”skräck”-historierna inte var överdrifter utan snarare tvärtom beträffande en allmänt giltig form av medeltida barbari som regerat i Kampuchéa sedan ”befrielsen” den 17 april 1975. Under över 40 år av rapportering,

från den anti-judiska pogromerna i nazi-Tyskland i november 1938, har jag aldrig hört mer fasansfulla och på fakta grundade fördömanden av en regerings folkmordspolitik gentemot sitt eget folk och etniska minoriteter.

([Kommentar-]Redaktionen har skrivit samman utdrag ur två artiklar av Wilfred Burchett.)

Kommentar 2 1979

Lär av Vietnam!

”Vi gör inte anspråk på att utveckla en vietnamesisk version av marxismen” förklarade Nguyen Khac Vien i en intervju (”Vietnam/78”). ”Vi försöker helt enkelt tillämpa allmänna marxistiska principer på situationen i Vietnam.” Denna hållning kan synas anspråkslös nog. Att efter bästa förmåga lösa samhällets mest brännande problem i enlighet med riktlinjer grundade på ett marxistiskt synsätt. Men med en stor granne som föresatt sig att exportera modeller för politisk och social revolution är detta inte lika lätt som det låter sig sägas. Vi avser här det kinesiska kommunistpartiets (KKPs) anspråk på att företräda den ”rätta linjen” för revolutionen, inte bara i Kina utan i världen som helhet.

Detta anspråk och den politik som grundas på det utgör grunden för konflikten mellan de kinesiska och vietnamesiska partierna och den mellan Kina och Vietnam. Nu invänder kanske många kamrater, att det inte går att blanda ihop frågor som rör partier med frågor som rör mellanstatliga förhållanden och att KKP alltid gjort en klar åtskillnad mellan parti och stat. Vidare att vi i vår analys inte kan bortse från maktpolitik i mellanstatliga förhållanden och i synnerhet inte från motsättningen mellan Sovjet och Kina.

KKP gör i teorin, men inte i den praktiska politiken, en sådan åtskillnad mellan parti och stat. Utvecklingen av förhållandet mellan Kina å den ena sidan och Indien och Pakistan å den andra under tiden 1959-1963 utgör här det kanske klaraste exemplet. Under Bandung-konferensen 1955 framhölls förhållandet mellan Kina och Indien som ett föredöme för mellanstatliga förhållanden. Under denna tid betraktade KKP Nehru som en företrädare för den framstegsvänliga delen av bourgeoisin i Indien och manade därför kommunisterna i Indien (CPI) att dämpa sin opposition mot Nehru. Som en följd av de försämrade förhållandena under 1959-1963 började Nehru och bourgeoisin ses som reaktionär samtidigt som Ayub Khan i Pakistan började framträda som allt mer framstegsvänlig. I enlighet med detta manade KKP kommunisterna i Indien att bekämpa Nehru hårdare samtidigt som väns-tern i Pakistan uppmanades att inte opponera sig mot Ayub Khan.

Ur rent maktpolitisk synpunkt var det förändringen av styrkebalansen mellan Förenta Staterna å den ena sidan och det socialistiska systemet å den andra som i huvudsak bestämde förhållandet mellan Sovjet och Kina under tiden mellan 1949 och 1959/63. Efter 1964 var det däremot förhållandet mellan Sovjet och Kina som bestämde KKP:s syn och politik, både i förhållande till Förenta Staterna och Vietnam.

Vi har tidigare redogjort för en del av förhållandet mellan det kinesiska och vietnamesiska partiet (*Kommentar* 10/1978 sid 4-5 och 11-12/1978 sid 45-46) och skall i korthet sammanfatta några av de viktigaste punkterna.

- Samtidigt som KKP under den ”stora polemiken” i början av sextioalet intog en militant hållning gentemot SUKP manade samma parti vietnameserna att inte inleda väpnad kamp i söder eftersom tiden inte var mogen för detta steg.
- Med Förenta Staternas allt större insatser i Vietnam och utvecklingen under 1965 förändrades förutsättningarna för Kinas utrikespolitik. I denna situation föreslog Sovjet en ”gemensam aktion” mellan Sovjet och Kina för att stödja Vietnam. KKP sade nej och hävdade att det var nödvändigt att först bekämpa den ”moderna revisionismen” för att kunna bekämpa Förenta Staternas imperialism. I en intervju den 9 januari 1965 förklarade Mao Zedong för Edgar Snow att ”kinesiska trupper kommer inte att gå utanför sina gränser för att strida”, att folket i Vietnam själva kunde klara upp situationen, att Förenta Staterna inte skulle angripa norra Vietnam. Som skäl för detta hänvisade Mao Zedong till en försäkran av USAs utrikesminister Dean Rusk. Denna bedömning gjordes efter det att

Tonkin-resolutionen antagits i USA-senaten. Mindre än en månad senare inleddes de ihållande angreppen mot norra Vietnam. (Intervjun publicerades den 17 februari i Le Nouveau Candide i Frankrike och Asahi i Japan)

- Det ideologiska argumentet för denna hållning formulerades den 3 september av Lin Biao i hans tal "Länge leve segern i folkkriget". Han förde fram tesen om självtilliten som en grundläggande "princip för marxismen-leninismen". Vietnam måste utkämpa sitt eget krig, på sitt eget sätt och varje kamp var radikalt oberoende och förenad bara genom en gemensam ideologi.
- De praktiska följderna var att Mao Zedongs tänkande och Kulturrevolutionen blev en exportvara. De partier som tog ställning för "gemensam aktion" för att stödja Vietnam utsattes för ursinniga angrepp av KKP, som CPI-m i Indien och det japanska kommunistpartiet.
- Under denna tid utövade KKP starka påtryckningar på Vietnam för att de samtidigt skulle bekämpa Sovjetrevisionismen och USA-imperialismen. KKP erbjöd vietnameserna obegränsat bistånd på villkoret att de skulle vägra ta emot bistånd från någon annan.
- Denna extrema politik förändrades som en följd av utvecklingen inom KKP och framgångarna för Vietnam, i synnerhet Tet-offensiven 1968 och slaget vid väg 9 1971 som påvisade att "vietnamiseringen" av kriget i södra Vietnam hade misslyckats.
- När KKP under 1971 började mana vietnameserna att inte slutföra kampen i söder, att inte ha för bråttom utan låta historien ha sin gång, fördjupades motsättningen mellan de bägge partierna eftersom det då gällde frågan om Vietnams återförening och möjlighet att föra en självständig politik.

Kina har aldrig gett något effektivt stöd till revolutionära rörelser när detta stått i strid med Kinas nationella intressen. Under tiden före 1965 underströk KKP i sin retorik den proletära internationalismen och de socialistiska staternas broderliga förpliktelser gentemot varandra. Detta var grunden för kritiken av SUKP och Sovjetunionen. Under tiden efter 1965 underordnades allt stöd till revolutionära rörelser Kinas nationella intressen som dessa definierades i motsättning till Sovjetunionen.

Konflikten mellan Kina och Vietnam har bestått och steg för steg fördjupats. Det vietnamesiska partiet har principfast försvarat sin självständiga politiska linje samtidigt som man utvecklade ett nära samarbete med de kommunistiska partier och socialistiska länder som i handling respekterat denna linje. Partiet har på ett föredömligt sätt försvarat och utvecklat marxismen-leninismen.

Nguyen Khac Vien om Kina: Vill bli en stormakt till varje pris

Den kinesiska regeringen har startat ett angreppskrig i stor skala mot Socialistiska Republiken Vietnam. Ännu en gång tvingas det vietnamesiska folket ta till vapen för att försvara sitt land och sin rätt till oberoende.

De mänskliga krafter och de materiella resurser som så oerhört väl behövs i arbetet på att bygga upp ett socialistiskt, enat Vietnam måste nu i stället användas till att försvara de värdefulla framsteg som har gjorts sedan befrielsen från USA-imperialismen.

Angreppet på Vietnam kom inte oväntat för den vietnamesiska ledningen. Under lång tid har Vietnam utsatts för kinesiska hot och provokationer. Det visar den här intervjun med Nguyen Khac Vien, som Kommentar gjorde i början av november. Här förutsäger

han den kinesiska attacken, och ger en bakgrund till utvecklingen inom Kinas kommunistparti.

Det vietnamesiska folket behöver åter ett helhjärtat och starkt stöd från den internationella opinionen. Vietnams Sverige-ambassadör Nguyen Viet understryker att behovet av en stark solidaritetsrörelse är lika stort idag som under kriget mot USA.

– Kinesiska trupper går över gränsen till Vietnam varje dag. De provocerar fram sammanstötningar vilket tvingar oss att svara. Eftersom Hanoi ligger 150 km från gränsen är det frestande för de kinesiska ledarna att genomföra en snabb militär operation mot den vietnamesiska huvudstaden.

– Vad gäller ekonomiska påtryckningar har man redan upphört med det ekonomiska biståndet. Den nuvarande faran är framför allt militär. För Kina är det lätt att mobilisera ett stort antal divisioner längs gränsen som man nu har gjort, samtidigt som det för oss innebär en ansevärd ekonomisk och politisk belastning. Med detta tryck söker kineserna nu sondera hur långt vi är beredda att göra motstånd. Detta är vad som sker för närvarande och faran är att bakom Kina finns Förenta Staterna och också Japan.

Khac Vien tror att om Vietnam inte gör ett fast motstånd och på så sätt får Kina att ändra politik kommer de kinesiska ledarna att löpa linan ut och anfälla Hanoi. Det skulle vara i deras intresse att skapa en satellitregering i Hanoi och sprida det kinesiska inflytandet över hela Sydostasien.

Den kinesiske premiärministern Deng Xiaoping (Teng Hsiao-p'ing) gjorde i höstas en resa i Sydostasien för att övertyga staterna i området om det som Kina uppfattar som det vietnamesiska hotet. Enligt Khac Vien hyser de sydostasiatiska staterna emellertid en mycket starkare misstro mot Kina än mot Vietnam. Dels därför att den kinesiska stormaktspolitiken hotar dem själva och dels för att det finns stora kinesiska kolonier i flera av länderna.

Khac Vien är mer oroad för den internationella opinionen i västvärlden.

– Det har drivits en presskampanj mot Vietnam i väst som är ett eko av den kinesiska propagandan mot Vietnam säger han. Jag tror att denna kampanj bland annat har som mål att förbereda opinionen, då framförallt vänstern, på ett närmande till Kina.

Kina och imperialismen

– Det har skett ett närmande mellan Kina och USA och mellan Kina och Japan, ett Japan som med amerikansk hjälp håller på att skaffa nya vapen. Samtidigt finns det motsättningar mellan de imperialistiska staterna.

– Det finns konkurrens t ex om marknader mellan de imperialistiska staterna men också samarbete. I Japan, Europa och USA finns finansgrupper som vill skapa ett slags konsortium för att dominera världen. På det ekonomiska planet har ni säkert hört talas om Trilateralen, som syftar till att styra utvecklingen i alla de underutvecklade regionerna. Tanken är att Sydkorea, Taiwan, Singapore, Afrika och Latinamerika ska ingå i samma nät och att världsekonomin ska omorganiseras med de utvecklade länderna som en pol och de underutvecklade som en slags förstad i periferin. Jag tror att Kina, om landet inte ser upp, kan komma att inordnas i detta system. Det verkar möjligt att Kina med japanska, europeiska och amerikanska investeringar blir en integrerad del av detta världssystem och det finns en risk för att landet koloniserar på nytt.

Den kinesiska politiken har radikalt förändrats, menar Khac Vien. De tendenser till trångsynt nationalism som på femtitalet diskuterades och kritiserades internt inom det kinesiska kommunistpartiet har nu segrat. För att förklara detta måste man gå långt tillbaka i Kinas och det kinesiska kommunistpartiets historia.

Upprepade bonderevolter

– Som ni vet var Kina alltsedan 300-talet f Kr en mäktig enad stat med högtstående kultur. Det var ett kejsardöme som vilade på en administration med en starkt utvecklad byråkrati med kejsaren i toppen med absolut politisk, administrativ och på samma gång andlig makt. Kejsaren ansågs ha himmelska mandat, han var himmelens son som härskade över landet.

– Denna mäktiga stat, vars ekonomi och civilisation var mer utvecklad än grannländernas, breddade ut sig på omgivningens bekostnad. Vietnam liksom andra länder utsattes för aggressioner och försök till erövring.

– Denna expansionistiska tendens är från kejsardömets tid och väl förankrad i den kinesiska historien. Men inom landet förekom upprepade bonderevolter, ibland sporadiska, ibland i form av stora explosioner t ex en bonderevolution som omfattade flera tiotals miljoner bönder. De fattiga bönderna väntade på en himmelsk räddare vilket skulle utgöra början på en ny era av fred och lycka.

– Det var sålunda i en religiös anda, i en slags tro på det tusenåriga riket, som bonderörelsen återföddes i mitten av 1800-talet. Dessa revolter följdes av en rad krav på reformer, framför allt på en uppdelning av jorden, men också på en organisation av det gemensamma livet. Alltifrån det första århundradet fanns gemensamma härbärgen där man kunde äta utan att betala och liknande sociala inrättningar. Men när väl den kejsarliga administrationen störtats, vad fanns då för social ordning att sätta i dess ställe? Det existerade inga nya sociala krafter i det gamla Kina utan den kejsarliga modellen återuppstod. Ledaren för revolten sågs med miljoner bönders välsignelse som den utsände räddaren och en ny kejsardynasti grundades.

– Först på 1900-talet uppträdde nya sociala krafter, framför allt i städerna. När det kinesiska kommunistpartiet grundades 1921 var industrierna koncentrerade till tre viktiga centra, Tianjin (Tientsin), Guangzhou (Kanton) och framför allt Shanghai. Men fortfarande fanns det mindre än 2 miljoner arbetare i det väldiga Kina, och alla arbetade inte inom industrin. I övrigt fanns ett oerhört stort antal bönder.

– Det kinesiska kommunistpartiet utsattes från 1927 och massakern i Shanghai, för en fruktansvärd förföljelse av Jiang Jieshi (Chiang Kai-Shek). Inom centralkommittén uppstod vid den tidpunkten två motsatta tendenser. Den ena, som Mao Zedong stod för, såg bönderna som den mest revolutionära klassen och ansåg att man måste skapa baser på landsbygden. Den andra såg arbetarklassen som ledande och menade att huvuduppgiften var att stanna i städerna, erövra makten där och sedan lösa bondefrågan.

I slutet av tjugotalet pågick mycket viktiga diskussioner mellan dessa två tendenser vilket ledde till att Mao vid ett tillfälle uteslöts ur centralkommittén. Han fortsatte emellertid att organisera baser på landsbygden. 1931 var partiledningen tvungen att lämna Shanghai och ansluta sig till Mao i hans basområde, men splittringen i den politiska synen bestod. Det var arbetet bland bönderna som präglade rörelsen. Kontakterna med städerna och de internationella banden skars av.

Personkulten fördöms

– När Mao efter befrielsen återvände till Peking hade han inte bara den militära, utan också den politiska och ideologiska ledningen över partiet. Men framför allt hade han en auktoritet i landet eftersom han av hundratals miljoner bönder sågs som räddaren, som den person de väntat på. Denna mytiska auktoritet var så stark att den trängde in i det kinesiska kommunistpartiet.

– Från 1945 och partiets sjunde kongress var det Mao Zedongs tankar som ledde partiet. Men efter befrielsen var Kina tvunget att stödja sig på Sovjetunionen för industriell och militär hjälp och det medförde ett sovjetiskt inflytande. 1956 genomförde det sovjetiska partiet sin

20e kongress där man fördömde personkulten. Några månader senare ägde Kinas kommunistiska partis åttonde kongress rum och den nyvalda centralkommittén tog då bort följande fras ur partiets stadgar. ”Det är Mao Zedongs tänkande som leder det kinesiska kommunistpartiet.”

– Det fanns redan före befrielsen, i Yanan (Yenan) en prosovjetisk fraktion som sedan vann inflytande. Det fanns också en del som hade arbetat i städerna. Mellan 1949 och 1956 då man mötte nya problem i det socialistiska uppbygget och i de internationella relationerna förlorade bonderörelsen och Mao Zedong terräng. Denna interna kamp har fortsatt även om partiet som helhet har stått under inflytande av bonderörelsen.

Mao mot partiet

– För de miljontals bönderna har en mening i stadgarna ingen betydelse, oavsett den är Mao Zedong den store räddaren. Men inom partiet måste Mao återvinna sitt politiska inflytande. 1958 vände han sig direkt till massorna med ”det stora språnget”. Detta stora språng grundade sig på en ide, ”vi ska inte göra som Sovjetunionen, vi ska gå framåt mycket snabbare, vi har en speciell kinesisk väg”. Det var i överensstämmelse med den tendens som fanns inom bonderörelsen.

– Det stora språnget medförde emellertid mycket stora ekonomiska och social svårigheter i Kina, vilket medförde att kritikerna mot Mao Zedong blev många inom partiet. Omkring 1962-63 var hans politiska inflytande som svagast. För att återta sin maktställning lanserade han kulturrevolutionen. Med alla de svårigheter som fanns vände han sig än en gång till massorna utan att samla centralkommittén. I stället sade han att alla svårigheter berodde på kadreerna, på partimedlemmarna och ledarna, som hade blivit byråkrater och avfallingar och som arbetade för att återupprätta kapitalismen efter den sovjetiska modellen. Mao satte massorna i kamp mot partiorganisationerna.

Utrensningar

– Kulturrevolutionen mellan 1966 och 68 utgjorde ett veritabelt inbördeskrig. Den hade ingenting med kultur att göra. Massor av människor massakrerades och därpå infördes kulten kring Mao, ”den lilla röda” och allt det där. Partiets nionde kongress ägde rum 1969. Det hade då gått tretton år mellan den åttonde och nionde kongressen. Att ingen kongress hållits under denna period berodde på en intensiv inre kamp, Mao Zedong sammankallade inte den nionde kongressen förrän han hade gjort sig av med sina motståndare.

– I och med den nionde kongressen förändrades allt. Tre fjärdedelar av den gamla centralkommittén byttes ut. Mao Zedongs fru Jiang Qing blev medlem av politbyrån och stormaktstendensen och kulten av Mao tog över helt. Vid den tidpunkten kunde vi i Vietnam uppleva besynnerliga saker. De kinesiska tekniker som jobbade hos oss tog före varje måltid fram den röda boken och läste ett stycke tillsammans. Ett fotbollslag som kom till Vietnam för att spela, samlades före matchen och läste ett stycke. När vi frågade Zhou Enlai, vad kulturrevolutionen innebar lyfte han händerna mot himlen och svarade ”jag förstår inte heller någonting”.

Stormakt till varje pris

Efter att ha omintetgjort oppositionen hade Mao den absoluta makten. I skuggan pågick emellertid en kamp mellan olika fraktioner, Lin Biaos militära fraktion, en fraktion bestående av gamla militanter med Deng Xiaoping och slutligen den fraktion som leddes av Jiang Qing som samlade ungdomen. Den senare fraktionen blev den starkaste, men efter Maos död förlorade den sitt inflytande.

– Den fraktion som nu har makten har nog en bas bland arbetarna. Deng Xiaoping är en pragmatiker, han vill få ekonomin på fötter, han vill att saker och ting ska fungera oavsett om det

är förenligt med revolutionära idéer eller ej. För honom gäller det också att göra Kina till en stormakt, om det är revolutionärt eller inte är inte så viktigt. Moderniseringen av Kina kan göras med hjälp från USA, Japan eller vem som helst, det spelar ingen roll hur. Det viktiga är att industrin och landet utvecklas.

– Utvecklingen kan emellertid leda till nya motsättningar. Deng Xiaoping har målsättningen att göra Kina till en militär stormakt och inköpen av vapen är mycket viktiga, eftersom det kommer att kräva fyra eller fem gånger mer än vad Kina just nu förfogar över i utländsk valuta. Nu måste man hinna ikapp den mycket, mycket viktiga tid som gått förlorad i och med det stora språnget och kulturrevolutionen. Det utgör en tung börda för befolkningen och levnadsstandarden.

– Om Kina nu använder en stor del av resultatet från de ekonomiska ansträngningarna till att bygga upp en mycket modern armé för att bli en stormakt innebär det en första motsättning. Den andra motsättningen kan naturligtvis utgöras av en växande arbetarklass i och med industrins utveckling, även om jag tror att också arbetarklassen kan vinnas för en stormaktspolitik genom propaganda.

– Men maktkampen mellan olika fraktioner och mellan landets olika provinser kommer sannolikt att spela en stor roll. Kina är ett mycket stort land och nu när partiets enande makt, liksom Mao Zedongs tänkande håller på att rubbas, kommer det att bli ett mycket svårt problem för Kina att bibehålla en centralregering, och behålla enheten inom landet. Detta är på kort sikt, på lång sikt kan vi se en arbetarklass födas.

Maktkampen inte slut

– Arbetarklassen och de verkliga kinesiska kommunisterna lyckades aldrig leda bonderörelsen. De dränktes av den. Det är ett problem för Kina och för alla länder där bönderna utgör den viktigaste kraften. Det är nödvändigt att mobilisera bönderna för att göra revolution men avgörande är att denna bondekraft leds, kontrolleras och ges en riktning. Förlorar man den ledningen förs man själv med. Det skulle ha kunnat hända också hos oss. Historiska omständigheter medförde att det kinesiska partiet under en lång period bara arbetade med bönderna utan några förbindelser med städerna och andra länder. Dessutom satte man i detta stora land med sin gamla civilisation, kultur och stormaktställning nationalismen främst.

– När man nu kan se en ny arbetarklass träda fram, finns det trots allt verkliga kommunister som inte kunnat ta ledningen, men som finns i basen. Det gör att man på lång sikt kan förutsäga en pånyttfödelse av den kinesiska kommunistiska rörelsen, vilande på en sund internationalistisk grund. Men under de närmaste åren förestår en kamp mellan olika grupper, mellan centralregeringen och den lokala makten, och inom utrikespolitiken, där det sker ett samarbete med imperialismen som också innebär en risk för kolonisering.

– Påfrestningarna genom satsningen på nya vapen och på militären kommer emellertid att bli än viktigare. Det kommer att bidra till att en ny verkligt kommunistisk politik mognar fram.

– I vår epok kan inget land isolera sig fullständigt från en internationell påverkan. Kinas utveckling berör inte bara Kina och Vietnam utan hela världen. För det första gäller det frågan om fred. Om det blir krig mellan Kina och Vietnam kommer säkert en stor del av världen att dras in. Det gäller sålunda att försvara freden. Men också att på lång sikt ställa sig frågan vart Kina är på väg.

Det har gjorts kompromisser mellan Sovjetunionen och Förenta Staterna men de har hela tiden varit i motsatsställning, de har aldrig så att säga gått hand i hand som Kina nu gör med USA. Det är något mycket allvarigare.

Översättning: *Susanne af Geijerstam*

Nguyen Khac Vien var tidigare redaktör för Vietnam Courier och Vietnamese Studies. Han är utbildad läkare, men har gjort sig mer känd som historiker, skriftställare och redaktör.

Han besökte Sverige i november 1978, och den första delen av Kommentars intervju med honom var publicerad i nummer 11-12/78 [se ovan – Red]

Wilfred Burchett: Flyktingströmmarna minskar efter Befrielsefrontens seger

Sedan Pol Pot-regimen tog makten i Kampuchea 1975 har hundratusentals flyktingar lämnat landet, den helt övervägande delen har flytt till Vietnam. De här flyktingarna har fått mycket liten uppmärksamhet i den internationella pressen, medan det s k ”båtfolket” ägnats stort intresse, skriver Wilfred Burchett i denna artikel, som är en rapport från ett besök i provinsen Tay Ninh i södra Vietnam kring årsskiftet 78/79. Han har tidigare besökt provinsen vid upprepade tillfällen mellan 1963 och 1966.

Flyktingarnas berättelser vittnar om Pol Pot-regimen grymma behandling av befolkningen. Flyktingberättelser är alltid svåra att använda som underlag för ett ställningstagande till en politisk utveckling. I fråga om Kampuchea sedan 1975 finns det dock betydligt fler belägg än dessa berättelser för regimen grymhet. Politiken har på flera centrala punkter stått i strid med regeringsdeklarationen från 1975, och en del av de journalister som besökt landet har beskrivit befolkningens mycket svåra förhållanden.

Medan den internationella opinionen har ägnat sin uppmärksamhet åt ”båtfolkets” flykt från Vietnam, och Hoa-folkets massutvandring (vietnamesiska invånare av kinesiskt ursprung) har tillströmningen av flyktingar till Vietnam under de senaste tre åren, bort från den nyligen störtade Phnom Penh-regimen, inte ägnats någon uppmärksamhet.

De annorlunda motiv för flykten som finns hos dem som flytt från Vietnam jämfört med dem som flytt till Vietnam, gör att det finns anledning att granska vad en flykting är. Websters Third New International Dictionary (1971) ger den här definitionen: en som flyr till ett annat land eller makt för att undkomma risken för förföljelse i sitt hemland eller hemort på grund av sin ras, religion eller politiska åsikt. Frågan om huruvida ”båtfolket”, som flydde från ett ekonomiskt/socialt system de inte godtar kan klassificeras som flyktingar ifrågasätts nu av många regeringar, politiska partier, fackföreningar och andra organisationer, inklusive FNs Flyktingkommission. Den här frågan kommer jag att ta upp i en särskild artikel, men vad gäller de människor som flydde från Kambodja till Vietnam råder det ingen tvekan om att de är flyktingar i ordets verkliga betydelse.

Flyktingbyn Tan Chau

En ny by, omgiven av risfält och maniok-plantager och med bananpalmer, paw-paws och olika buskar med snabbväxande frukt, som skjuter upp i de små privata trädgårdarna, håller på att växa fram i skuggan av Ba Den-berget (Svarta jungfrun). Byn bebos enbart av flyktingar från Kambodja, och är bara en i raden av många sådana byar som har byggts för att ge flyktingarna från Kambodja en möjlighet att börja ett nytt liv. Dessa flyktingar har lämnat sitt land sedan Pol Pot/Ieng Sary-regimen upprättades 1975.

– Det som nu är Tan Chau, förklarade Tran Van Be, den vietnamesiske kadermedlem som var ansvarig för projektet, var tidigare tät djungel och ett av de revolutionära basområdena under motståndskriget mot USA. Byn började byggas 1 mars 1978, när flyktingströmmen till Tay Ninh nådde en av sina höjdpunkter. Hittills ligger befolkningstalet omkring 8 000. Den största gruppen – 6 500 tillhör Khmer-folket, ca 900 tillhör Hoa-folket och det finns ca 600 invånare från Cham-folket här.

– De allra flesta khmererna arbetar inom jordbruket, hoa-folket arbetar delvis med jordbruk, delvis som köpmän i mindre skala. Flyktingarna från Cham-folket arbetar inom sitt traditionella hantverk som smeder och tillverkar mindre jordbruksredskap. Vi har redan skördat riset på 250 hektar åker och har ett överskott av maniok. Khmererna är matfriska, så de får 13 kg ris per månad och person från staten, plus en liten summa kontanter för att kunna köpa kött och grönsaker. Situationen för befolkningen i våra flyktingbyar har nu stabiliserats och levnadsvillkoren kommer att förbättras ytterligare för dem när spannmåls- och husdjursproduktionen ökar ytterligare.

Lovord för flyktingpolitiken

Vietnam lovordades av FNs Flyktingkommissarie för att ha lyckats undvika den nedbrytande tiggarmiljö som brukar vara förknippad med flyktingläger. På anmärkningsvärt kort tid inlemmades de som strömmade in i Vietnam i självförsörjande samhällen där de kunde bevara sin mänskliga värdighet. Det är värt att lägga märke till, särskilt med tanke på den omfattande propagandan om den oförsonliga fiendskapen mellan vietnameser och kambodjaner, att den helt övervägande delen av dem som flydde från Pol Pot-regimen flydde till Vietnam. Mot slutet av oktober 1978 var de 131 800, jämfört med de 15 000 som flytt till Thailand. Värt att notera är också att flyktingströmmarna till både Vietnam och Thailand minskade kraftigt sedan Pol Pot-regimen störtats, trots den omfattande rapporteringen om Vietnams roll i störtandet av regimen.

De förhållanden som ledde fram till dessa massutvandringar från Kampuchea beskrivs av Nuth Thi, tidigare lärarinna i Phnom Penh. På min första standardfråga, varför hon flydde, svarade hon med ett nästan stående svar: På grund av de ständiga morderna. Vare sig de var män, kvinnor eller barn, kambodjaner, vietnameser, kineser, Cham-folk, eller andra etniska minoritetsgrupper: vare sig de hade flytt i april 1975 eller i december 1978, var det mördandet av människor för allra minsta anledning, ofta till följd av någon nyck hos regimen representanter i byarna, och fruktan för att vara den nästa i tur, som var standardsvaret på frågan: Varför gav du dig av?

Många av dem jag frågade vägrade att säga sitt namn eller att bli fotograferade i fruktan för repressalier mot de anhöriga som fanns kvar i Kampuchea. Nuth Thi var inte lika skrämmd som många andra, därför att hon lyckats få med sig hela sin familj, sex barn och en sjuk make. Jag bad henne att beskriva mördandet mer ingående:

– Alla tidigare officerare, läkare, ingenjörer och lärare mördades. Fem skollärare, vänner till mig, blev slagna till döds framför mitt hus. De beskylldes för att vara ”reaktionärer”, och blev slagna till döds med hackor. Några läkare och studenter slogs också ihjäl i närheten.

Eftersom vi kunde tala med varandra direkt på franska, i stället för att gå via översättningar från Khmer-språket eller vietnamesiska, bad jag henne att berätta från början – befrielsen av Phnom Penh den 17 april 1975:

– Den dagen beordrades vi att lämna staden. Det var lite olika beroende på var man råkade bo. Vi beordrades att ge oss av omedelbart och återvända till den by eller stad där vi vuxit upp. Hela vår familj, 24 personer allt som allt, med båda mina och min mans släktingar, gav sig till fots i väg till Svey Rieng (huvudstad i provinsen med samma namn i det område som brukar kallas papegoj-näbben sydost om Phnom Penh). Det tog oss sjutton dagar. När vi kommit fram deltog vi i undervisning varje dag i fyra veckor i de ”Röda Khmerernas läror”. Mellan kurserna arbetade vi på bevattningsprojektet. Efter det var det bara arbete, från före gryningen varje dag till efter kvällningen, sju dagar i veckan, femtiotvå veckor om året, utan en enda dags ledighet.

– Officiellt började vi arbetet klockan sex på morgonen, men ofta var det tidigare. Klockan elva fick vi ett par skålar risvälling, och samma sak när vi slutade – omkring klockan sju på

kvällen. Arbetet var fruktansvärt hårt, vi grävde bevakningskanaler och fiskdammar och byggde små fördämningar. Vi hade inget familjeliv. Barnen träffade vi efter kvällsmaten, sedan fördes de bort till särskilda sovsalar. Förevändningen var att detta var ”utbildning”. Men det var ingen utbildning alls. Den som klagade fördes bort under natten och syntes inte till mer ...

Skräck och isolering

– Mitt land blev ett otroligt, fruktansvärt ställe. Om dagarna hörde vi förtryckarnas svordomar, och om nätterna snyftningarna från de förtryckta. Men också snyftningarna måste tystas, därför att spioner placerades ut i sovsalarna. Vi blev vana att arbeta under tystnad och att lida i tysthet. Det fanns inga möjligheter att få veta vad som hänt med våra anhöriga. Alla var tvungna att ändra sina namn, det fanns inga möjligheter att resa. Det fanns inga böcker och inget annat att läsa.

När jag frågade om hennes intryck sedan hon kommit till Vietnam sade Nuth Thi: Vi var överlyckliga. Vi kunde se att människor var lyckliga, de kunde resa fritt, familjerna levde tillsammans, och man höll marknader. Vi behandlades med den största vänlighet från det ögonblick vi nådde gränsen. Vi fick mat och kläder och min man fick medicinsk hjälp.

Om den Nationella Befrielsefronten, KNUFNS, som bildats några dagar tidigare säger hon: Jag hörde det på radion, och blev väldigt glad. Tidigare kände vi oss nästan som föräldralösa barn här, även om det var ett bra ”barnhem” och alla var väldigt snälla. Nu känner vi att vi hör hemma någonstans igen, vi har vår egen Front och tankarna på att återvända hem är inte längre bara en dröm.

Yap Mor är etnisk kinesiska från den lilla staden Mimot, nära Tay Minhs norra gräns mot Kambodja. Varför flydde hon?

– Därför att regimen dödar så mycket folk. Jag blev rädd för mitt eget liv, därför kom jag hit för några månader sedan. Varför var hon rädd?

– De dödade min man, och sade att han hade kontakter med vietnameserna, men de sade åt mig att säga att han dött av sjukdom. Om jag inte gjorde det skulle också jag dödas. Men jag kunde se på deras blickar att kadern misstänkte att jag sade sanningen, och min tur skulle snart komma. Jag flydde med min yngsta son, som är tretton, men jag lämnade tre äldre döttrar och en son på femton. Jag har just hört genom gränsposten att de har dödat allihop, därför att jag flydde... (nu började hon gråta, och det gjorde också den unga vietnamesiska som tolkade så intervjun avslutades).

Kinas kampanj

Yap Mor som jag valde ut på måfå bland marknadsstånden i Tan Chau är en av de 26 309 etniska kineser som hade flytt från Kambodja till Vietnam i slutet av oktober 1978. En fråga som den kinesiska regeringen inte har gett något svar på, är varför de satte igång en kampanj mot Vietnam om påstådda förföljelser av etniska kineser, när de har hållit tyst om den verkliga förföljelse och massaker av kineser som har genomförts av deras ”skyddslingar” i Phnom Penh!

I en liten smedja, där bitar av bomber och granater hettades upp av ett par väldiga blåsbälgar och knackades till skärar och yxor, frågade jag Sen Mat, en stark, ung cham, varför han hade kommit till Vietnam.

– Pol Pot dödade alla som tillhör cham-folket, sade han, och det var snart min tur. Varför dödades cham-folket?

– De dödade alla, men speciellt cham-folket. De klagade över att våra kvinnor har långt hår, som vietnamesiskorna, i stället för kortklippt som kambodjanskorna. Detta måste betyda att vi

stod under vietnamesiskt inflytande. Så vi skulle utrotas. I början av 1976 samlade de ihop 116 personer som tillhörde cham-folket i byn Kok Pho, i Krochemar-distriktet som ligger i provinsen Kompong Cham, under förevändning att de ville diskutera våra speciella problem. Cham-folket som är ättlingar från det gamla Champa-imperiet med centrum i det som nu är det centrala Vietnam, är muslimer och krävde respekt för sina sedvänjor, vilket bl a innebär att de inte äter griskött. Vid de få tillfällen då kött fanns att tillgå i den svältkost som fanns på kooperativen, var det ständigt griskött, som Cham-folket vägrade att äta. När de hade noterat namnen på alla, öppnade de Röda Khmererna eld med maskingevär och granatkastare. Bara åtta av dem lyckades fly genom att låtsas att de var döda, och sedan fly under natten.

– Jag och några andra arbetade som smeder. Vi arbetade mycket hårt, dag som natt, utan ordentlig mat. Omedelbart efter massakern i Kok Pho bestämde vi oss för att fly, men vi fick vänta länge på det rätta ögonblicket. Om vi hade blivit upptäckta hade vi blivit slagna till döds på fläcken. Vi lyckades alltså fly, och kom hit i mars (1978). Redan vid gränsen gav vietnameserna oss allt vi behövde, även pengar så att vi kunde starta en ny smedja ...

Hårt barnarbete

I en grupp khmer-barn som var på väg hem från byskolan, valde jag ut en liten kerubliknande pojke som sade att han hette Kaphala och att han var tretton år – han såg ut som nio. Varför hade han kommit hit?

– Min mamma tog mig hit, därför att hon var rädd för att vi skulle dödas allihop. Jag var tvingad att vakta några bufflar, men också att samla dynga och blanda det med latrin. Varje kväll skulle jag leverera 15 hinkar av den blandningen. Om jag kom med en enda hink mindre, skar de ned på min matranson. Andra pojkar som samlade ihop mycket mindre än så försvann, och vi förmodade att de blivit dödade. Folk dödades hela tiden.

Såg du själv att någon dödades?

– Ja, en dag dödades både farbror Bac, farbror Hoc och farbror Tap.

Blev de skjutna?

– Nej. De fick ställa sig på knä, och tre ”svartskjortor” slog dem i huvudet med tunga käppar och varje slag var värre än det andra. De skrek ett, två, tre. På ”tre” var de döda.

Vid det laget rann tårarna nerför hans annars så gladlynta ansikte. (Ordet farbror är ett artighetsord som används på många håll i Asien när man talar om en person som har nått en viss ålder, och det verkar som om de flesta när de tvingades byta namn – valde eller tvingades på – sådana enstaviga namn, som de den lilla pojken Kaphala använde. Alla jag intervjuade talade med skräck om ”svart-skjortorna”. Den som mest noggrant beskrev deras funktion var Dinh Ngoc Ha, en vietnamesisk läroverkslärare från Phnom Penh.

Svart-skjortorna

– De är mycket unga, oerfarna soldater eller poliser, berättade hon. De lyder varje order blint, hur grym den än är. De är alltid beväpnade och verkar ha egen makt över andras liv eller död, som de utövar utan några som helst spår av mänskliga känslor.

Det är värt att lägga märke till att Elisabeth Becker från *Washington Post*, i sina reportage från Kambodja i december förra året, skrev att den enda gång hon såg en ”svart-skjorta” var sista dagen när en riktade en pistol mot henne – och några minuter senare – efter att ha skjutit mot och missat Richard Dudman från *Saint Louis Post Dispatch* – sköt mot och dödade den brittiske författaren och läraren Malcolm Caldwell. ”Svart-skjortorna” – ständigt närvarande enligt flyktingberättelser – förefaller att ha hållits undan medvetet för att inte komma i de tre besökarnas väg på deras noggrant kontrollerade resa.

Folkmord och utrotningar verkar vara de mest relevanta termerna för att beskriva den politik som den tidigare Phnom Penh-regimen förde gentemot sitt eget folk och andra invånare!

Nguyen Huu Tho: Vi har aldrig ändrat vår inställning till Kampuchéas gräns

Nguyen Huu Tho är vice-president i Vietnam. Under befrielsekriget mot USA var han bl a ordförande i FNL, och senare regeringschef i PRR – Provisoriska Revolutionära Regeringen.

I den här intervjun, som gjordes i slutet av december 1978 berättar han för Wilfred Burchett om den vietnamesiska hållningen ifråga om gränsen med Kampuchéa, och till Kampuchéas självständighet.

Han tar också upp den förtalskampanj mot Vietnam som pågått i bl a franska tidningar under en längre tid. Denna kampanj har också spritt sig till Sverige, där bl a Dagens Nyheter valt att sprida de franska lögnerna. I intervjun berättar Huu Tho om vad många av de gamla ledarna i dag arbetar med, och tillbakavisar beskyllningarna om ”utrensningar”.

När han tog emot mig i den forne franske generalguvernörens residens i Hanoi påminde Nguyen Huu Tho mig om hur förhållandena ändrats sedan våra första fyra möten i provinsen Tay Ninh djungler i Syd-Vietnam under befrielsekriget. Då möttes vi i bambu-hyddor, en intervju genomfördes i ett luftvärn mellan smällarna från exploderande bomber ett tjugotal meter ifrån oss. Jag påminde honom om att i den sista av dessa intervjuer i djungeln hade han förklarat att FNL, vars ordförande han var, ”erkände Kambodjas suveränitet, oberoende och territoriella integritet inom sina nuvarande gränser”. Prins Sihanouk, som då var Kambodjas statschef, blev överförtjust, särskilt som. intervjun sammanföll med president de Gaulles ankomst till Phnom Penh. Den magiska formuleringen fanns med i den kommunicé som utfärdades efter de Gaulles historiska besök. Vid en pressmottagning senare, uttryckte Sihanouk sin tacksamhet till Nguyen Huu Tho, för att han varit den förste som gjorde ett sådant uttalande. Kambodja krävde efter detta att länder som ville upprätta eller behålla diplomatiska relationer med landet skulle ställa sig bakom detta uttalande. Detta var i slutet av augusti 1966 – nu var det den 20 december 1978 Min första fråga var:

Erkänner Socialistiska Republiken Vietnam fortfarande Kambodjas gränser så som de var vid den tiden?

– Naturligtvis, svarar Nguyen Huu Tho. Vi har aldrig ändrat vår inställning i den här frågan. Överenskommelse om gränsen fastställdes senare på en karta. De Röda Khmererna anföll oss, till och med före vår seger över Saigon-regimen. De invaderade Phu Quoc (en stor vietnamesisk ö i Siam-viken) innan Saigon befriats. Vi uppmanade dem att dra tillbaka sina styrkor. När de inte gjorde det satte vi upp militärposter – och de gav sig av. Men på andra öar – t ex Tho Chu – blev vårt folk massakrerat. Mer än 500 vietnameser tvingades från Tho Chu den 10 maj 1975, och har aldrig hörts av sedan dess. Senare kom de oerhört grymma attackerna mot våra gränsbyar i Ha Tien, An Giang, Tay Ninh och i andra provinser.

Varför gav ni ingen information om sådana händelser vid den här tiden, frågade jag.

Vi ville inte ställa till bråk om detta och på det viset ge näring åt reaktionär västpropaganda. Vi ville lösa problemen på fredlig väg. För trots allt kallades Phnom Penh-regimen ”kommunistisk”. Dessutom bad Pol Pot om ursäkt efter händelserna på Phu Quoc och Tho Chu, och framhöll att ”geografisk okunnighet hos de lokala styrkorna” var huvudanledningen. Vi föreslog samtal för att Pol Pot-regimen skulle kunna se att vårt erkännande av de existerande gränserna inte hade förändrats.

Under den tid när de kambodjanska och de sydvietnamesiska motståndsstyrkorna samarbetade militärt, förutsåg ni då nånsin väpnade konflikter i gränsområdena?

Inte att det skulle gå så här långt. Det fanns en del tecken på fiendskap mot slutet av kriget. Några av våra styrkor attackerades i bakhåll. Men vi trodde att det berodde på lokala, dåligt disciplinerade trupper. Jag kunde aldrig ana att de skulle starta ett gränskrig. Vi tränade deras väpnade styrkor, vi tränade deras militära kader. Vi befriade fyra av deras östra provinser på begäran av de Röda Khmererna för att deras väpnade kamp mot Lon Nol-regimen skulle få en bra början. Två gånger senare räddade vi dem, i Lon Nol offensiverna Chen La 1 och Chen La 2. När det kom till frågan om att befria Phnom Penh, var det vi som gav dem stöd av långt-skjutande artilleri, sedan kineserna vägrat att ge dem detta. Vi nämnde aldrig någonting om vår hjälp, eftersom vi ansåg att mellan närstående revolutionära rörelser skall hjälpen vara självklar och ömsesidig. Detta var också helt i enlighet med den anda av inbördes bistånd och samordning av de militära satsningarna som vi kom överens om på det indokinesiska toppmötet, som hölls på initiativ av Sihanouk i april 1970. Vi kunde aldrig ha anat att de skulle vända sig mot oss och starta upprepade attacker mot vårt land efter vårt skydd åt Pol Pot och andra av de Röda Khmerernas ledare, efter att vi beväpnat och tränat deras militära styrkor, och hjälpt dem till den slutgiltiga segern före vår egen.

Naturligtvis stöder vi nu Kampuchéas Nationella Befrielsefront (KNUFNS). Dess bildande var oundvikligt. Pol Pots folkmordspolitik och outhärdliga förtryck vände folket emot regimen. En följd av att förtrycket var så totalt och grymt var att det tog lite tid för de progressiva krafterna att samordna sig med tillräcklig styrka för att kunna bilda en front och skapa ett befriat område och baser varifrån man kunde sätta igång den väpnade kampen. Nu när fronten har bildats, är Pol Pot – Ieng Sary-regimens nederlag oundvikligt.

Jag bad den förre ordföranden för FNL, senare regeringschefen för Syd-Vietnams provisoriska revolutionära regering, PRR att kommentera de västrapporter som sagt att efter Saigon-regimens fall och återföreningen hade ledande sydvietnamesisk kader inom FNL fått träda tillbaka.

Det är att ställa frågan fel, svarade han. Vietnam har varit ett enat land i många århundraden. De franska kolonistörerna delade det i tre regioner, Cochinchina i söder, Tonking i norr och Annam där emellan. Efter vår seger över fransmännen, delades landet tillfälligt vid Genèvekonferensen i två regioner. Det var amerikanerna som försökte föreviga denna delning.

Men våra landsmän betraktade alltid sig själva som vietnameser. Under det senaste befrielsekriget kämpade soldater från söder i norr och vice versa. De soldater som tillhört Vietminh och som drogs tillbaka från söder till norr i enlighet med Genèveöverenskommelsen, deltog i försvaret av norra Vietnam mot USAs bombningar och i uppbygget av socialismen. 1976 hölls val i hela landet, som ledde till en återförening. Vad gäller besluten om vilka som skulle ha de ledande posterna frågades det aldrig efter om personen i fråga kom från norr eller från söder, från PRG eller från DRV. Utnämningarna baserade sig på tre kriterier: kompetens, moral och hälsa. Frågan om någon är från norr eller söder är helt irrelevant. Men om någon skulle vara intresserad av att räkna efter hur många som kommer varifrån kan han notera att Le Duan, kommunistpartiets generalsekreterare kommer från södra Vietnam, liksom landets president, Ton Duc Than och premiärminister Pham Van Dong – om vi använder den 17:e breddgraden som gräns. Alla ledande funktionärer inom FNL och PRR har, om deras hälsa tillåter det, lämpliga poster inom regeringen, partiet eller i den Patriotiska Frontens organisationer.

Huynh Tan Phat, tidigare premiärminister i PRR är nu vice premiärminister i Vietnam – eftersom han tidigare var arkitekt är han nu mycket upptagen med bl a återuppbyggnaden av städerna. Den tidigare utrikesministern, madame Nguyen Thi Binh är nu utbildningsminister, FNLs resande ambassadör och förre generalsekreteraren Nguyen Van Hieu, är kulturminister,

Tran Buu Khiem, madame Binhs ställföreträdare under de förberedande delen av Paris-samtalen är i ledningen för den Patriotiska fronten, och hjälper till med att utarbeta den nya konstitutionen. Nguyen Van Tien, som ledde PRR-delegationen i Paris, är generalsekreterare i Patriotiska fronten.

Rykten om att dessa människor inte skulle vara populära längre eller att de skulle tvingats tråda tillbaka är en del i en försåtlig kampanj, vars mål är ett klumpigt och fåfängt försök och splittra oss.

Tillfälligt kan det förvirra en del av våra vänner utomlands, men i huvudsak minskar det bara trovärdigheten hos dem som låter sig användas till sådana galenskaper.

Nguyen Huu Thos framhållande av hälsans betydelse för innehavet av offentliga poster är viktigt med tanke på att stora delar av den ledande kadern i kriget i söder tillbringade decennierna i djungeln utan vare sig riktig mat eller sjukvård. Praktiskt taget var och en av dem lider av tarmsjukdomar eller sjukdomar i andningsorganen. Hos en del andra har hälsan påverkats av fängelsevistelser och tortyr i mycket stor utsträckning. Denna del av kadern står självfallet högt upp på prioriteringslistan för vila och rehabilitering. Men under min månads-långa vistelse i december 1978, träffade jag praktiskt alla som jag lärt känna under de 25 år jag bevakat Vietnams två befrielsekrig, det vill säga de som överlevt kriget. Samtliga tjänstgjorde fortfarande allt efter förmåga. Detta gällde bl a sådana personligheter som Trinh Dinh Thao – liksom Nguyen Huu Tho en advokat från Saigon – som ledde den ” tredje kraften”, en allians av demokratiska och fredsälskande krafter, som bildades i april 1968. Vid 80 års ålder, spelar han en kraftfull roll i ledningen för Patriotiska Fronten. Det gör också madame Ngo Ba Thanh, den dynamiska juristen som utbildats i Frankrike och USA, och som ledde Kvinnoförbundet och avtjänade fem år i fängelse i Saigon som en följd av detta. Hon är tvungen att ta in på sjukhus två gånger i månaden som en följd av sina erfarenheter i fängelset, men som medlem av Nationalförsamlingen är hon en hängiven försvarare av kvinnornas rättigheter och mänskliga rättigheter över huvud taget.

När jag frågade Nguyen Huu Tho om hans hälsa, svarade han ”jag klarade mig riktigt bra under den två-månaders resa vi nyligen gjorde till fjorton afrikanska länder, så jag är i god form”. Eftersom president Ton Duc Thong blir 91 år 1979 får den 68-årige Nguyen Huu Tho ofta ta över presidentens åligganden.

Ända till de sista minuterna av mitt månadslånga besök i Socialistiska Republiken Vietnam i december var det en saga, rik på minnen. Den Boeing 747 från Air France som tog mig tillbaka till Paris fick vänta nästan en timma på Ho-chi-minh-stadens flygplats, för att vänta in ett specialplan från Hanoi. I det fanns vice premiärminister Huynh Tan Phat, som skulle representera sitt land vid den algeriska presidenten Boumediennes begravning.

Som reskamrater diskuterade vi den vietnamesiska revolutionens framsteg, genom att jämföra med våra första möten femton år tidigare, när han var ordförande i Saigon/Gia Ding-avdelningen av FNL, då vi trampade fram på cyklar längs sönderbombade djungelstigar.

Debatt

Vietnam: en ”tredje ståndpunkt”

I förra numret av Kommentrar (1/79) publicerade vi en artikel av Wilfred Burchett om Pol Pot-regimens fall och KNUFNSs maktövertagande i Kampuchea. Några av våra läsare har hört av sig till redaktionen, sedan de reagerat över vårt klara ställningstagande för den nya regimen i Kampuchea.

En av de viktigaste grunderna för vårt ställningstagande är vår syn på den proletära internationalismen och nationen. Arbetarklassen (och dess allierade) är inte nationell, den är internationell. Dess kamp för socialismen låter sig inte hindras av nationsgränser.

Ett uttryck för denna ståndpunkt är Staffan Beckmans inlägg i DN den 18 januari i år. Med hans samtycke har vi valt att publicera ett avsnitt ur det inlägget som svar på ett brev från PeÅ Holmquist i Örebro.

Holmquist förordar en "tredje ståndpunkt" i stödet till Vietnam idag, och gör sig därmed till tolk för andra progressiva krafter som den senaste tiden gett uttryck för osäkerhet och tveksamhet.

För att röja undan denna osäkerhet startar vi här en debatt, som vi vill koncentrera kring de centrala politiska och ideologiska frågorna (proletär internationalism, den nationella frågan, partiet, mellanstatliga förhållanden) i avsikt att förse den tveksamme med argument för ett ställningstagande.

Fler inlägg i debatten välkomnas av redaktionen.

Som 12 årig prenumerant av Kommentar vill jag protestera mot införandet av Wilfred Burchetts Kampuchea-artikel och den redaktionella kommentaren till artikeln.

Efter det senaste Indokinakriget står den svenska vänstern mer splittrad än någonsin.

För att göra kriget till sitt har SKP dragit igång en kampanj och vill isolera Vietnam och liksom moderaterna stoppa hjälpen dit. De som inte följer med i kampanjen stämplas som svikare.

Samtidigt står andra vänsterspråkrör som Kommentar och VPKs Ny Dag på den andra barriaden och hyllar Vietnams handlande i Kampuchea-kriget. För att göra det riktigt enkelt för sig beskrivs alla källor i Kommentar som styrda av CIA eller av USA-ambassaden i Bangkok. Men nu finns det faktiskt andra källor att tillgå som Kommentarskribenterna Lasse och Lisa Berg, som efter sitt Vietnambesök i januari menade att det var ovedersägligt att de vietnamesiska trupperna haft en avgörande inverkan på krigsutgången. Vidare har Le Monde-journalisten Jean Lacouture förklarat att det var frågan om en invasion från Vietnams sida, samtidigt som han fördömt både Vietnams handlande och Pol-Pot regimens skräckvälde i Kampuchea.

Flera alliansfria länder i tredje världen har fördömt Vietnams handlande. Jugoslavien och Rumänien ser med oro på det inträffade. Just nu är det viktigare än någonsin att inte Vietnam lämnas ensam i Sovjets och Comecons händer, och att det inte går för Vietnam, som för Kuba på 50- och 60-talet som till sist tvingades till reservationslöst stöd för Sovjets politik, eftersom USA med sin handelsbojkott lyckades hindra andra länder från att stödja Kuba. Detta senaste Indokinakrig bäddar för en tredje ståndpunkt. Vi måste värna om det nationella oberoendet, vare sig det är hotat från USA, Kina eller Sovjet, samtidigt måste vi fortsätta med vårt biståndsprogram till Vietnam.

Vi ska fortfarande solidariskt stödja folket i Vietnam, men vi kan aldrig hjälpa dem genom att försvara ingripandet i Kampuchea. Men Kommentar vill tydligen undvika denna debatt, på något annat sätt kan jag inte tyda införandet av Burchetts artikel där han hyllar det vietnamesiska handlandet i Kampuchea.

Ska det alltså vara möjligt för en stark socialistregim att invadera eller ingripa i en svagare socialistregims politik när denna inte längre följer den "rätta" vägen?

Kriget i Kampuchea ställer oss också som journalister en viktig fråga: vilket handlande kan vi acceptera från ett socialistland när det gäller nyhetsrapportering?

Kommentar har under flera år stött de alliansfria ländernas rättmätiga krav på en annan nyhetsrapportering än den som de västliga kommersiella nyhetsbyråerna står för.

Nu sprider alltså UPI och AP sina versioner av vad som hände i Kampuchea, samtidigt som den gamla Pol Pot-regimen och regeringen i Vietnam vägrade att släppa in andra journalister än de som kunde beräknas vara helt okritiska mot den egna regimen.

Nu uppmanas vi också att vänta och se ”snart nog klarnar analysen av vietnamesernas handlande”.

Vad vi lär få se är att tillräckligt Vietnamtrogna journalister så småningom kommer till ett Kampuchea, där det då inte längre finns några vietnamesiska trupper. Är det den sortens rapportering vi skall ha från tredje världen?

Örebro 8.2.79, PeÅ Holmquist

I dagarna har vi sett ännu ett Indokinakrig bryta ut i och med Kinas angrepp på Vietnam. Därmed skärps läget än mer med risk för sovjetiskt ingripande etc.

Med den ökande polariseringen mellan Kina och Sovjet ställs de progressiva länderna och frihetsrörelserna i tredje världen inför ett än svårare vägval – stöd åt (och uppbindning till) Sovjet eller Kina.

Eller finns det fortfarande en tredje alliansfri väg? I detta läge är det viktigare än någonsin att vi i Sverige tar avstånd från både Kinas angrepp på Vietnam och Vietnams ingripande i Kampuchea-kriget.

Finns det något utrymme kvar för en nationell självständighet med dagens ökande krigsupprustningar från Kina, Sovjet och Nato samtidigt som USA bibehåller sin makt över ekonomin och teknologin? Den debatten måste komma igång.

22.2.79, PeÅ Holmquist

Proletär internationalism!

Jan Myrdal, SKP-are och andra förmenta kommunister har hävdats att ”De nya ledarna i Phnom Penh är illegitima då de kom till makten med Vietnams hjälp”.

Om man då tänker sig att vietnamesiska styrkor samverkade med de styrkor som leddes av Folkets revolutionsråd, uppstår frågan från kommunistisk synpunkt om den proletära internationalismens principer tillåter ett socialistiskt land att skicka soldater, militära experter eller att ge flygunderstöd till en kämpande befrielse- eller revolutionär rörelse.

Vad är det som säger att det socialistiska landet i fråga av principiella skäl måste nöja sig med att skicka t ex vapen och förnödenheter? Var går gränsen? Går den mellan ”experter” och stridande trupp? Vad sägs då om personal som sköter avancerad militärutrustning, t ex anläggningar för robotförsvar? Eller piloter?

Är inte det enda principiellt viktiga att kampen i allt väsentligt förs av den revolutionära rörelsen själv, att denna rörelse är så välutvecklad att stödet utifrån inte överflyglar den, att stödet utifrån blir ett betydelsefullt bidrag till den revolutionära rörelsens självständiga kamp – och inte ersätter denna kamp, inte tar ledningen över denna kamp?

Var inte de röda khmerernas seger 1975 i högsta grad avhängig av samverkan med vietnameserna och av segern i Sydvietnam? Skulle den nordkoreanska regeringen ha ett illegitimt drag för att ett stort antal kineser deltog i kampen i Korea på 50-talet.

Att Kina senare svängde om på klacken och förklarade att man aldrig skulle skicka trupper till någon kamp i något annat land kan knappast sägas ha med någon marxist-leninistisk princip att göra, utan hänger snarast ihop med kinesiska säkerhetsintressen. **Det är en avgörande**

skillnad mellan att "exportera revolutioner" och att ge utvecklat stöd åt en utvecklad och självständig kamp.

På ett par veckor rasade Pol Pot-regimens makt i områden som den kampucheanska befrielse-rörelsen kunde hålla och befria trots USAs, Lon Nols och Saigonjuntans alla militära insatser. Det talar klarspråk om den nya regeringens legitimitet.

Staffan Beckman

Kommentar 3 1979

Anthony Barnett: Segern i Vietnamkriget – ett streck i räkningen både för USA och Kina

För att förstå bakgrunden till konflikten mellan Kina och Vietnam är det nödvändigt att granska problemen från rätt utgångspunkt. De flesta som har betraktat utvecklingen under senare tid har utgått från att motsättningen mellan Sovjet och Kina är den bestämmande orsaken till utvecklingen.

Detta är fel. Det är i stället USAs politik som har varit bestämmande för förhållandet mellan Kina och Vietnam sedan omkring 1968.

Vietnams seger över USA-imperialismen 1975 var inte bara ett bakslag för USA, utan också för Kina. Vietnams seger innebar ett hot mot Kinas prestige och inflytande i "tredje världen".

*Det krig Kina nu för mot Vietnam är ett resultat av de hårdnande motsättningarna mellan de båda länderna under lång tid, men anfallet mot Vietnam kom redan 1974 hävdar **Anthony Barnett** i sin artikel. Då ockuperades Paracelöarna av Kina – och det är detta område – Sydkinesiska sjön, som är Kinas verkliga militära mål, hävdar han.*

Kommentars redaktion delar inte Barnetts syn på utvecklingen i alla stycken (t ex i fråga om Genèveavtalet 1954) men vi tycker att den som helhet ger en värdefull bild av utvecklingen.

När Zbigniew Brzezinski besökte Peking i maj 1978 startade "normaliseringen" av relationerna mellan Kina och USA (som för Kinas del betyder en verklig allians med USA). Deng Xiaoping förklarade för Brzezinski att han betraktade Vietnam som "ett asiatiskt Kuba".

En sådan jämförelse, gjord av ledaren för ett socialistiskt land, borde vara en verklig komplimang. Men vad hände med Kuba när dess revolution misshagade den stora grannen i norr?

Om Vietnam är "ett asiatiskt Kuba", har Kina då en önskan att bli "ett Asiens USA"?

Det råder inget tvivel om att Kina betraktar Sydostasien som sin egen inflytelsesfär. Om den kinesiska ledningen hade möjligheten, skulle de säkert deklarerat en Monroe-doktrin⁵ för länderna söderut.

Vietnams geografiska läge, tvärs över landbryggan till det egentliga Sydostasien har påskyndat vad som måste vara världens mest fantastiska och kanske mest oförsonliga territoriella strid i dag.

Kartan visar de anspråk Kina gör på havsområdet söderut, det område som med hänvisning till de otaliga sandbankarna ända ner till Indonesien betraktas som kinesiskt.

För närvarande gör både Kina och Vietnam anspråk på de två största ö-grupperna, Spratly-öarna och Paracel-öarna. Peking behärskar i dag Paracel-öarna och Vietnam större delen av Spratly-öarna. Men tvisten gäller inte bara öar. Kinas anspråk på havsbotten omfattar också ett vidsträckt område söder om Spratly-öarna, där oljeförekomsterna skulle kunna bidra till ett ekonomiskt oberoende för Vietnam.

⁵ Monroedoktrinen skapades i syfte att förhindra någon av de europeiska staterna att upprätta kolonier eller på annat sätt lägga under sig områden i Nord- eller Sydamerika. Den lades fram för kongressen av president Monroe i december 1823:

"Tillfället har bedömts som lämpligt för att fastställa, som en princip rörande Förenta staternas rättigheter och intressen, att de amerikanska kontinenterna ... från och med nu, inte ska betraktas som områden för framtida kolonisering av någon europeisk makt."

Relationerna Kina – Vietnam

Relationerna mellan Vietnam och Kina började försämrats så långt tillbaka som vid Genèvekonferensen 1954. Då delades Vietnam, och senare har vi genom Pentagon-pappren fått veta att Zhou Enlai spelade en avgörande roll för att få igenom delningen.

Zhou Enlai (och Mao) hade tre huvudsyften i Genève:

- För det första ville de neutralisera Indokina och befria det från hotet av amerikanska trupper.
- För det andra hoppades de att detta skulle göra det möjligt för dem att bryta Kinas militära inringning genom ett internationellt fördrag, vilket i sin tur också skulle göra det möjligt att bryta sig ur den diplomatiska isoleringen och det påtvingade beroendet av Sovjet.
- Slutligen, om detta kunde uppnås genom att fungera som garant för neutrala stater som Sihanouks Kambodja, medan Vietnam delades, då skulle deras herravälde bli fullständigt.

Zhou Enlai meddelade i hemlighet fransmännen att han insåg att den sydvietnamesiska regering de försökte upprätta var en nödvändighet. Men hans planer misslyckades – ironiskt nog med den påföljden att hans lands diplomatiska isolering bröts först när kriget mellan Vietnam och USA, som sedan följde, vanns av ett vietnamesiskt parti som inte längre stod i nära förbindelse med Peking.

Konflikten förvärras

Nixons besök i Peking 1972 kan ses som den viktigaste vändpunkten i relationerna mellan de båda länderna. USAs president försökte då gå tillbaka till Genève-överenskommelsen så som kineserna uppfattade den – och fann ett starkt gensvar. Med största sannolikhet önskade både Nixon och Mao att fredsöverenskommelsen i Paris skulle kvarstå och att Vietnam alltså skulle förbli delat.

Vietnams seger 1975 var sålunda ett nederlag för Kinas utrikespolitik – liksom för Nixons. När Syd-Vietnams slutgiltiga befrielse var ett faktum sade Mao Zedong surt till sin omgivning: Sovjetunionen har vilda planer. De vill lägga under sig hela Europa, Asien och Afrika.

Ett år tidigare hade Mao givit order om att Paracel-öarna skulle ockuperas, och den militärstyrka ur Thieus armé som fanns förlagd där fördrivas.

Detta var ett ytterst betydelsefullt steg: för första gången trappades de ideologiska motsättningarna mellan de kinesiska och vietnamesiska partierna upp till militär nivå.

Paracel-öarna ligger vid sjövägen till Hanoi: den kinesiska ockupationen var både en brutal förödmjukelse och en olycksbådande varning. Om den kinesiska ledningen var villig att utnyttja Vietnams svaghet, när landet ännu var delat och i strid med Thieu-regimen, då var Kina i stånd till vad som helst.

I fråga om Kambodja intog de båda regimerna samma ställning – om än av olika skäl. Vietnams förhållande till Kambodja betraktades inte som någon ”provokation”, det fanns ingen strävan efter ”regional hegemoni”, ingen önskan att ”expandera” som behövde ”bestraffas” (de uttryck som används av Kina i den nuvarande konflikten).

Efter Syd-Vietnams befrielse besökte Le Duan, det vietnamesiska kommunistpartiets generalsekreterare, Peking innan han fortsatte till Moskva. Motsättningarna var så hårda att den vietnamesiska ambassaden inte höll den sedvanliga banketten, någon kommuniké utfärdades inte heller. Sovjetunionens roll var naturligtvis en av de frågor där Mao och Le Duan representerade olika uppfattningar: det måste ha förefallit helt orimligt för vietnameserna att betrakta Sovjetunionen som huvudfienden, när det var därifrån som vietnameserna fått sitt

viktigaste stöd. Men det fanns ytterligare en viktig tvistefråga kvar när Hanois representant lämnade Kina: återigen tillkännagav Peking i skarpa ordalag sina anspråk i Syd kinesiska sjön.

1976, bara några månader sedan Mao avlidit valde den kinesiska ledningen att bojkotta det vietnamesiska kommunistpartiets fjärde kongress i Hanoi. Detta var för vietnameserna segerns kongress – men det vietnameserna framförallt hoppades på var att den också skulle bli fredens och återförenandets kongress.

En liten återblick ger denna kongress en annan betydelse ur två aspekter. För det första bojkottades den också av ledningen i Kampuchea, genom en synbarligen samordnad aktion med Peking. För det andra utövade Sovjetunionen ett öppet tryck för att få Vietnam att gå med i Comecon, men blev avvisade.

Vietnams oberoende linje

Ledningen i Hanoi var alltjämt beslutet att fortsätta sin politik för att nå största möjliga oberoende, genom att närma sig alla socialistiska stater och uppmana dem till samarbete. För Peking var detta något rent förkastligt. Det innebar inte bara att grunden rycktes undan för dess anti-sovjetism, utan det var också ett hot mot Pekings utrikespolitik i stort. Denna vietnamesernas linje måste te sig betydligt mer attraktiv för många utvecklingsländer än den linje Peking förespråkade.

Bara två år senare lyckas Peking förmå Vietnam att ändra sin mångfacetterade utrikespolitik. Så här uttryckte Vietnams utrikesminister Nguyen Duy Trinh saken vid ett besök i Tokyo 1978: *vi offerar något av vår oberoende politik med hänsyn till vår nordliga grannes "ansikte"*.

Sedan Kinas linje mer eller mindre tvingat Vietnam till ett bindande fördrag med Sovjetunionen invaderade kinesiska trupper landet.

Frågan om Kampuchea var naturligtvis den direkta orsaken. Här har en tveksam jämförelse förekommit i debatten. Det vietnamesiska stödet till KNUFNS har jämförts med den sovjetiska invasionen i Tjeckoslovakien 1968.

De flesta observatörer är i dag överens om att det förekommit åtskilliga skärmytslingar vid gränsen sedan de båda ländernas befrielse 1975, men att striderna trappades upp i mars och april 1977, genom Pol Pot-styrkornas anfall mot vietnamesiska byar utmed gränsen, då något hundratal människor dödades.

Attackerade den tjeckiska armén någonsin Sovjetunionen? Gick den någonsin över gränsen och anföll sovjetiska byar?

I februari 1978, efter sitt motanfall, lade den vietnamesiska regeringen fram ett fredsförslag i tre punkter:

- Alla trupper skulle dras tillbaka ca 8 km från gränsen.
- De båda regeringarna skulle genom förhandlingar lösa tvistefrågorna (inklusive gränsfrågan).
- Eld-upphör skulle kontrolleras genom internationell övervakning. Regeringen i Phnom Penh vägrade att gå med på förslaget.

Inget ombudskrig!

Konflikten mellan Kampuchea och Vietnam var aldrig ett "ombudskrig" mellan Sovjet och Kina, som den amerikanska presidentrådgivaren Brzezinski har påstått. Den avgörande konflikten låg mellan Kina och Vietnam, och det är kring denna konflikt som problemen är koncentrerade.

Varken den kinesiska eller den vietnamesiska ledningen ville att denna konflikt skulle skärpas ytterligare – båda fruktade att det skulle få oberäkneliga konsekvenser. Det var mot deras bättre vetande som händelserna i Kampuchea (av sekundär betydelse för dem båda) utlöste en kraftig konfrontation mellan de bägge länderna.

För att kunna förstå hur denna ovanliga kedja av konflikter kunde uppstå är det nödvändigt att sätta in dem i sitt orsakssammanhang. När Pol Pot stärkte sin ställning i Kampuchea genom att sätta Sihanouk i husarrest i början av april 1976, följde detta på Zhou Enlais död. Zhou hade varit Sihanouks beskyddare, och efter hans död kom också Deng Xiaopings (andra) fall – en händelse som Kampuchreas regering var nästan ensam om att hälsa med glädje. Men utrensningen av ”de fyras gäng” i oktober samma år måste ha kommit som en chock för Pol Pot, liksom Dengs återkomst.

Beslutet att återinsätta Deng kom i mars 1977 (enligt hans halvofficiella biografi) detta sammanföll i tiden med en större utrensning i Phnom Penh, då flera framstående personer ”försvann”, däribland Hu Nim, som var den förste att hälsa Sihanouk välkommen då han kom tillbaka till det befriade Kambodja 1973.

Hade Hu Nim och de andra som rensades ut ur ledningen förespråkat en inrikespolitisk linje som var mer i enlighet med Dengs ”de fyra moderniseringarna”? Om det var så att Pol Pot rensade ut sina kollegor för att skydda sin egen politiska linje, så stärkte han säkerligen en regim som stod i diametral motsättning till den nya kinesiska linjen.

Som ”kompensation” tycks Pol Pot-regimen ha trappat upp konflikten med Vietnam, i syfte att behålla den livsviktiga hjälpen från Kampuchreas enda allierade. Samtidigt som Hu Nim försvann utpekades Vietnam som fiende och anfölls. Ledarna i Peking tvingades därmed stödja en regering i Phnom Penh som blev allt mer outhärdlig för Hanoi. Senare förutsåg Kinas ambassadör i Laos med gillande ett ”långt, långt krig” mellan Vietnam och Kampuchea.

Om ledarna i Peking hade haft en starkare ställning skulle de säkert ha gjort mer för att undvika en så riskabel linje. Men i början av 1977 var den kinesiska politbyrå djupt splittrad. Deng var just återupprättad, och hotade mer än en medlem i den ”styrande gruppen”. Ingen var heller villig att riskera sin ställning genom att säga emot den maoistiska linjen i en fråga som denna. På så sätt blev de inbördes svaga och splittrade regeringarna i Peking och Phnom Penh fångade i sin olyckliga strategi.

Giap varnar

När den kampuchianska ledningen gick till angrepp i juni 1977 reste general Giap till Kina för ett längre besök. Tillbaka i Vietnam höll han en månad senare ett viktigt tal vid den vietnamesiska arméns konferens rörande ekonomisk uppbyggnad. Han talade över behovet av en snabb industrialisering, men avslutningen av talet hade en olycksbådande klang:

Vissa kamrater tror att ingen annan fiende skulle våga röra oss, därför att vi besegrade amerikanerna. Ett sådant tankesätt är felaktigt, fortsatte han, och de måste förbli på sin vakt: om ett aggressivt krig bryter ut i framtiden, är det mycket möjligt att vår fiende har ett större antal trupper och modernare vapen än förut.

Detta kan knappast ha syftat på Kampuchea.

I september 1977 tillkännagavs Pol Pots förestående resa i Peking, och då offentliggjordes för första gången att Kampuchea styrdes av ett kommunistiskt parti med Pol Pot som general-sekreterare.

Den kampuchianske ledarens långvariga besök i Kina följdes av ett kortare av Le Duan, som avslutades den 25 november 1977. Nästa dag meddelade Hanoi-regeringen, beträffande de kinesisk-vietnamesiska relationerna:

Vi skall göra vårt bästa för att denna stora vänskap skall bestå för alltid.

I sitt svar, där Vietnam inte uttryckligen nämndes vid namn, försvarade Peking sin annektering av Paracel-öarna, betonade att Spratly-öarna tillhörde Kina (och därför var föremål för vietnamesisk aggression), och till sist efter att ha betecknat sig som den anfallne, avslutades det kinesiska svaret med hotelsen:

Kina kommer aldrig att anfalla först, men om det blir attackerat, kommer det säkerligen att anfalla tillbaka.

Fredsambud

Vid slutet av december 1977 började Vietnam en motattack mot Kampuchea. De mötte kraftigt motstånd från de kampucheanska styrkorna, vilket tydligen både förvånade och gjorde intryck på vietnameserna. I februari 1978 lade vietnameserna fram sitt fredsambud. När fredsförsöket misslyckades, misslyckades också den ”moderata” politik som Hanoi fört sedan 1975.

Inom några veckor hade den livsviktiga rishandeln i södra Vietnam nationaliserats, för att förhindra spekulation till följd av krigstillstånd och mycket dåliga skördar (som i första hand var orsakade av naturkatastrofer). Detta drabbade framför allt de kinesiska borgarna i Cholon, som kontrollerade handelsvägarna i den södra delen av landet. I dag utgör de båtfolket.

Nationaliseringsåtgärderna visade Peking att Vietnam var fast beslutet att inte underkasta sig. Relationerna mellan de båda länderna försämrades snabbt. När Hanois förberedelser för ett ingripande i Kampuchea i full skala blev tydliga var det mycket nära att Kina gick i krig på sommaren, för att förebygga attacken och därigenom rädda sin obekväma bundsförvant. Men den kinesiska ledningen beslöt att inte ingripa direkt, utan att i stället försöka låta de vietnamesiska styrkorna uppslukas i ett ”folkets krig” i Kampuchea.

Varför Deng, då det kinesiska stödet till Kampuchea inte längre var så helhjärtat, beslöt sig för det vietnamesiska äventyret är fortfarande lite svårt att förstå. Nationell stolthet är knappast bästa skälet för att anfalla andra länder, det kan mycket väl vara så att den kinesiska inrikespolitiken också var en medverkande faktor. Wang Tung-hsing, Dongs främste motståndare i Peking, var den senaste och den äldste ledaren som besökte Kampuchea. Han hamnade i blåsväder i den väggtidningskampanj som Deng organiserade för att stärka sin makt i november förra året. Men han blev inte utrensad, och Deng kanske fruktade att den förödmjukelse som Kina led i Kampuchea skulle användas mot honom i framtiden. Men detta är inte platsen för vidare spekulationer.

Nyligen anklagades Vietnam i *Peking Review* för att spela översittare gentemot Kina. Vietnam har räknat upp 2 158 fall av kinesiskt övervåld sedan 1974, därav 1 355 attacker av väpnade patruller (och vi vet sedan kriget mot USA att Hanois uppgifter är relativt säkra). Eftersom Hanoi sökt stöd och hjälp från Kina förefaller det knappast mera troligt att de ”spelade mer översittare” gentemot sin norra granne än de ”spelade översittare” mot USA 1965. Tvärtom känner sig Vietnam belägrat av den kinesiska regimen. Vietnam gick inte in i Kampuchea i syfte att tvinga fram en indokinesisk federation, utan för att försvara sin flank. Uppenbarligen var tanken att de vietnamesiska styrkorna skulle dra sig tillbaka från Kampuchea när anfällen från Thailand upphörde. Men de som, i likhet med USAs president, kräver ett sådant återtag nu, borde i stället ta en titt på Syd kinesiska sjön. Det är där Kinas verkliga militära mål ligger.

Peking fortsätter att framhålla att de ”inte tänker tolerera något intrång på Kinas heliga territorium” – vilket uppenbarligen innebär att de kan inta Spratly-öarna och förstöra eventuella vietnamesiska oljeborrarn.

Harriers vertikalstartande flygplan, som den brittiske industriministern försöker sälja i Peking, passar perfekt för krigsoperationer på öar, och kommer otvivelaktigt att ”försvara” Kinas krav inom den närmaste framtiden. Så länge Kina fortsätter att inta denna hållning är det klart att Vietnam aldrig kommer att tillåta att fientliga MiG-plan finns på baser i Kampuchea.

Vem kan, vid en blick på Kinas krav på kartan, betrakta Vietnam som Sydostasiens ”expanderande” makt och Kinas invasion som ett svar på detta? USAs och Storbritanniens regeringar kan det tydligen. Anklagelserna mot Vietnam för att vara ett ”asiatiskt Kuba” sattes i gång med Brzezinskis tillåtelse. När den kinesiska invasionen startade efter Dengs återkomst från USA, hade han enligt Washington Post försäkrats om att vilket ”straff” han än utkrävde av Vietnam, så skulle detta inte hota den nya alliansen med USA.

Kinas invasion i Vietnam är inte ett svar vare sig på händelserna i Kampuchea eller på vietnamesiskt ”översitteri”. **I själva verket straffar Kina Vietnam för dess seger över USA 1975.**

Attack mot Vietnams ekonomi

Ett led i Vietnams oberoende politik var att under lång tid avböja medlemskap i Comecon. Medlemskap i IMF och Världsbanken inleddes före det ekonomiska samarbetet med Comecon. Riskerna med att hämta stöd från de kapitalistiska staterna visas i den här artikeln där Claudia Wright rapporterar om USAs försök att försvaga den vietnamesiska ekonomin.

Kina är inte den enda stormakten som har bestämt sig för att ”straffa” Vietnam för stödet till KNUFNS i Kampuchea. Redan innan de kinesiska trupperna ryckte in över gränsen hade Deng Hsiaoping gjort ett så djupt intryck på Carteradministrationen med sitt sabelskramlande tal om den ryska björnen, att USA i tysthet satte en plan i verket för att allvarligt försvaga den vietnamesiska ekonomin.

Pressen i USA har – typiskt nog – undvikit att rapportera om att KNUFNS tillsammans med de vietnamesiska styrkorna inte bara besegrade Pol Pots armé – utan också därmed bröt igenom den stora armén av kinesiska rådgivare (minst 10 000 man stark) som skickats in under 1978. Kineserna har inte fått känna på en sådan militär hudflängning från en utländsk motståndare på mer än trettio år.

USAs regering reagerade med hämndlystet raseri. Omedelbart efter Phnom Penhs befrielse utfärdade utrikesdepartementet i Washington brådskande instruktioner till sina ambassader, och veckan innan Deng anlände till USA meddelade Australiens premiärminister Malcolm Fraser att hans regering stoppade all hjälp till Vietnam. Meddelandet kom så plötsligt att den australiska utrikesministern, som befann sig i Genève inte kände till det. Hjälpen från Australien, totalt 5 miljoner dollar, utgick mest i form av teknisk rådgivning och jordbruksprojekt.

Den japanska regeringen, som enligt officiella uppgifter från utrikesdepartementet var eniga om att dra in stödet, agerade dock lite försiktigare. Den utlovade hjälpen för 1979, uppskattningsvis 20 miljoner dollar i krediter, skall fortsätta, men det utlovade lånet för 1980 på 50 miljoner dollar på mjuka villkor skall tas under förnyat övervägande.

USAs kampanj sträckte sig också till de europeiska staterna där Belgien, Danmark och Nederländerna har enats om att minska sin hjälp till Vietnam på Carters begäran. Frankrike däremot har vägrat, medan Storbritannien (som bl a förväntar sig stora militärbeställningar från Kina) fortfarande överväger sitt ställningstagande.

Dagen efter Dengs ankomst till Washington kallades ambassadörerna från de alliansfria staterna till det amerikanska utrikesdepartementet för en föredragning. Richard Holbrooke, biträdande sekreterare för Östasiatiska och Stilla havsärenden, sade direkt till en av diplo-

materna att det besök som hans utrikesminister planerade till Hanoi inte var tillrådligt. En av tjänstemännen vid utrikesdepartementets Vietnam-avdelning sade att denna politik var ett samordnat försök att skära ner hjälpprogrammen till Vietnam:

Vietnams regering har använt sin hjälp för att kunna attackera sina grannar. Vi inser behovet av humanitär hjälp till Vietnam för de hungrande och behövande, men denna hjälp tillåter dem också att skaffa medel för militära äventyr.

Talesmän inom Världsbanken avvisar dock tanken på att den hjälp som vietnameserna får skulle kunna användas för militära ändamål. Banken röstade själv för en 50-årskredit på 60 miljoner dollar, trots protesterna från USAs representanter i slutet av 1978. All bilateral hjälp är örönmärkt för speciella projekt, framhåller de, inga checkar skrivs ut in blanco.

Detta samordnade ekonomiska embargo mot Vietnam påminner starkt om situationen i Chile 1970, då investeringarna från västvärlden stoppades. Liksom vid det tillfället fattades beslutet direkt av Förenta staternas president.

Artikeln är hämtad ur *New Statesman*, nr 2501, 1979.

Översättning *Anna Bohlin*.

Kritisk solidaritet eller konsten att inte ta ställning

I förra numret (2/79) publicerade vi ett debattinlägg av PeÅ Holmquist där han förordade en "tredje ståndpunkt" i fråga om solidariteten med den vietnamesiska revolutionen. Holmquist får här svar av Sven Ekberg, som menar att progressiva och revolutionära krafter inte får bli åskådare i stället för militanter när verkligheten ställer stora krav. Skall det vietnamesiska folket i fortsättningen bära alla bördor, och andra bara skörda frukterna, undrar han. Fler inlägg i debatten välkomnas av redaktionen.

Nu är det dags att diskutera solidariteten med Vietnam, säger PeÅ Holmquist (i Kommentar 2/79 [Se 'Debatt. Vietnam: en "tredje ståndpunkt" 'ovan]). När företrädare för en tredje ståndpunkt håller gravtal över solidariteten och samtidigt säger att det är hög tid att börja diskutera den med Vietnam, då undrar jag varför det inte var hög tid under 1973 då vi var några få som stred som bara fan för att denna solidaritet inte skulle braka samman? Varför var det inte tid under hösten 1974, eller under tiden efter 1975?

Men visst är vi redo att diskutera Vietnam med PeÅ Holmquist, liksom med alla andra som plötsligt blivit så intresserade. I dag kan personer den ena dagen underteckna upprop som riktar skarp kritik mot Vietnam för att den andra lite lamt protestera mot Kina. Eftersom dessa personer bortser från att hela utvecklingen i området kretsar kring motsättningen mellan Vietnam och Kina och inte den mellan Sovjet och Kina, så upptäcker de inte att de hamnat mellan de två stolar de tror sig sitta på och i verkligheten sitter i knät på regeringen i Peking.

1. Tesen om den kritiska solidariteten

Medan PeÅ Holmquist förordar en tredje ståndpunkt har Lasse & Lisa Berg i Expressen (1979-02-25) förespråkat en "kritisk solidaritet" som skall ersätta "ombudssocialisternas" lojala solidaritet som är reaktionär. Anders Ehnmark varnar samtidigt i Ny Dag (1979-02-28) för den solidaritet som "förblindar". L & LB hävdar att det inte går att ta ställning i den konflikt som kretsar kring Vietnam, att det är omöjligt att fördela ansvar och skuld mellan de olika sidorna och likaså att slutföra den "exakta balansräkningen" om vad som verkligen hänt.

Men vad händer om vi skall sitta och vänta på den "exakta balansräkningen" och vilka är det som skall räkna? Såvitt jag förstår måste vi då sluta upp med att vara militanter och i stället bli åskådare. Och som åskådare till det historiska dramat är ju inte steget långt till att också axla rollen som kritiker. Och helt i linje med detta får vi av L & LB veta att det bara är den "kritiska solidariteten" som för framåt.

Hur skall denna kritiska solidaritet fungera? Jo vi ska lära av Kina och Vietnam och sedan ”kritiskt överta” det som vi tycker är användbart för oss själva och förkasta det som vi inte gillar. Men vad är detta för en snyltarsolidaritet? Skall revolutionärerna i Vietnam bära alla bördor och göra alla uppoffringar för att vi som kritiska solidaritetskämpar sedan skall skörda frukterna?

Vi måste bestämt ta avstånd från en sådan enkelriktad ”solidaritet”, som passar som hand i handske med åskådarrollen, men som strider mot själva grunden för allt solidaritetsarbete inom arbetarrörelsens och den kommunistiska rörelsens historia. Vi har aldrig trott att erfarenheter och kunskaper är gratis, att det går att lära utan personliga uppoffringar i den gemensamma kampen.

2. Tesen om att vi alla stöder ”folket”

Vi skall fortfarande ”solidariskt stödja folket i Vietnam” säger PeÅ, Holmquist, ”men vi kan aldrig hjälpa dem genom att försvara ingripandet i Kampuchea”. L & LB säger likaså att ”vi” stöder folken i Vietnam och Kampuchea, ”givetvis!” Vadå givetvis?

En första invändning mot denna allmänt hållna tes är att den inte ger någon som helst vägledning för att ta ställning i konkreta situationer. Det är hur lätt som helst och kostar ingenting att i ord förklara sin ”solidaritet med folken i Vietnam”, eller med vilket annat folk som helst för den delen. Men det är en annan sak att gå från denna allmänna och till intet förpliktande hållning till att ta ställning i konkreta situationer.

Då uppträder genast problemet om vilka som företräder ”folket”, eller folkets sanna intressen, eller folkets ”objektiva” intressen.

Vilka står för framåtskridandet och vilka står för reaktionen? Vilka är de som verkligen kämpar för att skapa en ny framtid och vilka är det som sitter still och väntar på tillfälle att sko sig på andras uppoffringar? Vilka är de verkliga revolutionärerna och vilka är det som går reaktionens ärenden?

För att få svar på dessa frågor måste något till som vägledning – för att kunna skilja ut det väsentliga och konkreta i utvecklingen – för att bestämma folkets sociala sammansättning och skilja ut omedelbara och långsiktiga intressen.

Det är just för att lösa dessa problem som vi ”ombudssocialister” använder marxismen, och det är för att kunna gå från ord till handling som samma socialister organiserar sig i, och solidariserar sig med kommunistiska partier.

Medan tesen om den ”kritiska solidariteten” utlovar något slags analys av verkligheten så motsäges detta av tesen om att ”vi alla stöder folket”. Samtidigt som L & LB gisslar ”ombudssocialister” för att de tar klar ställning, så undviker och förnekar de t o m möjligheten att göra en analys som kan vara en grund för ett ställningstagande.

3. Tesen om att allt är propaganda och att man inte vet vad man ska tro

Medan L & LB väntar på den ”exakta balansräkningen” väntar PeÅ Holmquist på att han och andra ”objektiva” (?) journalister skall få komma till Vietnam och bjudas på riktig information. I Ny Dag säger däremot Anders Ehnmark att ”vissa fakta finns ju”. Ur propagandan ”framträder åtminstone händelsernas ytterkonturer” och dessa konturer måste vara utgångspunkten för en diskussion, säger Ehnmark. I stället för att söka orsaker och förklaringar i den konkreta utvecklingen under sextio- och sjuttiotalen söker han dem i polemikens konturer.

Och eftersom utgångspunkten är given kommer han med sömngångaraktig säkerhet till samma resultat som Brzezinski och säger att ”bakom kriget mellan ombud avtecknar sig den stora konflikten som också blir möjlig att diskutera”. Men det är ju inte så att Ehnmark står på samma sida som Brzezinski, tvärtom.

Ehnmarks uppfattning om att de som tar ställning för Vietnam måste vara förblindade, kanske beror på att han tror att också de vaknade upp först till dånet av artilleri i december 1978. För om man som Ehnmark tar denna händelse, eller konturerna av den, som utgångspunkt så försvinner allt som hänt mellan 1969 och 1978 ur analysen. Här några fakta Ehnmark:

När Sovjetunionen 1965 förordade ”gemensam aktion” för att stödja Vietnam i kampen mot Förenta staterna så förkastades detta av partiet och regeringen i Kina. Konflikten mellan Kina och Sovjet bestämde därefter också Kinas politik gentemot Vietnam (*Kommentar 2/1979* sid 3 [Se ”Lär av Vietnam” ovan]). Men då Kina under tiden efter 1970/71 började mana vietnameserna att inte ha för bråttom när det gällde att befria södra Vietnam och återföreningen av landet, då Kinas hållning gjorde det möjligt för USA att 1972-1973 sätta in hela tyngden av flyg- och flottstridskrafterna i Stilla havet mot revolutionen i Vietnam, då fördjupades motsättningen mellan Kina och Vietnam och blev bestämmande för den vidare utvecklingen i Indokina.

4. Frågan om suveräniteten och nationernas självbestämmande

Men så många ord och inte ett enda om suveräniteten, självbestämmandet och det nationella oberoendet? Anders Ehnmark säger att principen om ”icke-inblandning” och den om ”nationernas suveränitet” är grundläggande demokratiska principer. Ehnmark jämför frågan om suveränitet med ”alla folks rätt att själva bestämma sitt öde”.

Men suveräniteten säger ingenting om folkets rätt eller om demokrati, den talar om den politiska statens rätt. Denna suveränitet består i rätten att trycka pengar eller att sätta staten i skuld, vilket är samma sak. Rätten att beskatta befolkningen på ett givet territorium och rätten att hålla en stående här, det vill säga att föra en suverän utrikespolitik. Länderna i Latinamerika har varit suveräna stater med republikansk statsform sedan början av 1800-talet och detta har haft mycket lite att göra med folkens rätt ”att själva bestämma sitt öde”.

Låt oss belysa vad som följer om vi upphöjer suveräniteten till en övergripande princip. När Folkrepubliken Kina återupprättade sitt politiska herravälde över Tibet så försvarades detta i vissa kretsar med hänvisning till Kinas historiska suveränitet över detta område. Men viktigare än att hänvisa till denna princip var givetvis att detta samtidigt innebar ett historiskt framsteg. Som marxister välkomnar vi en sådan utveckling, helt frånsatt om utvecklingen respekterar abstrakta principer eller inte.

För principen om suveränitet gällde med samma kraft för Frankrikes anspråk i Vietnam. I enlighet med samma princip hade Frankrike rätt att återupprätta sin suveränitet över länderna i Indokina före Genève-avtalet 1954.

5. Frågan om Vietnams attack

Skall det vara möjligt, frågar PeÅ Holmquist, för en regim att gripa in eller invadera en svagare som ”inte längre följer den rätta vägen?”. Vidare att Kommentar gör det enkelt för sig som bortser från källor ”som menar att det var ovedersägligt att de vietnamesiska trupperna haft en avgörande inverkan på krigsutgången”.

Men varifrån har PeÅ Holmquist fått denna uppfattning: att Kommentar skulle förneka att vietnamesiska styrkor befinner sig i Kampuchea och att de genom att slå sönder Pol Pots reguljära förband spelade en avgörande roll för utvecklingen? Och varför tror han att Vietnam angrep för att störta en regim som ”inte längre följer den rätta linjen”? Vad vi gör är att sätta in dessa händelser i ett större sammanhang och på den grunden uttala stöd för Vietnam i denna fråga.

När Pol Pot i april 1976 började befästa sin ställning i Kampuchea genom att sätta Sihanouk i husarrest så började också konflikten mellan Kina och Vietnam att lokaliseras till en mellan Kampuchea och Vietnam. Inför utvecklingen i Kina under den närmast följande tiden (1976-

77) valde regimen i Phnom Penh att sätta landet på krigsfot och samtidigt befästa banden med regeringen i Kina. I politiken mot Vietnam fick Pol Pot stöd av Kina, i synnerhet efter september 1977 då kontakterna mellan ledare i Phnom Penh och Peking blev allt tätare.

Stödet från Kina gjorde det möjligt för Pol Pot att avvisa alla förhandlingar. Samtidigt stoppade Kina det ekonomiska biståndet i maj 1978 och stora militära förband började koncentreras vid gränsen mot Vietnam. Samtidigt utvisades vietnamesiska diplomater från den kinesiska arméns uppmarschområde i södra Kina. I mitten av 1978 stod Vietnam inför det omedelbara hotet av ett krig på två fronter, angrepp över den öppna och sårbara gränsen i sydväst mot Kampuchea och direkt angrepp av kinesiska styrkor i norr.

Vietnams beslut att sätta in väpnade styrkor för att slå ut Pol Pot-regimens reguljära förband i östra Kampuchea, och därmed också ge ett avgörande stöd till den nybildade fronten, fattades inte i en situation där flera olika möjligheter till handling var öppna. Möjligheterna att förhandla var redan uttömda och risken för ett krig på två fronter var överhängande.

Mot denna bakgrund, och mot bakgrunden av det vi i dag vet om Pol Pot-regimens inrikespolitik, skulle vi, som omväxling, vilja rikta några frågor till PeÅ Holmquist och andra företrädare för en "tredje ståndpunkt" som kallar sig socialistister.

På vilket sätt skulle ytterligare veckor, månader eller år av umbäranden och hot om militär aggression ha bidragit till en socialistisk utveckling i Vietnam och Kampuchea?

Av vilken anledning skall en princip om nationellt oberoende blandas ihop med frågan om proletär solidaritet i ett läge som detta? (när revolutionen i Kampuchea låg i dödsryckningar och den i Vietnam var hotad?)

Naturligtvis vore den bästa garantin för ett socialistiskt Indokina att varje land hade ett starkt kommunistparti, att staterna hade ett nära och förtroendefullt samarbete, och att de ekonomiska och materiella förutsättningarna var goda.

Men sådan är inte verkligheten! De ideal som är lätta att skissera upp, där inga hänsyn behöver tas till de faktiska omständigheterna, bidrar kanske till god nattsömn men knappast till att förändra verkligheten.

Konsten är att på grundval av marxismen-leninismen utforma en politik för att förändra denna verklighet. Att blunda för detta faktum (och därmed komma ifrån svåra ställningstaganden) är en av PeÅ Holmquists och andra "tredje ståndpunktares" stora svagheter.

Sven Ekberg

Kommentar 4 1979

Debatt – Vietnam

Debatten om Vietnam och Kampuchea fortsätter här med tre korta inlägg. Lars-Åke Henningsson framhåller socialistiska staters benägenhet att låta de nationella intressena dominera i internationella konflikter, och Staffan Beckman svarar honom genom att hävda att Kampuchea under åren 1975-78 knappast kan betraktas som en socialistisk stat.

John Takman avslutar med ett inlägg som utifrån ett resonemang om internationell rätt stöder Vietnams motattack mot Pol Pots armé.

Debattinlägg har tidigare varit införda i nummer 2 och 3 1979 [se ovan].

Socialismen får stryka på foten för nationalismen

Socialister står åter mot varandra under nationella baner!

Det är inte många år sedan såväl Kina som Sovjet stödde kampen mot USA-imperialismen i Indokina och det som nu har hänt skulle vara en fullkomligt absurd tanke, åtminstone bland socialister i väst. När nu nyheterna når oss om Kinas inmarsch i Vietnam så är det emellertid tyvärr inte första gången man har anledning att med bestörtning ifrågasätta det socialistiska innehållet i socialistiska staters utrikespolitik.

Kinas stöd åt FNLA i Angola och Sovjets stöd åt den etiopiska militärdiktaturen och dess kamp mot befrielseörelserna i Eritrea är inte stöd åt socialismen utan kan bara förstås som led i en utpräglad nationalistisk politik.

Det har varit bra att man i *Kommentar* kunnat läsa analyser som utgått ifrån de lokala förhållandena och inte utifrån ett färdigt ställningstagande för den ena av de båda socialistiska stormakterna. Men om det i fall som Angola och Etiopien kan räcka med att ta ställning för den ena eller den andra sidan, menar jag att man inte kan göra det så enkelt för sig när det gäller Indokina.

I nr 1/79 av *Kommentar* hyllar Wilfred Burchett den nya pro-vietnamesiska regeringen i Kampuchea med argument som förmodligen inte är utan grund. Men det är inte bara det det gäller.

Visst ”strider det mot all logik, all känsla för moral och mänsklighet och varje godtagbar variant av marxism” om sådana hemsgheter, som skräckhistorier från Kampuchea berättar om, utförts i socialismens namn. Men om Vietnam aktivt bidragit till att störta denna ”socialistiska” regim för att ersätta den med en annan, pro-vietnamesisk regim, som förvisso också kallar sig socialistisk, då är det *också* ett brott mot socialismen. Det kan aldrig vara en seger för den proletära internationalismen när en regering som bekänner sig till socialismen leder sitt folk i kamp mot en annan nation som också bekänner sig till socialismen.

Hittills i historien har socialismen aldrig lyckats hävda sig särskilt väl gentemot nationella intressen. Den socialistiska arbetarrörelsen och den proletära internationalismen i Europa var inte stark nog att förhindra det första världskriget och inte heller den framväxande fascismen och nästa världskrig.

Om arbetare och bönder åter linjeras upp mot varandra under nationella baner, så är det inte bara ett nytt nederlag för socialismen utan en desto större skam om dessa baner är socialistiska!

De socialistiska rörelser som lyckats etablera bestående socialistiska regimer är inte, som Marx trodde att det skulle bli de avancerade industriländernas arbetarrörelser, utan nationella befrielseörelser. Där socialismen på detta sätt haft framgång har det varit i förbund med nationalismen.

Förvisso är de nationella befrielseörelsernas anti-imperialistiska kamp berättigad. Men när en nationell befrielseörelse i försvar mot dominerande nationers intrång efter framgångsrik kamp övergår till ett fortsatt hävdande av nationella intressen genom militärt ingripande gentemot andra socialistiska regeringar eller befrielseörelser, då har de visat att de sätter nationalismen före socialismen, och att den dag anti-imperialismen segrat, kampen för socialismen fortfarande återstår.

I konflikter mellan socialistiska nationer kan man inte ut nämna den ena parten till företrädare för den proletära internationalismen! Vilken möjlighet har man då att hålla ryggen fri mot imperialismen?

Lars-Åke Henningsson Lund den 22 februari 1979

Socialismen kan inte se ut hur som helst!

Min grundläggande ståndpunkt, redovisad i Kommentar nr 2/79, är att det vietnamesiska stödet åt resningen mot den förhatliga, terroristiska Pol Pot-regimen var ett uttryck för proletär internationalism. I sina vilna artiklar resonerar nu både PeÅ Holmquist och Lars-Åke Henningsson utifrån påståenden om att Pol Pot-regimen skulle ha varit socialistisk. Vad är då en socialistisk stat?

Allt resonemang om ”socialistiska stater” och ”den proletära internationalismen” blir givetvis nonsens om vi inte utgår från marxismen-leninismen. Det finns småborgerlig och till och med borgerlig ”socialism” och med sådan som utgångspunkt eller ämne kan man diskutera till döddagar utan att uppnå något annat än – döden.

En socialistisk stat i marxistisk vetenskaplig bemärkelse kan inte se ut hur som helst. Den kan inte ha vilken klassmässig grund som helst, den omfattar inte vilka produktionsförhållanden som helst. Socialismen är en politisk övergångsperiod mellan det kapitalistiska och det kommunistiska samhället, en period där staten ”inte kan vara någonting annat än *proletariatets revolutionära diktatur*” (Marx: Kritik av Gotha-programmet).

En självklar förutsättning för en socialistisk revolution och ett socialistiskt uppbygge är att processen leds av ett proletärt, marxist-leninistiskt parti. Ett parti som förmår hålla fast vid den proletära linjen även i det fall då arbetarklassen är numerärt begränsad – och t ex inte omvandlas till ett parti som representerar landsbygdens småborgerliga eller borgerliga skikt. I en av de många skrifter där Friedrich Engels har avslöjat den småborgerliga socialismen skriver han:

”För Proudhon däremot är de senaste hundra årens industriella revolution, ångkraften, stordriften som ersätter handarbetet med maskiner och gör arbetets produktionskraft tusenfalt större, en högst motbudande tilldragelse som egentligen inte borde ha ägt rum. Småborgaren Proudhon åstundar en värld, där var och en förfärdigar en särskild, självständig produkt som genast kan användas och utbytas på marknaden.”

Mot detta slår Engels fast att genom den industriella revolutionen

”har det mänskliga arbetets produktionskraft nått en så hög nivå att det för första gången under människans existens är möjligt att vid förnuftig fördelning av arbetet mellan alla, inte bara producera tillräckligt mycket för alla samhällsmedlemmars rikliga konsumtion och för uppläggande av en rikhaltig reservfond utan också skänka varje individ tillräcklig fritid för att han skall kunna upprätthålla det som verkligen är något värt av den historiska bildningstraditionen – vetenskap, konst, umgängesformer osv – och inte bara upprätthålla denna tradition utan förvandla den från den härskande klassens monopol till hela samhällets gemensamma egendom och vidareutveckla den.”
(ur I bostadsfrågan)

Socialismen i marxistisk, proletär bemärkelse är inte ute efter att tömma städer på dess människor och mänskliga aktiviteter – även om en tillfällig utrymning i samband med en revolution under vissa omständigheter skulle kunna vara motiverad – den är inte ute efter att

föra ut existerande industriarbetare på landsbygden, den är inte ute efter att förintä den kunskap och bildning som existerade i det tidigare samhället – utan eftersträvar att omvandla och utveckla denna kunskap och bildning – den betraktar inte penicillin och bilar som Proudhon betraktade ångmaskinerna utan i stället som produkter som tjänar människans framtid, den är inte ute efter att ersätta pengar med varuutbyte, etc. Socialismen är inte ute efter att upprätta ett samhälle av den typ som existerade *före* de första klassamhällena utan skapar ett samhälle på grundval av kapitalismens landvinningar, genom en väldig omvandling och utveckling av dessa landvinningar, den syftar till ett samhälle *efter* det sista klassamhället, d v s efter och genom proletariats diktatur.

En kommunist kan givetvis inte betrakta en regim som socialistisk bara för att den själv kallar sig så – den som gör det tjänar bara borgarnas och imperialismens intressen. Ifråga om Pol Pot-regimen måste en kommunist ha klart för sig att de röda khmererna var en bonderörelse, att Sihanouks och Lon Nols Kambodja hade mycket få industrier men ett väldigt antal småbönder, att existensen av ett påstått 17-årigt och påstått kommunistiskt parti plötsligt offentliggjordes av Pol Pot den 27 september 1977 – och att det är enbart under det proletära partiets ledning som små- och fattigbönders krav på ett bättre liv kan omvandlas från efterbliven och nationalistisk reaktion till en progressiv tendens i det socialistiska uppbygget. Kollektiv på landsbygden har i sig ingenting med socialismen att göra – de får det först, återigen, under proletariats diktatur. Rasism, anti-intellektualism, folkmord är i det här århundradet hittills främst förknippat med ett tyskt parti som också, observera, kallade sig socialistiskt.

I en befrielsekamp under det proletära partiets ledning – som i Vietnam – är det nationella bara den form kampen har under motståndet mot den yttre fienden, och kampen leds alltså inte för nationalistiska syften. I en befrielsekamp genomförd av en bonderörelse är däremot nationalismen ett avgörande karaktärsdrag hos denna kamp.

Men, PeÅ Holmquist, kan man vänta sig av nån som sörjer över ”den svenska vänsterns” splittring att denne ska kunna skilja mellan proletär och småborgerlig socialism? Eller, Lars-Åke Henningsson, kan man vänta det av någon som ospecificerat talar om tankarna i huvudet på ”socialister i väst”? Den marxistiska vetenskapen tillhandahåller också kriterier för att fastställa vilka som är verkliga och vilka som är överkliga kommunister här hemma hos oss!

Ett av kriterierna på ett kommunistiskt parti är att det ”skattar den proletära världsrevolutionens intressen högre än integriteten, säkerheten och freden i vilken nationalstat sot helst, *i synnerhet ifråga om sin egen*”. Orden och betoningarna är Lenins, han skrev dem i ”Den proletära revolution och reneaten Kautsky”. Läs den!

Staffan Beckman Stockholm den 8 april 1979

Vietnam hade all rätt att slå tillbaka

Varje folk måste ha rätt att störta en outhärdlig regim. Pol Potregimen hade verkligen tillräckligt många avskyvärda drag för att rasa samman när dess bäst organiserade repressionsorgan, de väpnade styrkorna, till stor del krossades i gränskriget eller gick över till FUNSK, nationella enhetsfronten för Kampuchéas räddning.

Varje stat har också rätt till självförsvar. Artikel 51 i FN-stadgan säger: ”Ingen bestämmelse i denna stadga inskränker den naturliga rätten till individuellt eller kollektivt självförsvar i händelse av ett väpnat angrepp mot någon medlem av Förenta Nationerna intill dess att säkerhetsrådet vidtagit nödiga åtgärder för upprätthållande av internationell fred och säkerhet.”

Den 5 februari 1978 lade SRVs regering fram ett förslag i tre punkter för att få en fredlig lösning på gränskonflikten med Pol Pot-regimen, en konflikt som dittills medfört stora förlus-

ter i liv och egendom på den vietnamesiska sidan. Ingen kunde på allvar bestrida att det var ett rimligt förslag, lika fördelaktigt för båda parter: 1. Ett omedelbart slut på alla fientliga militära aktiviteter och ett tillbakadragande av de väpnade styrkorna till 5 km från gränsen på båda sidor. 2. Omedelbara förhandlingar för att få till stånd ett fredsavtal. 3. Internationell garanti och övervakning.

Av ambassadör Ha Van Laus tal inför säkerhetsrådet den 11 januari framgick att Pham Duong, SRVs Chargè d'affaires hos FN, haft ett sammanträffande den 10 mars 1978 med FN:s generalsekreterare Kurt Waldheim för att förmå säkerhetsrådet att utlösa ett positivt svar på SRVs trepunktsförslag. Generalsekreteraren konstaterade att ”det skulle bli svårt” att nå ett enhälligt beslut i säkerhetsrådet, sade Ha Van Lau. ”Vi förstod då att generalsekreteraren syftade på Kinas motstånd, vilket ju bekräftades av händelserna i fortsättningen. I november 1978 protesterade Pol Pot/Ieng Sary-juntan återigen mot att säkerhetsrådet skulle undersöka Kampucheproblemet.”

Det kan dokumentariskt visas att SRV före och under 1978 gjorde allt som stod i dess makt att - som det heter i FN-stadgans artikel 33 - ”i första hand uppnå en lösning genom förhandlingar, undersökningsförfarande, medling, förlikningsförfarande, skiljedom, rättsligt avgörande” etc. Men vi som dag för dag följde radiosändningarna från Phnom Penh, återgivna i BBCs dagliga Summary of World Broadcasts, vet att Pol Pot-regimen månad efter månad besvarade trepunktsförslaget med ständigt lika grova antivietnamesiska smädelser. Sedan gränskonflikten blev offentlig vid årsskiftet 1977-1978 beredde Vietnam många utländska journalister och delegationer tillfälle att besöka de gränstrakter som utsatts för angrepp. Det finns alltså en mängd direkta vittnesmål om de massakrer och härjningar som Pol Pot-regimens trupper utförde i Sydvietnam.

Det enda överraskande i Vietnams reaktion är att den dröjde så länge. Men man bör hålla i minnet att ledningen i Peking med stora vapenleveranser och omkring 20 000 s k rådgivare stod bakom Pol Pot-regimen. Det finns skäl att tro att SRV till snart sagt varje pris ville undvika en direkt konfrontation med Kina. Det finns också skäl att tro att man redan tidigt kom till slutsatsen att Kina förberedde ett tvåfrontskrig, dels från Kampuchea med Pol Pot som ställföreträdare, dels direkt mot norra Vietnam. Min teori är att först när man blev övertygad om att ledningen i Peking under alla förhållanden skulle genomföra ett direkt angrepp, gick man till den förintande motoffensiven mot angriparna i söder.

Deng Xiaoping har varit vänlig nog att sopa undan allt underlag för en folkrättslig diskussion om det kinesiska angreppskriget. Under sin resa i USA och Japan omedelbart före krigets inledning den 17 februari talade han som bekant vitt och brett om att Kina skulle ”lära Vietnam en läxa”. Och i ett uttalande inför utländsk press och TV i Peking den 27 februari sa han – vilket vi kunde se och höra i båda svenska TV-kanalernas nyhetssändningar samma kväll:

”Vi har inget annat syfte än att krossa myten om att Vietnam är världens tredje starkaste militärmakt.”

Så öppet och rått har inte ens de traditionella imperialisterna talat på ett par decennier. Men Deng Xiaoping anser tydligen att en återgång till imperiebyggarnas jargong inte kan störa utan t o m främja hans hjärtliga relationer med all världens reaktionärer.

Pekingledningens språk och handlingar har heller inte stört relationerna med den svenska folkpartiregeringen. Den 18 februari, dagen efter invasionen i Vietnam, besöktes Kinas vice premiärminister Geng Biao av – som det hette i Xinhua News Agencys rapport – ”svenska vänner”, nämligen Leif Lettland från UD och Sveriges ambassadör i Peking Kaj Björk. Till riksdagsfrågan om det inte var befogat att regeringen mot bakgrund av Kinas intervention i Vietnam återtar sin inbjudan till Geng Biao att besöka Sverige gav utrikesminister Hans Blix i riksdagens frågedebatt den 15 mars kortast möjliga svar:

”Svaret på Rolf Hagels fråga är nej.”

Efter att ha skildrats närmast med sympati under de första två tre veckorna blev Kinas angreppskrig snart ointressant stoff för de imperialistiska nyhetsbyråerna och de stora svenska massmedia – trots att striderna fortsatte på vietnamesiskt område, trots kinesiska trupp-sammandragningar och provokationer på gränsen till Laos och trots att kinesiska vapen, möjligen också personal, transporteras genom Thailand till resterna av Pol Pots trupper i gränsområdet.

Det kan inte finnas någon tredje ståndpunkt i fråga om Sydafrika, Zimbabwe, Chile, Nicaragua, Indonesien etc. Det finns heller inget utrymme för en tredje ståndpunkt mellan ledningen i Peking, imperialisternas nya gendarm, och bönderna och arbetarna i Vietnam, Laos och Kampuchea. De som under inflytande av den massiva imperialistiska-maoistiska propagandan letar efter en bekväm åskådarplats, sätter sig på fel sida i den internationella befrielsekampen.

Men nu som under de tidigare krigen i Indokina måste man ha tålamod och förståelse och sträva efter att skapa bredast möjliga solidaritetsrörelse.

Stöd Vietnamhjälpen, postgiro 40 85 00-7!

John Takman Stockholm den 18 mars 1979

Kommentar 7 1979

Resa i Vietnam: Kinas 'läxa' – en medveten förstörelse

Det faktum att Kinas och USA-imperialismens intressen sammanfaller idag innebär det största hotet mot revolutionen i Sydostasien. Det menar Sven Ekberg och Susanne af Geijerstam från Kommentars Sydostasiengrupp, som besökte Vietnam i juni i år.

De berättar här dels om sina intryck från det av Kina angripna gränsområdet i norra Vietnam, om det ständigt latent krigshotet och om syftet bakom Kinas aggressioner. Från Ho Chi Minh-staden beskriver de vidare hur massrörelserna har utvecklat sitt arbete under det senaste året, bl a när det gäller diskussionerna kring den nya författningen som skall antas omkring 1980.

Vad anser ni var orsakerna till Kinas angrepp mot Vietnam i februari-mars?

Som ni vet har många kallat detta angrepp ett "gränskrig", och därmed låtit förstå att det skulle handla om en ganska begränsad aktion. Men som de flesta vet talade Deng Xiaoping vitt och brett om att Kina skulle "lära Vietnam en läxa".

Denna "begränsade" militära aktion inleddes på morgonen den 17 februari. I den första attacken sattes 200 000 soldater in utmed hela den vietnamesiska gränsen. Det var trupper ur fem armékårer och ett antal oberoende divisioner. Men inför vietnamesernas motstånd tvingades Kina sända in förstärkningar samtidigt som regeringen i Peking den 20 februari förbjöd alla allmänna möten, demonstrationer och väggtidningar som diskuterade invasionen i Vietnam. Och i början av mars hade Kina satt in 600 000 soldater ur sammanlagt 44 divisioner som tillhörde 11 armékårer i striderna.

Med den kinesiska armén följde speciella grupper för att spränga fabriker, gruvanläggningar, transportleder, allmännyttiga anläggningar o s v. Innan vi anlände till Lang Son, ett av de krigshärjade områdena i nordöstra Vietnam, i början av juni hade vi sett filmer, fotografier och läst dokument som beskrev omfattningen av förödelsen. Trots detta blev det en ganska ruslig upplevelse att se hur kineserna gått till väga. Det var inte fråga om en besinningslös förstörelse. Den var medveten, beräknade och mycket, mycket grundlig.

Fabriker för beredning av jordbruksprodukter, kraftverk, gruvor och andra anläggningar sprängdes. På statsjordbruk förstördes traktorer, transportfordon, verkstäder för reparationer samtidigt som konstgödsel och utsäde forslades bort. Anläggningar för bevattning som reservoarer, pumpstationer, bevattnings- och dräneringsslussar sprängdes och boskapen slaktades eller fördes bort.

Broar och järnvägar förstördes så grundligt att det blir mycket svårt om inte omöjligt att reparera. Ky Cungbron i Lang Son hade från början byggts med kinesiskt bistånd. Den bombades av USA-flyget och byggdes sedan åter upp med bistånd av Kina. När kineserna återkom i februari sprängde de bronns fundament så grundligt att den inte kan repareras igen.

Medel för politisk påtryckning

All denna förstörelse riktades mot själva förutsättningarna för mänskligt liv i området och mot den lokala och nationella ekonomin. Den kinesiska armén sprängde till och med den historiska grottan i Pak Bo där tidigare Ho Chi Minh hade sitt högkvarter under tidiga fyrtioalet.

Beträffande syftet med dessa åtgärder är det ganska uppenbart att det var att så långt som möjligt sabotera den ekonomiska utvecklingen i Vietnam. Detta är ju också helt i enlighet med Kinas politik att avbryta allt ekonomiskt bistånd till Vietnam i maj 1978 och maningar till andra regeringar att avbryta allt bistånd och vidta "sanktioner" mot Vietnam. Men detta är

ändå bara ett medel för att uppnå ett politiskt mål – att tvinga Vietnam att överge sin nuvarande politiska linje.

Vi kom till Vietnam några dagar efter det att Vietnams försvarsminister, Vo Nguyen Giap, sammanfattat vietnamesernas syn i den här frågan inför nationalförsamlingen. Han förklarade då att Kina inte önskade "ett oberoende och återförenat Vietnam utan ett delat Vietnam som för all framtid var beroende av Kina". Kinas angrepp syftade bl a till att "tvinga Vietnam att överge sin plikt att bistå revolutionen i Kampuchea och således skapa förhållanden för Pol Pot-Ieng Sary att utöka sitt motstånd mot folken i Kampuchea och återupprätta sitt välde".

Vad tror ni förhandlingarna mellan Kina och Vietnam kan leda fram till?

Förhandlingarna har mycket klart visat det verkliga syftet med Kinas aggression mot Vietnam – att angreppet mot Vietnam var fortsättningen på en politik som förts under en lång tid.

Vid den första förhandlingsomgången den 18 april i Hanoi lade Vietnam fram ett förslag i tre punkter. För att säkerställa freden och stabilitet utmed gränsen föreslog Vietnam att trupperna skulle dras tillbaka och en demilitariserad zon upprättas utmed gränsen.

Kina svarade med ett förslag i åtta punkter där det konkreta förslaget om truppåtskillnad och en demilitariserad zon inte ens nämndes. Kina manade Vietnam att erkänna Kinas suveränitet över Paracel- och Spratleyöarna och att "dra tillbaka all sin personal från de öar i Nansha- (Spratley) gruppen som det har ockuperat".

Men redan från början var utvecklingen av förhandlingarna ganska klar. Kina hade ingen som helst avsikt att ta fasta på Vietnams konkreta förslag, eftersom Vietnams påstådda provokationer vid just denna gräns var, och är, den enda förevändning Kina kan hänvisa till för att inleda en ny och mer omfattande attack mot Vietnam. Istället förde den kinesiska delegationen fram (den nu berömda) tesen om "hegemoni" och tog upp frågan och militära styrkor i Laos och Kampuchea liksom Vietnams avtal med Sovjetunionen.

Kina föreslog att ingen av parterna "skall sträva efter hegemoni i Indokina, Sydostasien eller någon annan del av världen", att "ingen av parterna skall stationera trupper i andra länder" och om så redan skett skulle dessa dras tillbaka till det egna landet. Slutligen förklarade Kina att ingen av parterna skulle förena sig med något militärt block riktat mot den andra parten eller "tillhandahålla militärbaser åt andra länder, eller använda andra länders territorium och baser för att hota, undergräva eller engagera sig i väpnad aggression mot den andra parten eller något annat land".

Den 4 maj förklarade Vietnams delegat Pham Hien att de 8 punkter som den kinesiska delegationen presenterat bara var ett sätt att vid förhandlingsbordet försöka förverkliga Kinas politik mot Vietnam när andra medel, inbegripet militär aggression, inte hade lyckats. Medan Vietnam föreslagit konkreta åtgärder tog Kina upp frågor som gick utöver bilaterala förhållanden. Pham Hien påpekade att Kina lade sig i förhållandet mellan Vietnam och Sovjet och sade att Vietnam för sin del är motståndare till Kinas samförstånd med USA-imperialismen. Men detta var en sak menade han och sa vidare att "vi kräver inte att den kinesiska sidan avbryter sina förbindelser med USA som ett villkor för normalisering av förhållandet mellan Vietnam och Kina".

Förevändning för nya angrepp

Den 28 juni återupptogs förhandlingarna i Peking och Vietnam föreslog då ett avtal för att säkra fred och stabilitet i gränsområdet. Det utkast vietnameserna presenterade innebar att bägge parter skulle avstå från alla former av spionage och spaningsverksamhet på den andres territorium, väpnade provokationer på land, till havs och i luften, samt att bägge sidor skulle beordra sina väpnade styrkor att strikt tillämpa en sådan överenskommelse. Vietnam föreslog att ett sådant avtal skulle träda i kraft på morgonen den 5 juli 1979. Kina vägrade att befatta

sig med detta förslag. Orsaken till detta är ganska uppenbar, Kina skulle inte längre ha någon förevändning för en andra attack mot Vietnam om de godkände förslaget.

Det kinesiska angreppet mot Vietnam hade och har mycket lite med gränsfrågor att göra. Syftet var att tillfoga Vietnam så omfattande skador så att Kina ur en styrkeposition skulle kunna diktera villkor, inte bara beträffande förhållanden mellan Vietnam och Kina utan också beträffande Vietnams förhållande till andra länder. Medan Kina således talar vitt och brett om de små nationernas rätt att själva bestämma sin politik, är ledningen i Peking redo att i praktiken använda snart sagt vilka medel som helst för att förmena Vietnam denna rätt.

Förluster i sex provinser februari – mars 1979

	Totalt i ockuperade områden	Förluster (antal)	Procent
Skolor	904	735	82
Daghem	691	691	100
Sjukhus (totalt)	430	428	99,5
Provins	4	4	100
Distrikt	26	24	92
Sjukstugor	400	400	100
Bufflar döda & bortförda	260 000	157 000	60
Svin döda & bortförda	300 500	244 000	80

Är det troligt att Kina angriper Vietnam igen?

Vietnameserna själva ser detta som en överhängande risk. När vi talade om möjligheten att undvika ett krig så sa dom att detta bara var möjligt om ledningen i Peking ändrade sin politik gentemot Vietnam, eller om den störtades, eller om Vietnam böjde sig för Kinas diktat och övergav sin självständiga politik. Också Giap förklarade att regeringen i Kina inte hade ”övergett sin fientliga politik gentemot vårt folk. De hyser nya planer, förbereder nya militära äventyr mot vårt land och mot broderländerna Laos och Kampuchea”.

Inte minst de upprepade hotelserna från ledningen i Peking talar för ett nytt angrepp. I början av juli förklarade Kinas biträdande premiärminister Li Xinnian för amerikanska journalister i Peking att ”Vietnameserna beskjuter oss fortfarande utmed den kinesisk-vietnamesiska gränsen och jag vill för Kinas del inte utesluta möjligheten av ytterligare en motattack mot vietnameserna i självförsvar”. Detta skulle inte Li Xiannian kunna säga om det fanns ett avtal om truppåtskillning och övervakad demilitariserad zon. Men ”nu vet vi” sa ha ”att vår motattack mot vietnameserna i februari inte gav vietnameserna en tillräcklig läxa på grund av att vi på förhand förklarade att attacken var begränsad både till sitt omfång och i tid”.

Har båtfolket haft någon betydelse i det här sammanhanget?

Ja, denna press och TV-kampanj är kombinerad med direkta påtryckningar och maningar till olika regeringar om att vidta ”sanktioner” mot Vietnam, att bestraffa Vietnam. Exakt samma slag av påtryckningar kommer i dag från Förenta staterna, Frankrike, England och Kina.

Kampanjen syftar till att utmåla Vietnam som en internationell ”gangster” i opinionens ögon. Detta skapar i sin tur ett ideologiskt ”klimat” där en andra läxa från Kinas sida ses som mer eller mindre naturlig, i synnerhet om folk kan fås att tro att Kina dessutom bara handlar i självförsvar.

Det är här viktigt att förstå arbetsfördelningen mellan Kina och imperialisterna. Kina kan sätta in militära maktmedel mot Vietnam, och samtidigt hålla majoriteten av befolkningen okunnig om att striderna pågår i Vietnam och inte, som befolkningen får veta, på kinesiskt territorium. Men Förenta staterna kan av politiska skäl inte sända in stridande enheter i Indokina i dag. Imperialisterna har däremot de ojämförligt största resurserna för att skapa ett ideologiskt

”klimat” som gör ett sådant militärt angrepp möjligt. Låt oss ta ett konkret exempel som berör Sverige.

Den 9 juli i år rapporterade en journalist i Far Eastern Economic Review att den amerikanska regeringen utövade påtryckningar mot Världsbanken och regeringar för att de skulle vidta sanktioner mot Vietnam. Bland de som varit särskilt ”generösa” gentemot Vietnam, ”till och med under kriget”, var Sverige. ”Amerikanerna anser att ett stopp av biståndet från Stockholm skulle vara ett budskap som verkligen skulle gå hem hos de styrande i Hanoi” förklarade han.

Men om sådana påtryckningar lyckas och Sverige avbryter biståndet till Vietnam så får detta inte bara allvarliga ekonomiska följder. Det betyder också att Vietnam isoleras ytterligare. Därför skulle ett stopp av det svenska biståndet direkt bidra till att öka riskerna för ett nytt och mer omfattande angrepp mot Vietnam, och därmed till en situation vars följder inte går att förutse.

När ni säger att det förekommer en arbetsfördelning mellan Kina och USA så antyder ni att det inte bara är en fråga om intressen som råkar sammanfalla, utan att det faktiskt gäller ett mer konkret samarbete. Kan ni förklara det närmare?

Jo, frånsatt att den politik som Kina fört under senare år i många stycken sammanfallit med USA-imperialismens intressen, som i Angola, Chile, Iran och Vietnam, så förekommer också ett direkt samarbete när det gäller underrättelser. När Kissinger under sommaren 1971 besökte Peking slöts samtidigt en överenskommelse om utbyte av strategiska underrättelser mellan de bägge staternas underrättelsetjänster. Vid den tiden var Kina främst intresserat av uppgifter om Sovjets truppflyttningar utmed gränsen i norr.

Men på grundval av denna uppgörelse utvecklades senare ett mer omfattande utbyte av underrättelser som täckte områden där USA och Kina ansåg att deras respektive intressen sammanföll. Som ni säkert kommer ihåg talade svenska myndigheter under tiden för IB-affären lite löst om att ”byta äpplen mot päron” och detta är ungefär vad det handlar om. Enligt denna överenskommelse byter till exempel USA äpplen i form av uppgifter från sin underrättelsetjänst i Afrika mot kinesiska päron i form av underrättelser från Indokina. USAs två främsta källor om vad som hände i Kampuchea efter 1975 var på detta plan de kinesiska och egyptiska beskickningarna i Kampuchea.

Såvitt vi förstår blev detta samarbete än viktigare för USA efter 1975. Ni måste komma ihåg att det nät som CIA hade organiserat i södra Vietnam kunde rivas upp efter befrielsen i april 1975. Över 30 000 personer som var knutna till det ökända Phoenix-programmet lämnades kvar när USA evakuerade sina sista rådgivare, experter och medlöpare av högre rang. Eftersom USA inte hann förstöra sina arkiv kunde vietnameserna riva upp detta nät.

På ett annat plan har Kina ”tagit över” personer och rörelser som tidigare betalades och utbildades av USA. Vang Pao som betalades och understöddes av CIA i Laos är ett sådant exempel. Likaså försöker Kina ta över det som finns kvar av FULRO, den styrka bland minoriteter i södra Vietnam som organiserades av USAs specialförband, eller ”gröna baskrar” som det hette en gång.

Hur har detta synbarligen så omaka par kunnat nå ett sådant samförstånd?

I denna fråga slog general Giap huvudet på spiken när han, inför nationalförsamlingen sa att ett syfte med Kinas angrepp i februari var att ”vinna” USAs och andra imperialistiska länders förtroende och söka en nära allians med dem och mer bistånd för Kinas ”fyra moderniseringar”. Giap förklarar här Kinas utrikespolitiska linje som en direkt följd av den nya politiska linjen för ekonomisk utveckling i det kinesiska samhället, de ”fyra moderniseringarna” av jordbruk, industri, försvar och vetenskap-teknologi.

Som ni kommer ihåg var det USA-imperialismens motgångar i Vietnam som gjorde att Nixon och Kissinger strävade efter ett närmande mellan USA och Kina. Mao Zedong välkomnade denna möjlighet och under de följande åren och under Maos direkta överinseende inträdde en förändring av Kinas utrikespolitik. Under en lång tid trodde många kamrater att denna nya kinesiska politik grundades på ett antal felaktiga bedömningar av ledningen i Peking. Men snart blev det uppenbart att det handlade om en verklig kursändring från Kinas sida mot en anpassning till imperialismen och reaktionära regimer. Deng Xiaoping presenterade 1974 den ideologiska doktrinen för denna politik, teorin om de Tre Världarna.

Utrikespolitiken banade väg

Men Mao och hans närmaste anhängare hade knappast någon tanke på att detta skulle följas av en förändring av den politiska linjen i Kina. När Zhou Enlai inför den fjärde kinesiska folkkongressen i januari 1975 presenterade ”de fyra moderniseringarna” som en paroll och sammanfattning av den ekonomiska politiken fördömdes detta av Mao och ”de fyras gäng”.

När Zhou Enlai och senare Mao avled, och med arresteringen av ”de fyras gäng” under hösten 1976, var det klappat och klart för Deng Xiaopings återkomst under våren 1977 och därmed också för att återupprätta de fyra moderniseringarnas politik. Det paradoxala är, att förutsättningen för denna förändring av den politiska linjen i Kina var just den förändrade utrikespolitiska linje som Mao Zedong själv hade stått bakom och utformat.

Det är också viktigt att förstå att de ”fyra moderniseringarna” är något mycket mer än bara en ekonomisk politik. De utgör själva grunden för både inrikespolitiken och Kinas utrikespolitik, det är den axel kring vilka alla andra frågor bestäms. Men förutsättningen för detta program är det imperialistiska systemets fortsatta existens och stabilitet. Ledningen i Kina har dragit slutsatsen att det bara är de utvecklade kapitalistiska staterna USA, Japan, Västtyskland och Frankrike – som kan förse Kina med den civila och militära teknologi som krävs för att genomföra programmet och med krediter för att finansiera det hela.

Revidering av Mao

Vid den femte folkkongressens andra session som nyligen hölls i Peking förklarade Hua Guofeng att ”klasskampen är inte längre den främsta motsättningen i det kinesiska samhället”. Detta uttalande och den nya ekonomiska politik som presenterades vid kongressen visar hur omfattande och djupgående förändringen av den politiska linjen i Kina är. Men denna förändrade politik är samtidigt fylld av motsägelser eftersom den förutsätter en översyn av den politiska linjen under sextiotalets kulturrevolution, och i förlängningen av detta, också det stora språnget efter 1958. Men en sådan omvärdering kan inte ske utan att också Mao Zedongs bidrag revideras eftersom det främst var Mao som stod för denna politik.

Om denna utveckling fortsätter så kommer den tidigare motsättningen mellan Kinas politiska linje och utrikespolitik att elimineras. Klart är att den kinesiska ledningen idag är beredd att gå mycket långt för att bibehålla och stärka sina politiska och ekonomiska förbindelser med Förenta Staterna och andra kapitalistiska stater. Och på motsvarande sätt är imperialisterna angelägna om att få in en fot i Kina samtidigt som de får ett välkommet bistånd i kampen att hålla tillbaka och krossa revolutionära rörelser i Asien. Det faktum att Kinas och imperialisternas intressen sammanfaller är på både kort och längre sikt det största hotet mot Vietnam och revolutionen i denna del av världen.

Hur är situationen i Vietnam efter angreppet i februari?

När det gäller att försvaga Vietnams ekonomi så har den kinesiska politiken varit framgångsrik. Men de ekonomiska problemen är inte bara följderna av det militära angreppet. Den kinesiska kampanjen mot vietnameser av kinesiskt ursprung under 1978 skapade stora problem i de norra provinserna, främst inom gruvindustri, fiske, jordbruk, i en del industrier och inom

transporterna. När Kina avbröt sitt bistånd till projekten i Vietnam så hade detta också mycket allvarliga följder eftersom detta bistånd var medräknat i den ekonomiska planen för 1976-80.

Men det är svårt att bedöma den samlade ekonomiska skada som Vietnam åsamkats. Ni måste ju komma ihåg att detta är effekter som läggs ovanpå en redan mycket svår situation. I den utsträckning Kinas och USAs maningar till andra regeringar och internationella institutioner om att vidta sanktioner mot Vietnam leder till sådana åtgärder så förvärras denna situation. Det kommer t ex att ta ett tag att få igång produktionen i apatitgruvan i Cao Bang. Det innebär en brist på fosfatgödning inom jordbruket i både norra och södra delarna av landet.

Hur förbereder sig vietnameserna inför en ny attack från Kina?

Det förekommer bl a betydande militära förberedelser och allmän mobilisering av hela befolkningen. Hela befolkningen är skyldig att delta i två timmars militärutövning efter arbetsdagens slut. Och som vi tidigare sa så gräver befolkningen i städerna både skyddsgropar och skyttegravar och förbereder strider i städerna. Skyttegravar grävs också utefter kusterna, uppe i bergen och vid flodmynningar. Under vår resa kunde vi givetvis inte undvika att lägga märke till andra militära åtgärder.

Men hur viktiga dessa förberedelser än är, så är detta troligen inte det avgörande. Det synbarligen paradoxala är att mobiliseringen av hela befolkningen inför ett angrepp från Kina också driver den vietnamesiska revolutionen i en ännu mer radikal riktning. Detta har tidigare inträffat med belägrade revolutioner, som den franska under 1792-93 och den ryska under 1918-20.

I sitt tal den 29 maj förklarade Giap bl a att den nya situationen krävde "kraftfulla och djupgående förändringar i organisering, förvaltning, ledning och utförande av arbetet". Först och främst var det nödvändigt att åstadkomma förändringar beträffande planeringen. Statsplanen för 1980 "måste börja på gräsrotsnivå, i distrikten" förklarade Giap. "Utkast måste presenteras för massorna för diskussion i en anda av sann socialistisk demokrati." (Collective mastery)

För att kunna stå emot attackerna från alla håll blir det för Vietnam en objektiv nödvändighet att hela folkets samlade energi och handlingskraft kan frigöras. Det blir nödvändigt att bredda och fördjupa demokratin. Bredda den på så vis att allt större skikt av befolkningen deltar i diskussioner och fattar beslut som berör deras dagliga tillvaro. Detta är vad som i dag pågår i söder. Fördjupa i den meningen att befolkningen också måste börja diskutera, besluta och ta ansvar för åtgärder som har längre räckvidd, som t ex den nationella ekonomins utformning.

Hur fungerar detta i praktiken?

När vi tog upp denna fråga med företrädare för fackföreningarna, partiet, Ho Chi Minh-ungdomen, kvinnoförbundet och fosterländska fronten fick vi olika svar, vilket bl a avspeglar att några organisationer företräder speciella gruppers intressen medan andra företräder hela befolkningens. Alla var dock ense om frågans betydelse.

En företrädare för fackföreningarna, som vi talade med i Hanoi, påpekade att den vietnamesiska revolutionen hade haft och har ett enda övergripande mål: "befolkningens rätt till kollektivt herravälde". Om detta mål inte kan förverkligas, sa han, så "kommer den vietnamesiska revolutionen att förlora sitt innehåll".

I Vietnam är befolkningen på landsbygden huvudsakligen verksam i olika former av kooperativ som är grundade på relativt låg nivå av social arbetsdelning, medan arbetarna i städerna är verksamma inom en industri som grundas på hög nivå av social arbetsdelning. Massorganisationernas arbete inriktas följaktligen på olika problem. För att klargöra något av den konkreta utvecklingen kan vi i tur och ordning se på sociala, politiska och rättsliga frågor. En arbetare i Ho Chi Minh-staden, Le Van Thot, förklarade för oss att det "kollektiva herraväldet" började tillämpas på lägre nivåer genom att arbetarna genom facket deltog i ledningen av företagen. Men sedan 1978 har denna politik börjat tillämpas på alla nivåer i samhället.

Godtycke korrigerades

Bland bönderna ute på landsbygden är problemen ganska speciella. En partikader i provinsen Thai Binh förklarade att bönderna tidigare hade varit måttligt intresserade av att delta i diskussioner och beslut om planering av produktionen och andra viktiga frågor. Skälet var att det förekom godtycke vid fördelningen av inkomster. Ledningen i många kooperativ favoriserade en del bönder på andras bekostnad, bland annat beträffande ersättning för utfört arbete och leveranser av gödsel till kooperativen.

Efter en kampanj som gick ut på att alla medlemmars liksom kooperativens inkomster och utgifter skulle redovisas öppet, förändrades böndernas hållning. Nu är de villiga att delta i diskussioner och föreslå förändringar. Detta är ett exempel på att det inte är tillräckligt att bara införa den formella rätten till demokratiska diskussioner och beslut. De som deltar i kollektivets beslutsfattande måste också veta att en aktiv medverkan ger konkreta resultat.

Massorganisationernas ansvar

Men detta är inte ett problem som begränsas till bönderna, utan ett som uppträder än tydligare beträffande befolkningens fri- och rättigheter inom den politiska staten. En företrädare för facket sa att "en del människor tror att staten skall förverkliga det kollektiva herraväldet" men att partiet understryker massorganisationernas ansvar och roll i detta sammanhang. Inställningen att rättigheter skall komma som en gåva från staten liknar mycket den som en del bönder hade när kooperativ började bildas på landsbygden i norra Vietnam under 1958-59. Men i det här fallet gällde det arbetare i norr tjugo år senare, något som belyser svårigheterna att bredda befolkningens deltagande i beslut som direkt berör deras egen tillvaro och framtid.

En av våra vänner i Ho Chi Minh-staden berättade att befolkningen där i början haft svårt att förstå vad det "kollektiva herraväldet innebar". Partiet och Folkkommittén fick sända ut ansvariga personer för att förklara. Och offentliga möten för kritik av ansvariga personer organiserades. Detta hade aldrig tidigare skett före befrielsen, och väckte folks förtroende. Tack vare detta, berättade han, övervanns en rad svårigheter och "folk känner nu, trots risbristen, att Folkkommittén värnar om befolkningen". Ett konkret resultat av kritiken har blivit att en del ansvariga ändrat sitt arbetssätt, andra som begått misstag har förlorat sin ställning. Samtidigt har befolkningen med förtroende för den nya regimen aktivt börjat delta genom massorganisationerna i utformningen och tillämpningen av den nya politiken. Idag har 1,3 miljoner personer i staden anslutit sig till en eller flera av dem. Detta för oss över till frågan om de medborgerliga rättigheterna och rättsäkerheten i Vietnam.

Medborgerliga rättigheter

Vid kommunistpartiets fjärde kongress i december 1976 sa Truong Chinh, som är medlem av politbyrå och ordförande i nationalförsamlingens arbetsutskott, att befolkningens rättigheter "bara är verkliga rättigheter när de är fastställda genom rättsliga regler och förordningar" (se *Kommentar* 10/1977, sid 10). I ett samtal med företrädare för fosterländska fronten i Ho Chi Minh-staden frågade vi madame Ngo Ba Thanh, som tidigare var en av de mest framträdande ledarna för tredje kraften under Thieu-regimen, vad som hade hänt sedan dess. Hon berättade om sitt arbete i Nationalförsamlingens författningskommission där hon företräder juristernas organisation i Vietnam.

Utvecklingen kring den författning som skall antas omkring 1980 är en mycket omfattande process som påbörjades omedelbart efter partikongressen i december 1976. Författningen har i omgångar diskuterats på alla nivåer, det rör sig om en massrörelse i ordets verkliga betydelse. Denna omfattande diskussion inom alla massorganisationer syftar till att förankra författningen hos hela befolkningen.

Kampanjen syftar också till att var och en ska bli medveten om sina skyldigheter och rättigheter i samhällsutvecklingen. En första förutsättning för ett demokratiskt styrelseskick är naturligtvis att medborgarna vet vilka rättigheter och skyldigheter de har. En andra förutsättning är att var och en ser sin medverkan som meningsfull.

Vi tar upp denna fråga för att den inte diskuterats utanför Vietnam i någon större utsträckning och för att kunskapen om politiken i dagens Vietnam är bristfällig. Samtidigt har Vietnam utsatts för omfattande angrepp i svenska massmedier där det förekommit bl a uppgifter om godtyckliga arresteringar och att folk fängslades för sina politiska åsikters skull. Vi visste inget om denna kampanj när vi befann oss i Vietnam och det var mer en tillfällighet att Ngo Ba Thanh berättade om folkkommitténs juridiska utskott i Ho Chi Minh-staden:

Varje månad sänder utskottet ut grupper av jurister till alla polisstationer och fängelser för att undersöka på vilka rättsliga grunder arresteringar skett. Dessa grupper har folkkommittén bakom ryggen och befogenhet att påtala och begära direkta åtgärder mot alla former av rättsliga övergrepp som uppdagas. Det stämmer alltså att en del partimedlemmar har arresterats. Det har skett på grund av att de gjort sig skyldiga till allvarliga övergrepp och missbrukat sin ställning för egen vinning. Arresteringarna är följaktligen ett resultat av kampanjen för att garantera befolkningens medborgerliga rättigheter.

Under våra samtal i Vietnam var det två skenbart motsatta frågor som hela tiden upptog vår uppmärksamhet, hotet från Kina å den ena sidan och utvecklingen av massorganisationernas arbete på olika nivåer å den andra. Och vietnameserna är helt på det klara med, att utan en grundläggande och djupgående social omdaning av hela samhället kommer dom inte att kunna stå emot förnyade kinesiska attacker.

Kommentar 8 1979

Intervju med Khac Vien: "Det gäller våra liv"

Den här intervjun med den kände vietnamesiska författaren och kulturarbetaren Nguyen Khac Vien gjordes av Kommentars medarbetare i september. Innan besöket i Sverige hade Nguyen Khac Vien gjort en resa i Kampuchea, och han berättar här om bakgrunden till Pol Pot-regimens agerande och dess drömmar om att återupprätta Kampucheas storhet från förr. Drömmarna uppmuntrades av den kinesiska ledningen om därigenom fick ett verktyg för ett tvåfrontsangrepp mot det socialistiska Vietnam. Kina kan inte längre utnyttja Kampuchea som språngbräda för sina expansionistiska planer. Situationen är ändå ytterst allvarlig och de socialistiska staterna i Sydostasien inringade. Kinesiska styrkor genomför dagligen provokationer längs den vietnamesiska gränsen och i flera grannstater sitter proamerikanska regimer vid makten.

Kan du kortfattat försöka beskriva Pol Pot regimens karaktär?

Pol Pots tal håller nu på att översättas i Phnom Penh. 1977 höll han ett tal som sammanfattade de resultat man uppnått i landet. Han sade då att den socialistiska revolutionen påbörjats 1973 och att den var genomförd 1977, alltså på fyra år. Nu fanns det inte längre någon privat egendom, ingen handel, inga pengar. Han sade också att skillnaderna mellan staden och landsbygden, mellan intellektuella och kroppsarbetare, mellan ledarna och massorna skulle utplånas. "Vi har genomfört en revolution som inget annat land ens vågat försöka sig på".

En av grundtankarna hos Pol Pot var att återupprätta Kampucheas storhet från förr. För länge sedan var Kambodja ett imperium, där också de södra delarna av Vietnam, hälften av Laos och Thailand ingick. Pol Pot drömde om att återupprätta detta gamla rike. Men för att detta skulle vara möjligt krävdes en stor armé. Därför utökades armén 1978 från sex till tjugotre divisioner. Den utrustades också med artilleri och stridsvagnar.

I första hand ville Pol Pot-regimen återerövra mark från Vietnam, därför att han då kunde räkna med Kinas stöd. Här sammanföll den kinesiska ledningens intressen med den kampuchianska. Kina ville angripa Vietnam från två håll samtidigt, från norr och sydväst. Pol Pot-regimen ville ha en stark armé och kineserna levererade de vapen Pol Pot ville ha, och dessutom 20 000 militära rådgivare. Detta förklarar varför Kampucheas armé kunde växa så snabbt. Omedelbart efter befrielsen 1975 började attackerna mot Vietnams sydvästra gräns. Utan hjälpen från Peking skulle Pol Pots storhetsdrömmar förblivit bara drömmar, också därför att det fanns opposition mot hans politiska linje i Kampuchea. Men med hjälp av det kinesiska stödet blev denna dröm en katastrof för Kampucheas folk, och för Vietnam.

Då Pol Pots politik möttes av motstånd inom partiet dödades gamla partimedlemmar, för att han och hans klick skulle kunna behålla makten.

Denna klick bestod av Pol Pot, Ieng Sary och Son Sen, samt deras tre fruar. Redan 1970 började utrensningarna inom partiet, från detta år och fram till 1975 var han tvungen att politiskt stödja sig på Kina. Rent militärt behövde han dock fortfarande vietnamesernas stöd för att kunna erövra regeringsmakten. Efter 1975 behövde han inte vårt stöd längre, och banden till Kina stärktes. Förtrycket i landet blev fruktansvärt, och i dag finns det ingen gammal militant kvar i partiet.

Pol Pot skapade också styrkor av unga, illiterata bönder. Det var 15-17-åringar som upplevt kriget mot Lon Nol och USA. De levde i byar som bombats sönder och hade tvingats lämna sina familjer. För dessa pojkar var de enda revolutionärerna de som fanns på landsbygden, allt som var förknippat med städerna betraktade de med förakt. Bakgrunden till detta var bl a att de ansåg att stadsborna dragit fördel av den franska och amerikanska närvaron och att de sugit ut bönderna. Efter befrielsen skulle därför stadsborna sättas i arbete, vilket innebar att de

skulle delta i arbetet med att bygga bevakningsanläggningar. De som inte ville arbeta skulle avrättas.

Tänk er dessa unga pojkar som upplevt terrorbombningarna och som varit med om så oerhörda lidanden, de saknade utbildning och levde i ett mycket outvecklat samhälle. Föreställ er hur de reagerade när de fick en ledning med denna ideologi, och som lärde dem att döda!

Om vi gjort samma sak när Saigon befriades skulle miljontals människor ha dödats. Tänk er en fattig bonde som kämpat med gerillan i tio år när han kommer till Saigon och ser folk som lever i vackra villor, har stora bilar osv. Han har en lön på 5 dong i månaden och ser en välbärgad affärsman som går på restaurang och äter en middag för 500 dong. Om officerarna sagt att dessa utsugare måste dödas, skulle soldaterna ha gjort det.

1978 började utrensningarna inom Pol Pots armé, framförallt i landets östra provinser. Han misstänkte att soldaterna hade kontakt med vietnameserna, och gav därför order om avrättningar. Flera officerare beslöt sig då för att gå emot Pol Pot. Deras ledare var So Phin, befälhavare i regionen. Han uppmanade officerarna att organisera sig, och gav sig av för att träffa Pol Pot och övertyga honom om att inte genomföra några utrensningar inom partiet och armén. På väg till Pol Pot blev han mördad. De andra officerarna organiserade då motståndskampen och tog kontakt med oss.

I december 1978 började kineserna sätta sin plan i verket. De hade då placerat sina trupper längs Vietnams norra gräns, och 19 av Pol Pots divisioner stod vid den sydvästra. De gick till attack den 22 december, men kunde lätt slås ut av den vietnamesiska armén. Orsakerna till det var att en revolt redan startat inom Pol Pots armé och att den saknade erfarenhet av strider med infanteri och artilleri, en brist som de kinesiska rådgivarna inte kunde hjälpa upp. Hela Pots armé flydde nu mot Thailand, och övergav huvudstaden Phnom Penh.

När befrielsestyrkorna kom var alltså staden helt tom, vilket förklarar varför den befriades så snabbt.

Hur ser den militära situationen ut nu?

Det finns två militärbaser i Thailand, den största hör till Pol Pots styrkor och underhålls med vapen och annat av Kina. Den andra basen, som funnits sedan 1975 är organiserad av Thailand, och håller proamerikanska styrkor. I dag försöker grupper från de här baserna med kinesiskt och amerikanskt stöd att tränga in i Kampuchea, för att försöka organisera gerillanenheter i gränsprovinserna.

Längs Vietnams norra gräns finns 30 kinesiska divisioner som dagligen genomför provokationer. Andra kinesiska divisioner ligger vid gränsen mot Laos. Pro-amerikanska styrkor finns i Thailand vid gränsen mot Laos, och dessutom finns Pol Pots styrkor längs gränsen mot Kampuchea. Denna militära inringning av de tre länderna i Indokina, Vietnam, Laos och Kampuchea, innebär att ett krig kan starta när som helst vid någon av de här gränserna.

Därför finns det nu en överenskommelse mellan de tre regeringarna om ett gemensamt försvar, och i enlighet med detta avtal finns vietnamesiska styrkor i Laos och Kampuchea. De här tre länderna har en gemensam historia till följd av kolonialtiden. Under kampen mot fransmännen som pågick i 90 år utvecklades solidariteten mellan Kampuchea och Vietnam. Men i franska böcker, som är de enda historieböcker som finns om Kampuchea, betonas hela tiden rivaliteten mellan de kampucheanska och vietnamesiska kungarna för flera hundra år sedan.

Ett reaktionärt parti i Kampuchea eller i Vietnam kan ha intresse av att utnyttja den gamla fientligheten mellan länderna, och använda detta för att driva folken ut i krig mot varandra. Men med verkligt revolutionära partier i ledningen kan i stället den revolutionära solidariteten mellan folken betonas.

Så länge det reaktionära hotet finns kvar mot Heng Samrins regering måste de vietnamesiska styrkorna bli kvar i Kampuchea. Men den dag regeringen i Laos eller Kampuchea kräver att våra styrkor skall dras tillbaka, kommer vi att göra det.

Kan du kommentera de försök som idag görs för att byta ut den nuvarande ledningen i Kampuchea?

Det finns de som i dag vill få till stånd en internationell konferens om Kampuchea, för att få en ny regering med Sihanouk som statschef. Detta är ett önsketänkande, som har dålig grund i verkligheten. I dag är Pol Pot en politiskt förbrukad person, även Kina har låtit honom falla. Samtidigt har Sihanouk sagt att han inte vill samarbeta med honom.

Frankrike, USA och Kina är överens om att försöka föra Sihanouk tillbaka till makten. Det innebär att Pol Pots militära och politiska maskin fortfarande får stöd, däremot inte hans person. Men vad skulle hända om Sihanouk verkligen kunde återvända?

Han har själv sagt att Heng Samrin måste bort, liksom Pol Pot, och att han själv vill bli statschef. Men då gör han det nog lite för enkelt för sig.

Under kampen mot USA och Lon Nol satt han i Peking. Han gjorde ingenting åt Pol Pots terrorregim, men nu kräver han att de som har kämpat mot Pol Pot skall lämna sina platser. Ur Kampuchreas inrikespolitiska synvinkel är det en omöjlig lösning.

Om Heng Samrin skulle lämna sin post till förmån för Sihanouk skulle det få till följd att de vietnamesiska styrkorna skulle tvingas lämna landet och att hela den politiska och militära apparat som kineserna byggt upp åter skulle träda i funktion med Sihanouk som marionett.

1970 hade Sihanouk fortfarande en ganska stor auktoritet, men trots det kunde han inte hindra USA från att skapa en marionettarmé av alla de proamerikanska officerare som genomförde kuppen 1970. I dag är hans auktoritet än mindre i Kampuchea.

De reaktionära krafterna i världen försöker nu genom ekonomisk utpressning störta den nuvarande regimen. Man låter förstå att om inte Kampuchea byter regering, kommer landet inte heller att få några livsmedel eller pengar. Men det finns inte någon regering som skulle kunna acceptera sådana villkor.

Med en befolkning på 4,5 miljon människor kommer försörjningssituationen att vara svår under 1-1,5 år. Men landet har många bördiga slättnområden och behöver inte med sin lilla befolkning lida någon brist på ris. I dag är det inte heller kriget som i första hand orsakat bristsituationen, utan de bristande samhällsfunktionerna. Men de socialistiska länderna kan bidra med hjälp. För ögonblicket har Vietnam bidragit med 40 000 ton livsmedel och utsäde, och Sovjetunionen har skänkt en sändning på 120 000 ton.

Men även om landet skulle få mycket internationell hjälp är grundproblemet att återorganisera landet, dvs att få administrationen, järnvägarna, transportnätet, posten osv att fungera igen. Det är en mycket stor uppgift, det går inte åstadkomma några mirakel.

I dag arbetar vietnamesiska ingenjörer, läkare, arbetare osv i landet därför att det finns så få utbildade kampucheaner kvar i livet. Men alla vietnameser som kommer har med sig eget ris och annan mat, det hade jag själv under mitt besök. Jag tror inte att något västland skulle göra en sådan sak.

Ur politisk synvinkel, när det gäller säkerheten och freden, är den enda lösningen en gradvis konsolidering av det nuvarande systemet i Kampuchea. Bara så kan Kampuchea bli ett oberoende land, där de prokinesiska och proamerikanska intressena inte längre kan agera. Om dessa tillåts återvända skulle landet bli en krigsbas, en reaktionär bas i Indokina.

Oavsett vilka uppoffringar det kan innebära för oss kommer vi att göra vad som krävs för att Laos och Kampuchea skall kunna behålla sitt oberoende. Vi kommer inte att tveka, för det gäller också våra egna liv.

Om Kampuchea lyckas behålla sitt oberoende, kanske vi kan undvika ett nytt krig. Kineserna kunde angripa Vietnam från norr 1979, därför att Pol Pots armé gått till angrepp i sydväst. Priset för den kinesiska attacken blev därför inte så högt. Om vi övergav Kampuchea i dag skulle vi åter tvingas föra ett krig på två fronter.

Det är uppenbart att de imperialistiska krafterna kommer att försöka kasta skulden på Vietnam för att det råder brist på livsmedel i Kampuchea. De glömmer de amerikanska bombningarna, framförallt de mellan 1973 och -75, och Pol Pots regim 1975-79. På samma sätt får den vietnamesiska regimen skulden för alla problem i Vietnam, som om det aldrig funnits ett trettioårigt krig.

Men den oerhört svåra situationen i Kampuchea berör inte bara Vietnam och Kampuchea, utan hela Sydostasien. För att kunna förstå vad som händer där måste vi granska den nuvarande kinesiska politiken. För den som anser att Kina är ett vänskapligt sinnat land, som bara vill utöka sin handel med Sverige, Frankrike osv är det uppenbart att Vietnam har fel.

Men den som har följt händelseutvecklingen under de senaste femton åren förstår att det inte förhåller sig så. Kina för en stormaktspolitik med syfte att utvidga sina gränser i Sydostasien, och som ett led i detta försvaga Vietnam och Kampuchea för att skapa en öppning för denna expansion. Den som inser detta förstår också den vietnamesiska politiken.

Thailand, Filippinerna, Taiwan, Sydkorea och andra länder i Sydostasien ingår i dag i det nykoloniala ekonomiska system som imperialismen skapat. Dessa länder domineras ekonomiskt av USA, Japan och Västeuropa. Det är främst dessa länders råvarutillgångar – olja, tenn, gummi osv som exploateras, med stora vinster för de imperialistiska bolagen och fortsatt underutveckling för det enskilda landet som följd. Arbetarna i de här länderna utnyttjas inom t ex den elektroniska sammansättningsindustrin, där olika komponenter importeras för att sedan plockas samman av underbetalda arbetare. Dessutom växer turistindustrin. Miljontals amerikaner, japaner och västeuropéer besöker Thailand, Malaysia och andra platser för att roa sig billigt. I Bangkok finns t ex hundratusentals prostituerade som lever på turisterna. Dessutom har vi den kulturella invasionen, genom filmer och television. Den nationella kulturen i dessa länder dränks i imperialismens utbud.

Mitt i detta ligger Laos, Kampuchea och Vietnam som en brusten länk i systemet. Därför ser imperialismen Vietnam som sin fiende, en fiende som måste kvävas och krossas. Systemet måste bibehållas, och Vietnam tvingas att på nytt ingå som in del i det. De imperialistiska krafterna ser Vietnam som det svagaste landet inom det socialistiska blocket, därför att det är ett underutvecklat land som genomgått många år av krig och umbäranden.

Men Vietnam är också ett hinder för Kina. Om Kina kan dominera Vietnam, kan det dominera hela Sydostasien. Här finns alltså gemensamma intressen mellan de imperialistiska krafterna och den nuvarande regimen i Peking att kväsa Vietnam, vare sig det sker ekonomiskt, militärt eller genom propagandakampanjer. I denna situation är det klart att en rad länder i Sydostasien följer den amerikanska politiken. Det finns också en risk för att Kina blir en del av detta system, om den kinesiska politik som förs i dag blir varaktig.

Hur allvarligt ser du på det kinesiska hotet om en ”andra läxa”?

Inför risken för ett nytt krig är Vietnam i dag bättre rustat än i februari 1979, då visste vi inte riktigt vad de kinesiska styrkorna går för. Men vi såg att vi kunde göra motstånd utan att sätta in reguljära styrkor, och nästa gång kommer vi inte att få samma psykologiska chock.

Om Kina angriper Vietnam igen måste de göra en ännu större satsning, vilket kommer att få stora ekonomiska och politiska konsekvenser för den kinesiska regeringen. Förra gången satte man in 600 000 man, en andra gång kommer det att krävas fler, och dessutom moderna vapen. Det kommer att bli dyrbart och skapa politisk oro. Den kinesiska utrikeshandeln räcker heller inte till för att köpa alla de moderna vapen man skulle behöva i väst.

Övers: *Susanne af Geijerstam*

Kommentar 11-12 1980

John Pilger: USAs andra Indokinakrig

Folkmördare räcker varandra händerna – ”nyhumanitär ansträngning” i Indokina

För lite mer än ett år sedan publicerade vi en redogörelse för utvecklingen i Kampuchea under Pol Pot-regimen.¹ Avslutningsvis förklarade författaren Ben Kiernan då, att Pol Pot-regimens återkomst skulle innebära ”slutet för folket i Kampuchea”, men att den vietnamesiska armén dagligen bidrog till att denna möjlighet blev allt mer avlägsen. Han påpekade också, att Vietnams soldater behandlade landets befolkning på ett beundransvärt sätt.

I dag publicerar vi en artikel av den engelska journalisten John Pilger som behandlar USAs ansträngningar att återinsätta Pol Pot vid makten i Kampuchea och hur det internationella biståndet används i detta syfte. Pilger redogör också för framstegen i Kampuchea och bemöter den omfattande propagandakampanj som USA inledde i november 1979 för att förtala vietnameserna i landet. Det säger sig självt, att dessa uppgifter inte är särskilt smickrande för de journalister som under denna tid upprepade rena lögnar som producerades och spreds av USA-imperialismens väloljade propagandamaskineri.

Vid den thailändska gränsen, några kilometer från Kambodja, ligger ett lantligt ”Fort Apache”, täckt med röd lera när monsunen nu lägger sig över Indokina. Det är en samling trevliga hus på pålar som härbärgerar nyrika thailändska familjer. Deras pick-up-bilar, Hondamotorcyklar med plastöverdrag, kassettdäck och förtjusande barn avspeglar det senaste årets affärsmöjligheter, möjligheter som har skapats av den unika tragedin på andra sidan gränsen.

Där finns en stormarknad som skyltar med ”Pepsi Superman” och ”Att Hyra”-skyltar. För ”kort eller lång tid” är en rent thailändsk tvetydighet och uthyrningen omfattar en stor mängd olika tjänster. Dessa tjänster är avsedda för utlänningarna på platsen, utlänningar med säkrad framtid och motiv som inte är helt oegennyttiga.

Den katolska hjälporganisationen har ett hus här, en akutplats som sköts av en före detta officer i Gröna baskrarna som nu är jesuitpräst. En bit därifrån ligger högkvarteret för FNs barnfond, UNICEF, med luftkonditionering, ”hej där”-receptionist och dekorerat med Barnets År-affischer. Där finns en ”station” för World Relief med tretton missionärer från Guds För-samling som besöker de röda khmerernas fäste Sa Kaeo, lokalt känt som FNs flyktingläger, för att informera tusentals flyktingar med dunkla ögon om att Jesus Kristus kommer att frälsa dem, men inte deras offer. Förra året kom Rosalynn Carter till samma läger och sa att Amerika skulle rädda dem, något som var mer på kornet.

Som det gamla Saigon

Detta är Aranyaprathet, Thailand, överdraget med Amarillo, Texas och Saigon före dess ”fall”, en stad som är kär och saknad av många av utlänningarna här. Utanför Prol’s restaurant, dit alla går, finns Hondaberidna cowboys med solglasögon och svarta hattar, något som verkligen påminner om verandautsikten från hotell Continental Palace innan det föll i kommunisternas händer. Inne på Prol’s, med Simon & Garfunkel och andra minnen på band, med barn som serverar hamburgare, Tom Collins och Dry Martini finns en samling lycksökare som till en del liknar de *paparazzi* som Michael Herr tillägnade sin bok

¹ En utvidgad version av denna artikel, översatt från tidskriften *Journal of Contemporary Asia* nr 1-2 1980, finns på marxistarkiv: [Motsättningar i Kampuchéas kommunistiska rörelse](#).

”Dispatches”. Några med forskningsanslag, erkända ”experter” på ett Kambodja som de aldrig har sett. Andra klädda i läkarrockar a la MASH, med stetoskop som de verkar ovilliga att ta av och som hänger lite nonchalant för att ge maximal elegans.

Över sorlet hör jag ”Det gäller den här italienska läkargruppen som sitter i Bangkok, eller hur? Vi står upp över örönen i förbannade läkarteam, men dom här gubbarna kräver en plats i rampljuset. Kanske kan dom ta över Valium-programmet. Tre tusen neråt-tjack per dag åt Pol Pottarna borde hålla dom upptagna”. Och där finns turister som frågar ”har det här stället något badrum?” Och där finns männen som sköter Förenta staternas affärer.

Dessa män är förlagda i en stor byggnad med en radiosändare på taket och en armada av omärkta stationsvagnar som kommer och kör iväg och som också har radiosändare. Det är högkvarteret för Katastrofgruppen för Kampuchea, eller KEG, och vars verksamhet på något sätt undgått den annars omfattande nyhetsrapporteringen om de humanitära frågorna vid gränsen. Männen i KEG sorterar under den amerikanska ambassaden i Bangkok och rapporterar till ömsom utrikesdepartementet, USAs biståndsbyrå, CIA och, givetvis, till ambassadör Morton Abramowitz, en av Pentagons Kina-experter. För två år sedan ersatte han Charles Whithouse, som förespråkade en ”normalisering” med Vietnam. En Bangkok-tidning hälsade Abramowitz utnämning med följande ord:

Som hans tidigare verksamhet visar, är Abramowitz ett av Förenta staternas hopp i ansträngningen att samarbeta med Kina för att stoppa Sovjets och Vietnams inflytande i Sydostasien.

Fortsättning på Vietnamkriget

Både utnämningen av Abramowitz och organiseringen av KEG var beslut som fattades av doktor Zbigniew Brzezinski, president Carters rådgivare i nationella säkerhetsfrågor. Med rätta kan det sägas att han har tagit över efter doktor Henry Kissinger som västvärldens främsta krigsherre. Det råder ingen som helst tvekan om att det nuvarande kriget i Indokina, där amerikanskt blod, B-52-or och Dow Chemicals produkter inte behövs är hans krig.

In på denna scen träder också Lionel A Rosenblatt, tidigare vid Förenta staternas ambassad i Saigon och nu ”flykting-samordnare” för KEG. Rosenblatt förklarade att KEGs verksamhet är en ”lämpligt fortsättning på vårt krig i Vietnam”.

Jag tror att det är viktigt för Amerika att komma ihåg sitt *ansvar* i denna region, trots att vi inte har samma höga säkerhetsströskel som vi brukade ha med en halv miljon man här. Jag tror att det enda verkliga problemet med Amerika i den här delen av världen är att de flesta människor hemma, efter att vi har utkämpat kriget i Vietnam, helt och hållet har dragit sig tillbaka från sitt engagemang. Välan, dom som jobbar med oss här, en del är gamla indokinaveteraner andra inte, är folk som är intresserade av att se till att den humanitära ansträngningen fortsätter, och som är bekymrade över den livshotande processen här.

Okay, den allmänna benägenheten är att glömma Sydostasien, det var under sextio- och sjuttioalet. Nu säger vi att vi behöver vara engagerade och det *kommer* att bli en ökande amerikansk inblandning i Sydostasien under åttiotalet. Och den nya linjen, om du så vill, är precis här i Thailand, okay?

Deja vu! Med undantag för ”livshotande” processer, som är en ny fråga, är dessa ord som ett eko ur det omtalade sextio- och sjuttioalets mörka tunnel, om det inte hade uttalats häromdagen. Även om det enligt min mening är lite förhastat att tala om Vietnamkriget som en ”humanitär ansträngning”, håller historien på att skrivas om i Sydostasien. Men inte riktigt så fort.

KEGs verksamhet är sannerligen en ”lämplig fortsättning” av Vietnamkriget. KEGs uppgift är att kontrollera distributionen av västerländskt bistånd, till stor del finansierad av Förenta staterna och EG-länderna, till ombuden i det senaste Indokinakriget. Detta är ”gerillastyrkor”

med fristäder i gränsområdet, nämligen de röda khmererna, vår tids grundligaste massmördare som i sin besatta politik byggde ett Asiens Auschwitz och som till och med Förenta staternas president har betecknat som "världens största förbrytare mot mänskliga rättigheter".

Att krossa Vietnam och rättfärdiga USA

Denna strategi genomförs under humanitetens täckmantel. Avsikten är, för att låna ett uttryck från doktor Kissinger, att "destabilisera" Kambodja, och än viktigare, Vietnam. Resultaten som eftersträvas är att isolera och ödelägga Vietnams ekonomi för att slutgiltigt knäcka vietnamesernas mod och livskraft så att revolutionen ska förändras till den brutaliserade och auktoritära bild av Vietnam som för närvarande utmålas.

Därmed skulle Vietnam tvingas in i ett satellitförhållande till Sovjetunionen och en generation av vietnamesisk kamp och uppoffringar skulle diskrediteras i världens ögon. USAs ingripande i Indokina och användningen av Vietnam som ett laboratorium för krigsteknologi skulle rättfärdigas. Därmed skulle framtida äventyrligheter legitimeras och hämnd utkrävas för den förödmjukelse det förlorade kriget inneburit. Detta är Brzezinski's strategi för åttiotalet och det finns inga skäl att betvivla att den också kommer att bli Reagans. Söndra och härska tror jag det brukar kallas.

Brzezinski och Carter 1978

Brzezinski's Indokinakrig började när ambassadör Morton Abramowitz anlände till Bangkok under sommaren 1978 och en verklig möjlighet till fred förkastades. Vi ska ge en tillbakablick eftersom denna utveckling inte rönt någon större uppmärksamhet.

På hösten 1978 rapporterade en grupp personer, som hade sänts till Vietnam av senator Edward Kennedy's utskott, om sin "chock" inför det vietnamesiska folkets hälsotillstånd. De vädjade till president Carter om att "återföra Vietnams folk från katastrofens brant", att "genom en enda storsint handling rädda tusentals män, kvinnor och barn".

I rapporten nämndes särskilt den allvarliga bristen på livsmedel och behovet av torrmjök för barnen. På inrådan av Brzezinski blev Carters svar på denna vädjan att underteckna en förnyelse av det totala amerikanska handelsembargot mot Vietnam, inbegripet förbud mot export av livsmedel!

Det var då som Vietnams närmanden till Förenta staterna rann ut i sanden. Vietnameserna såg ett sådant närmande som ett medel för att frigöra sig från det kalla kriget mellan Sovjet och Kina. Ett utdrag ur en analys av redaktören för den konservativa tidningen *Far Eastern Economic Review*, Derek Davis, är värt att återge:

Vid tiden för Carters val vid slutet av 1976 höll Moskva på att förlora terräng i Vietnam. Vietnams vice utrikesminister Phan Hien hade gjort det klart att Vietnam inte godtog synen på ASEAN som en imperialistisk skapelse och inte heller stödde Sovjets förslag om ett kollektivt säkerhetsavtal för Asien. På hemmaplan var Vietnam i färd med att återförena södern med silkesvantar. Genom sitt medlemskap i Världsbanken, IMF och ADB hade Hanoi förargat Moskva och var fast beslutna om att förbättra sina förbindelser med Kina. Peking svarade genom att erinra om Chou En Lai's engagemang för Vietnam. Under våren 1977 bekräftade Hanoi sin pragmatiska hållning för att lösa sina ekonomiska problem. En lag för utländska investeringar, som var både liberal och flexibel, tillät gemensamma och helt utlandsägda företag. Under våren 1978 lät Pham Van Dong förstå, att Vietnam var redo att släppa alla villkor för att nå förhandlingar med amerikanerna, till och med kravet på skadestånd. Inget svar kom från Washington, USA röstade mot att ADB användes för att kanalisera resurser till Vietnam.

"Den tragiska cirkeln" som Davis kallar USAs avslag, slöts den 3 november 1978, när Vietnam inte hade något annat val än att gå med i COMECON och ytterligare dras in i ett

beroendeförhållande till Sovjetunionen. Jag har faktiskt fått veta, att två tjänstemän i ADB fick instruktioner att tappa bort dokumenten om Vietnam.

Snaran dras åt kring Vietnam

Med hotande svält för dörren fanns det inte några andra möjligheter än att sätta stopp för "Cholonkinesernas" kontroll av rismarknaden i söder. Detta bidrog till att utlösa den första betydande utvandringen av "båtfolket". Med kinesiska militära rådgivare vid sin sida, utökade Pol Pot angreppen mot risområdena kring "Papegojnäbben" till en nivå med nästan dagliga våldsdåd mot vietnamesiska gränsbyar. Vietnameserna, som hade erbjudit de röda khmererna en demilitariserad gräns med internationell övervakning, hade till sist inget annat val än att "invadera" Pol Pot's krematorium och genom detta sätta stopp för folkmordet på khmerbefolkningen.

Vietnam, som hade genomlevt en historia av mod och smärta med miljontals döda och sargade, som hade kastat ut både sina forna kolonialherrar och en stormakt, något som inget litet land tidigare hade åstadkommit, var nu en internationell spetälsk. Med en godkännande nick från Washington – det vill säga från Brzezinski, *inte* från Cyrus Vance – inledde Kina ett omfattande angrepp från norr.

USA och Kina enade mot Vietnam

För tre veckor sedan möttes president Carter och Hua Guo-feng i Tokyo. Detta var verkligen ett "historiskt möte" som deras talesman nöjt förklarade. Här fullbordades en anmärkningsvärd allians, som hade påbörjats av Nixon och Kissinger 1972, med en underförstådd överenskommelse om att Pentagon skulle beväpna Kina, som självfallet inte längre var "Röda Kina", och med en kommunicé där det hette att

mellan Förenta staterna och Folkrepubliken Kina råder grundläggande enighet beträffande strategiska perspektiv, och särskilt som dessa berör... de sovjetstödda vietnamesernas invasion av Kambodja.

Det verkar med andra ord som om USA har övergett sin tidigare relativt försiktiga hållning, den som utrikesminister Vance intog före sin avgång, att Washington varken stödde regeringen i Phnom Penh eller de röda khmererna. USA ger nu sitt fullständiga gillande åt Kinas politik i Indokina, att med våld och utmattning kuva Vietnam och återupprätta de röda khmerernas makt och "Demokratiska Kampuchea", men med en ny och respektabel fasad. Och om USA skulle yrka på det, röda khmererna förklädda som en icke-allierad koalitionsregim. USA och dess västerländska partners uppfyller redan sin del av överenskommelsen genom att förse de "nya" röda khmererna med bistånd.

Huvudjägare räcker Pol Pot handen

Detta återför oss till den thailändska gränsen där den nya linjen dras upp och till de som verkställer den amerikanska delen av uppgörelsen, eller "den ökande inblandningen under åttiotalet" som "huvudjägarna" i KEG ser saken. KEGs chef, Michael Eiland, är en bemärkt "huvudjägare" som verkligen belyser USAs sturiga ihärdighet när det gäller insatserna i Indokina. Under 1969-70 var Eiland major och ansvarig officer i en hemlig grupp ur specialstyrkorna, de så kallade "gröna baskrarna", med kodnamnet Daniel Boone. Som William Shawcross har påvisat, ansvarade gruppen för spaning i samband med de hemliga och olagliga bombningar som slet sönder Kambodjas bräckliga neutralitet och inledde ett decennium av krig och slakt. Som en följd av detta var bombningarna också en utlösande faktor för de röda khmerernas triumf. Eiland, som indirekt gav de röda khmererna en hjälpande hand för tio år sedan räcker åter ut handen till dem, trots att flera miljoner människor har dött under mellantiden.

Högre upp, och ovanför både Rosenblatt och Eiland, befinner sig en vördnadsbjudande och frodig figur i gul baseball-mössa. Det är Jack Williamson som var det amerikanska biståndsorganet AIDs man under det tidiga sjuttitalets undergrävande verksamhet i Laos. Han är i dag en av Pentagons viktigaste personer i Thailand. "Williamson's jobb" sa man till mig, "är att se till att thailändarna inte tappar fattningen eller koncentrationen på vad som är viktigt, stödet åt antivietnamesiska krafter, och det betyder Pol Pot".

Williamson är ansvarig för "samordning" och "rådgivning" för den så kallade Task Force 80, en specialstyrka i den thailändska armén som har till uppgift att "övervaka" gränslägren. Detta innebär att civilklädda thailändska officerare för befäl över gerillagrupper, både i Thailand och när de går över gränsen till Kambodja. När en reporter för tidningen *Philadelphia Inquirer* upptäckte "läger 42" blev han fängslad och hans filmer förstördes. Specialstyrka 80 finansieras till större delen *direkt* av den amerikanska ambassaden i Bangkok.

Den humanitära fasaden rasar samman

Under de senaste veckorna har den humanitära fasaden för verksamheten utmed gränsen börjat rasa samman. Detta är inte detsamma som att förneka att de internationella och frivilliga hjälporganisationerna räddade ett stort antal liv förra året när folk på jakt efter mat flydde från de röda khmerernas områden, inte heller att ifrågasätta enskilda hjälparbetares motiv. Det är i själva verket de mest hängivna bland dessa som med tilltagande bitterhet talar om hur de utnyttjas av sina egna byråkratier, av den thailändska armén och amerikanerna i Bangkok och utmed gränsen.

En tjänsteman i FNs barnfond återkallades till New York och hotades med avsked om han inte slutade att öppet tala om dessa påtryckningar, och särskilt om Vietnams humanitära bistånd till Kambodja, något som han själv hade sett belägg för. För folk som honom var återsändningen av 8 600 flyktingar från de thailändska lägren det mest beklämmande i detta avseende. Alla dessa människor kom från Sa Kaeo-lägret som formellt sköts av FNs flyktingkommisarie. I verkligheten kontrolleras det av de röda khmererna som fördelar biståndet och terroriserar befolkningen.

I detta läger har de röda khmererna kunnat återhämta sig. En FN-tjänsteman som såg den första gruppen lämna lägret sa att "dom är redo att slåss...vi sänder tillbaka en hel division av dom skurkarna. Detta är som en krigsförklaring." En medarbetare i den amerikanska hjälporganisationen CARE sa att "inom några månader kommer vi att ha svältande småbarn tillbaka på TV, produkter av ett krig som det här tricket med återsändning gör förbannat säkert att det fortsätter, och fortsätter..." Tidningen *Bangkok Post* rapporterade att

Den störtade Pol Pot's följeslagare, som har stort inflytande över många av lägrets 30 000 flyktingar, vill att så många som möjligt ska återvända för att hjälpa till gerillakriget mot Vietnams styrkor. Pol Potfolket har talat om för flyktingarna, att FN kommer att avbryta livsmedelshjälpen om dom vägrar att återvända och att dom måste återvända till områden utmed gränsen som kontrolleras av Pol Pot. Pol Pot's anhängare, av vilka en del berättat om att de deltog i massavrättningar under Pol Pot's dagar vid makten, har en slagdänga för att understryka sin poäng. Den går så här:

*Dom som åker tillbaka först
kommer att sova i sängar,
Dom som åker tillbaka i andra hand
kommer att sova på mattor,
Dom som åker tillbaka i tredje hand
kommer att sova i leran, och
Dom som åker tillbaka sist
kommer att sova under jorden.*

Chefen för FNs flyktingråd på platsen, Zia Rizivi, försökte uppskjuta återsändningen, men detta avvisades av thailändarna. Vietnameserna svarade som väntat med ett motangrepp som stängde ”landbron” vid Nong Chan och har stoppat, kanske bara för tillfället, leveranser till de röda khmerernas framskjutna baser som Phnom Malai och Ta Prik i söder och Phnom Chat längre norrut.

Besök vid Phnom Chat sommaren 1980

Min egen resa över gränsen till Phnom Chat gav förvisso belägg för hur UNICEF och Röda korset har förstärkt de röda khmererna och bidragit till att skapa en effektiv styrka som nu beräknas uppgå till 30 000 soldater, en fördubbling av styrkan sedan leveranserna över gränsen inleddes.

Jag åkte i tåten av en konvoj med 40 lastbilar i en av FNs Landrover. Sjutton var lastade med livsmedel, sjutton andra med utsäde och resten med jordbruksutrustning och en blandning av ”godis”, en sällsam benämning som hjälporganisationernas folk använder på västerlandets frikostighet. Phnom Chat är en av de röda khmerernas baser, belägen i skogen och omgiven av minor var tionde meter. Dessa har lagts ut med den thailändska arméns goda minne. Den thailändska armén har en kommandoenhet som inte är särskilt väl kamouflerad, förlagd vid utkanten av basen *inne i Kambodja*.

Vid basen fanns en sambandsofficer från Specialstyrka 80. Han var bekymrad och missnöjd över att utläningar som inte hade till uppgift att leverera varor var närvarande. Phyllis Gestrin, en psykologilärare från Texasuniversitetet som ledde konvojen, var också orolig och gillade uppenbarligen inte vad hon gjorde. ”Jag vill inte tänka på vad det här biståndet åstadkommer. Jag litat inte på dom här svartskjortorna”, sa hon.

I verkligheten kunde hon knappast undertrycka sin rädsla och svängde runt bilen med bakändan mot basen. ”Jag gör alltid så här” sa hon, ”så att jag snabbt kan komma iväg”. I ett tillstånd av tilltagande obehag körde hon senare in i ett träd och över mark som hon tidigare hade pekat ut som ett möjligt minfält. ”Jösses gosse, det här stället får skinnet att knottra sig på mej. Låt oss få det gjort.”

Svensk FN-tjänsteman på Pol Pot-bas

När dom 40 lastbilarna hade lastat av sina varor vid några skjul i en skogsglänta, bad Phyllis en av de tre röda khmererna, som tyst hade tittat på från en skyddsgrop, om ett kvitto på mottagandet. ”Jag gissar att det här är ett kvitto” sa hon och försökte ansträngt ett litet skratt. När vi började förbereda oss för att lämna stället kom chefen för FNs barnfond i nordvästra Thailand, Ulf Kristofferson, och började förklara ett komplicerat övervakningssystem som bland annat innebar kontroll av ”icke bofasta familjegrupper”.

– Men lastbilarna har dumpat lasten mitt framför fötterna på de röda khmererna och det är dom som fördelar det, invände jag.

– Jo det stämmer, sa han, men jag vill att du ska förstå att det går till civila också. Många av dessa människor är inte röda khmerer, dom tillhör Khmer Serei.

Khmer Serei beskrivs vanligen som en ”högergerilla”. I verkligheten är deras ledare banditer som tillsammans med thailändare kontrollerar den svarta marknaden och handeln med guld i flyktinglägren på den thailändska sidan av gränsen. Dom har inget verkligt folkligt stöd. Vad den thailändska armén gör, är att placera civila utan någon särskild politisk lojalitet vid de röda khmerernas baser för att kunna fortsätta med myten om att de röda khmererna och Khmer Serei är enade mot vietnameserna.

Detta rättfärdigar också den humanitära hjälpen, trots att det uppenbarligen inte är de civila som gynnas av den. I motsats till de röda khmererna som är välnärda och muskulösa, ser de civila lika undernärda som skräckslagna ut.

– Okay, medgav Kristofferson, mannen där borta är en slaktare och vi föder hans armé, men vi är inte politiska.

Pol Pot's vänner i världen

”Slaktarn” är befälhavare på basen, en högre Pol Pot-man som vill att de utländska biståndsarbetarna ska kalla honom ”Monsieur le President”, herr president. Jag bad att få träffa Monsieur le President och försäkrades om att han skulle ”framträda”. Snart stod jag ansikte mot ansikte med en man med förstenat barnansikte och kalla stirrande ögon.

Förra året såg jag en massgrav med flera tusen människor i provinsen Siem Reap, många hade misshandlats till döds. Leende framför mig stod nu Pol Pot's motsvarighet till guvernör i den provinsen. Hans namn är Nam Phann, troligen ett militärt alias. Han var angelägen om att bekräfta att västerlandets hjälp verkligen hade återupprättat och stärkt de röda khmererna, ”... och tack så mycket och vi önskar mer.”

”Våra vänner i världen” sa han, var FN, länderna i ASEAN, särskilt Thailand och Singapore, och Förenta staterna. ”Oh ja, Förenta staterna!” sa han med känsla. Men hur var det med alla historier och illdåd och folkmord under Pol Pot? ”Åh, *det där*”, svarade han, ”dom där historierna är fullständigt osanna. Dom har vietnameserna hittat på för att förvirra världen”.

Barnfondens och Röda korsets situation

Hjälporganisationerna kan emellertid inte spela naiva. Röda korsets medicinska grupper har vårdat röda khmerer vid Ta Prik och Nuong Pou inne i Kambodja, helt medvetna om att detta är framskjutna understödsposter. Vår begäran att få följa med dem över gränsen avvisades och inte ens dagen för avresan kunde avslöjas. Varför ska en sant humanitär verksamhet vara så hemlig?

”Du får inte vara för hård mot oss” sa en tjänsteman i Röda korset. ”Hela saken är rutten och vi sitter här mitt i smeten och försöker klara av det hela. Men vad ska vi göra, när specialgrupp 80 kommer med sårade röda khmerer till Sa Kaeo-lägret mitt i natten och ger vårt folk order om att behandla dem? Givetvis måste vi lappa ihop dem, och sen skickar thailändarna tillbaka dem. Om vi drar oss tillbaka från gränsen, kommer thailändarna att stoppa våra leveranser genom Bangkok till Phnom Penh. Myndigheterna i Phnom Penh kommer då att betrakta oss som ett bihang till deras fiender och göra det svårt för vårt folk där. För oss är det en omöjlig situation.”

En högre tjänsteman i UNICEF sa: ”Jag har dagligen den amerikanska ambassaden och KEG:s folk på telefonen. Dom fortsätter att tala om för oss att vi måste hänga kvar där inne. Välan, jag har fått nog och skulle vilja ge mig av. Men dom vet, att vi vet, att om vi sticker från gränsen så kommer amerikanska bidrag att stoppas. Det är den grövsta tänkbara formen av utpressning.”

Både amerikanerna och de internationella hjälporganisationerna har sonderat terrängen bland frivilliga organisationer för att hitta någon som vill ta över leveranserna till de röda khmererna. Till och med den katolska hjälporganisationen, som alltid haft nära förbindelser med amerikanerna, har vägrat att ”hänga kvar därinne”.

”Dom kommer att hitta någon frivillig organisation som gör det” sa en före detta FN-tjänsteman. ”De flesta av dem är kristna anti-kommunister och en del är inget annat än äventyrare med för mycket pengar och för lite att göra. Att livnära Pol Pot eller flyga ut en jumbojet med ammande mödrar är sak samma för dem.”

För tre veckor sedan sa den nya chefen för UNICEF, James Grant, att

Rapporter om att hjälpsändningarna kommer att avbrytas inom två veckors tid är ogrundade. Målet är att fortsätta leveranserna under förhållanden där den *thailändska regeringen* kan ge försäkringar om att biståndet bara går till civila och inte till gerillastyrkor.

Kursiveringen är min, fräckheten är hans. Problemet för Grant, för UNICEF och för Röda korset är att organisationer som finansieras av västerländska regeringar nu verkar göra exakt det som myndigheterna i Phnom Penh har beskyllt dem för att göra. Läsaren kanske påminner sig förra årets samordnade protester, främst från Genève och New York, mot att regeringen i Phnom Penh vägrade låta hjälporganisationerna sända en övervakningsstyrka på omkring 50 personer till Phnom Penh? I dag finns 78 personer från dessa organisationer i Phnom Penh, och vilka brister övervakningen av biståndssändningar i Kambodja än må ha, finns det bokstavligt talat ingen övervakning av leveranser som går över den thailändska gränsen, den väg större delen av det västerländska biståndet går.

Biståndet som medel för "destabilisering"

En intern uppskattning inom UNICEF visade att 84 procent av riset som sändes över gränsen såldes. Genom att locka omkring 20 procent av befolkningen mot gränsen, dras bönder och dragdjur bort från fälten och planteringen av den livsviktiga decemberskörden, den som kommer att bestämma om Kambodja kommer att kunna försörja sig själv eller förbli beroende av utländsk välgörenhet. Jag har träffat få biståndsarbetare som inte ser gränsens dragningskraft som ett indirekt medel för "destabilisering".

Frånsett att stötta upp de röda khmererna finns det också andra direkta metoder. Innan jag kom till den thailändska gränsen hade jag rest omkring i Kambodja, också i områden några kilometer från gränsen. Ses Kavah, en bonde som har brukat sina fält i byn Kob under trettio år, beklagade sig över att grödan skulle bli dålig, han var säker på en katastrofal skörd. Han hade fått utsäde från Phnom Penh, men hade beslutat sig för att köpa det mesta utsädet från andra sidan av den närliggande gränsen, bara för att upptäcka att det var fullt av skal i säckarna och att bara 40 procent av utsädet grodde. Organisationen World Food Program har dumpat en hel del av detta undermåliga utsäde, och bakom det hela leder spåren till den amerikanska ambassaden i Bangkok.

Organiserat förtal av Vietnam

Förvanskningen av händelserna i Indokina, som gjort det möjligt för Washington att spela ut "Kinakortet", och för västerländska regeringar liksom hjälporganisationer att framställa sig själva som frälsare och vietnameserna och regeringen i Phnom Penh som skändliga sabotörer, har på ett verksamt sätt kompletterat andra "destabiliserande" åtgärder utmed gränsen, där också massmediernas bevakning har koncentrerats. Det har gått så långt, att barn i Kao I Dang-lägre har satt upp ett dystert teaterstycke om Kambodjas lidande. Det börjar med en inledning om mord och svält, och avslutas med en scen där utländska TV-team storögt begäpar de döda.

Det är nu känt att denna försåtliga propaganda mot Kambodja var planerad. I tidningen *Guardian* för den 8 januari 1980 rapporterade John Gittings:

Brzezinski's strategi att med grova medel splittra Peking från Hanoi och därmed tvinga vietnameserna mot Moskva, blandas med ett djupt hat gentemot det enda asiatiska folk som i krig har lyckats besegra Förenta staterna. En rådgivare i hans stab kallade nyligen Vietnam för en "mänsklighetens dypöl".

I november förra året røjde källor i utrikesdepartementet sin avsikt att inleda en internationell propagandakampanj för att sprida historier om vietnamesiska illdåd och skändligheter i Kampuchea. Inom några få dagar, troligen efter instruktioner från Vita huset, fick journalister i Bangkok och

Singapore ta del av lämpliga ”flyktingsberättelser”. Vid en lunch med en framstående utländsk korrespondent i Washington informerade Brzezinski själv om innehållet i ”den senaste CIA-rapporten”.

Rapporter började publiceras i den amerikanska pressen om att denna ”senaste CIA-rapport” beskyllde vietnameserna för att bränna grödor, minera risfälten, stjäla livsmedel och till och med förhindra plantering av riset, och att Sovjetunionen också saboterade livsmedels-sändningar. Redaktörer trumpetade ut beskyllningar om ”folkmord” och liberala journalister gjorde bot för sina försyndelser under Vietnamkriget och Watergate-affären genom att, ofta ordagrant, publicera sånt som Brzezinski’s stab matade dem med. Det var som om klockan hade ställts tillbaka tjugo år och Pentagonrapporten aldrig hade publicerats. CIA-rapporten var givetvis en förfalskning. Det var i verkligheten inte ens en fråga om en rapport, utan om ett hopkok av propaganda som förkastade en verklig CIA-analys. Författaren till denna talade nyligen om för en forskningsgrupp i Washington, att ”dom vanställde allt som jag skrev”.

”En stor del av den internationella hjälpen till Kambodja går i stället till den vietnamesiska armén, påstod franska hjälparbetare som nyligen besökt Kambodja i Singapore på onsdagen.” (*SvD den 29 november 1979*)

Endast för pressens bruk

En kort tid efter det att rapporten hade delgetts den västerländska pressen blev jag ombedd av en västerländsk utrikesminister att berätta om mina intryck från Kambodja. Jag talade om för honom att den enda verkliga hjälpen som jag och mitt TV-team hade sett var den som kom från Vietnam, att vi hade följt med en konvoj som kom över ”landbron” från Saigon till mottagarna bland khmerfolket, att de enda läkare vi hade sett var vietnameser och att varenda khmer som vi talade med sa den uppenbara sanningen: att vietnameserna hade räddat deras liv.

- Ja, jag vet det där, sa han.
- Men, har ni inte sett CIA-rapporten? frågade jag.
- Jo, men utrikesdepartementet (i Washington) sa åt oss att bortse från den, att den bara var avsedd för pressen, svarade han.

”Nimets tillägger att det är möjligt att Vietnam använder svälten som vapen för att ta makten i Kambodja.”

”Amerikanska tjänstemän säger sig ha fått rapporter om att vietnameserna... förstör skördarna och minerar risfälten för att förhindra att den störtade Pol Pot-regimens styrkor skall få mat.” (*DN den 30 november 1979*)

”Förskingring av bistånd” och historier om vietnamesiska ”illdåd” har tillbakavisats av varenda journalist som har besökt Kambodja, också av de som är fientligt inställda till Vietnam. Chefen för Röda Korsgruppen i Phnom Penh, Dominic Defour, berättade för mig, att ”frånsett mindre snatterier, har historierna om missbruk kommit utifrån, som propaganda, och är rena rama smörjan. Varför skulle vietnameserna ge med den ena handen och sedan ta tillbaka med den andra?”

Till och med ambassadör Abramowitz har tvingats medge, att det inte finns några belegg för att vietnameserna är skyldiga till ett ”utstuderat folkmord”. När det gäller beskyllningarna om att ryssarna har förhindrat hjälpsändningar, visar utrikesdepartementets nuvarande bedömning Sovjetunionen som den största enskilda biståndsgivaren till Kambodja.

Lögner dominerade massmedierna

Men denna typ av propaganda, som de flesta utrikeskorrespondenter känner till så väl, efterlämnar sina spår. Den 28 december förra året talade Alstair Cook i sitt BBC-program

”Brev från Amerika” om ”ett dokument som Förenta staternas president fått i sina händer och som gjort honom *ursinnig*”. Med sitt vanliga skenheliga tonfall talade Cook om ”Presidenten och Dokumentet”, den fingerade CIA-rapporten, och anklagade vietnameserna och ryssarna för planer på att stoppa ”stora förråd och medicin som skulle kunna rädda oräkneliga liv i Kambodja”.

”Internationella röda korset och FNs barnfond Unicef tänker utreda varför huvuddelen av livsmedelsbiståndet till Kampuchea fortfarande inte når landets tusentals svältande flyktingar.” (*DN den 1 december 1979*)

Jag nämner Cooks program på grund av att det sändes under jultiden när ett stort antal människor i England var djupt engagerade av Kambodja. Tiotusentals hade gett bidrag till Oxfam och andra hjälporganisationer och många av dem var folk som hade minst råd att ge. Varje dag under flera månader tid hade de skickat sina hushållspengar, besparingar, semesterpengar, och fickpengar. Räddningen av Kambodja blev något av en nationell sak i England, vid sidan av och trots politiken, särskilt bland barnen.

En del av dessa människor hörde säkert Cook's utsändning och den lögn han upprepade måste ha gjort dem bedrövade. Han var en av många som gjorde sig skyldiga till detta. Aldrig tidigare har jag sett så många förståsigpåare sköta samma lilla bigotta trädgård. Kampucheas lidande verkade locka fram dem. Att inte en enda reporter som reste till Kambodja kunde bekräfta denna ondskefulla smörja säger något om journalistikens villkor.

Den långa vägen tillbaka till livet

Förra månaden åkte jag tillbaka till Kambodja i sällskap med Jim Howard, som startade Oxfams verksamhet, och två franska läkare som hade varit de enda västerländska läkarna i Kambodja när jag var där på sommaren 1979. Jag hade bett dem återvända med mig i tron, att bara de då som hade sett svältlandskapet i Kambodja kunde göra en rättvisande bedömning i dag.

Problemen som fortfarande finns är väldiga i ett samhälle där hela samhällskroppen har rivits sönder, där ingen familj som jag mött sörjer mindre än sex döda familjemedlemmar. Uppgiften att återställa landet skulle göra den mest utvecklade nation modlös. Och detta är ett bondesamhälle där de utbildade och yrkeskunniga har raderas ut.

Förra året bestod till exempel Hälsovårdsdepartementet av en minister, ett biträde och en gammal Renault med utkört batteri och utan däck. I dag har departementet bara fem högre tjänstemän som arbetar i Volkswagens tidigare utställningslokaler och kritiserar för sin ”bristande effektivitet”.

Sjukhuset i Kompong Speu som sorterar under hälsovårdsdepartementet hade i augusti förra året ingen medicin, inga bandage, inga bäddar och inga lakan. I en orgie av vandalism och förstörelse hade de röda khmererna raderat ut sjukhuset på nästan samma utstuderade sätt som när de monterade ner den katolska katedralen i Phnom Penh utan att lämna en enda sten kvar.

Näst provinsen Battambang var troligen Kompong Speu det mest ödelagda, plundrade och brutaliserade området i Kambodja. Förra året insisterade en ensam vietnamesisk läkare på att skvätta Detol på oss för att det förekom kolera, pest och mjältbrand. Doktor Jean-Michel Vinot, en av de franska läkarna som följde med mig sa att

Jag minns hur en hel avdelning med föräldralösa barn dog inom en vecka, det fanns bokstavligen ingenting Nu har dem ett fungerande sjukhus och ett apotek med ett stort sortiment av mediciner. Det allvarligaste fallet som jag har sett är ett barn med hjärnhinneinflammation, och hon kommer att överleva.

Barn föds och skolorna fylls

När vi senast var här beräknade Vinot att åttio procent av alla kvinnor i Kompong Speu hade förlorat sin menstruation. Detta var en direkt följd av en fasansfull tillvaro under Pol Pot-regimen. I dag har sjukhuset en överfylld barnbördsavdelning. "Förvandlingen och livskraften" sa Vinot, "är häpnadsväckande".

Ian Hopwood från UNICEF har beräknat att 912 000 barn nu går i skolan i Kambodja. "Många av de 19 000 lärarna har aldrig undervisat tidigare" sa han, "men regeringen har infört snabbkurser på två månader och det verkar som om det fungerar". I augusti förra året fann Jim Howard femtio sjuka och svältande barn i något som hade gjorts om till svinstia. På tio månader har detta ställe förvandlats till landets största grundskola med bänkar, pennor, leksaker och fotbollar, det mesta betalat med pengar som samlades in i England.

På skolgården liksom på trottoaren utanför och i städer över hela Kambodja finns palmer som de röda khmererna planterade. Under dem har man upptäckt begravda människor. Barnen, som snabbt försöker ta tillbaka en förlorad barndom, använder dem nu som målstolpar.

Städerna börjar leva upp igen

När vi förra året anlände till Phnom Penh befann sig staden bokstavligen i samma tillstånd som när den hade övergivits, med soptippar befolkade av små vålnader, mest föräldralösa barn som försökte använda värdelösa sedlar som bränsle och livnärde sig på en välling av rötter och växter. Jag minns dödens närvaro, inte av ruttnande lik, utan som någonting överkligt och genomträngande i fukten och stillheten. Detta var en stad vars befolkning hade vuxit till mer än två miljoner människor och som alla under vapenhot hade tvingats ut på landsbygden. Kanske hälften av dem är döda i dag.

I dag har Phnom Penh över 100 000 invånare och affärer och restauranter har åter öppnat, bröllop firas, det finns två larmande marknader, elektricitet, vatten från ett vattenverk som återställts med hjälp av engelskt bistånd, en textilfabrik, en medicinfabrik, nyöppnade pagoder, telefon, två busslinjer, ett jazzband, ett fotbollslag och valuta. Framgången med den nya valutan, som infördes i maj-juni, är en bedrift som alla verkliga penningteoretiker förvisso måste betrakta som anmärkningsvärd.

Ransoneringar och satsning på utsäde

Trots att vi inte såg något av svälten från förra sommaren, som khmerfolket i dag minns som "stora dödens månader", såg vi exempel på oroande felnäring bland barn. Vid järnvägsstationen i Battambang sopade magra barn med sina bara händer golven på järnvägsvagnar för att skrapa samman risrester. De har överlevt och utstrålar en energi som verkar gränslös. Men jag misstänker att en epidemi skulle räcka för att radera ut dem.

Oxfam's chef i Phnom Penh, Bill Yates, tror att regeringen har tagit en medveten risk genom att lagra och ransonera livsmedel för att prioritera fördelning av utsäde till decemberskörden.

Dom har litat till böndernas naturliga instinkt att leva på vad jorden ger, och var och en som behöver arbeta och inte har tillgång till mat, från sjuksköterskor till arbetare som reparerar broar, får matransoner. I alla byar som jag har sett finns det smålotter med majs, sockerrör och frukt och jag har inte sett en enda sugga som inte är dräktig. Det kanske är fel, men jag tror att regeringen kanske har gissat bättre än hjälporganisationerna.

Om distributionen av livsmedel är sporadisk och farligt ojämn, är det helt klart att motsatsen gäller fördelning av utsäde. Utan att vara inbjudna eller väntade bevittnade vi hur utsäde lastades av från Oxfams tjugonde pråm i Phnom Penh, följde lasten till järnvägsstationen och körde sedan 560 kilometer till Battambang för att se hur lasten fördes till lagerlokaler. Dagen

därpå levererade en armada av oxvagnar, åsneforor och cyklar hela lasten på 390 ton till byarna i provinsen. Från pråm till jorden tog det bara tre dagar.

En snabbt hopradsad regim

Visst finns det många som är irriterade och missträknade på förstockade byråkrater, ”politisk” inblandning och så vidare. Än sen, kan man fråga, vad är nytt med detta? Regimen i Phnom Penh är inte så enhetlig som den ofta framställs. Den består av en röra av studenter, lärare och andra överlevande från den gamla bourgeoisin, *vem som helst* med några färdigheter. I ledande ställning finns män som lämnade de röda khmererna och som efter en tid av omskolning i Hanoi nu ligger lågt.

Där finns snabbutbildade kadrer med uttråkade åhörare som inte vill ha någonting med *något* politiskt evangelium att göra. En dam som kom ut från en politisk föreläsning anmärkte att ”herr Marx Lenin” hade nämnts, vem det nu kunde vara. För vietnameserna är detta ytterligare en ironi. Deras så kallade skyddslingars unika erfarenheter har ingen som helst likhet med deras egna. Genom att stödja uppkomsten av en ny elit i städerna, som de måste, åter-skapar de oavsiktligt samma uppdelning som, tillsammans med Kissingers bomber, bidrog till att kläcka fram de röda khmererna.

Efter att ha rest med oss, beräknade Jim Howard att mer än 90 procent av Oxfam’s bistånd har kommit till dem som det varit avsett för. Howard är troligen en av de mest erfarna och respekterade ”katastrofbekämpare” som finns, med erfarenheter från Indien, Bangladesh och Biafra. Till skillnad från en del biståndsfolk i Phnom Penh ser han problemen från människornas utgångspunkt, inte ur karriärsynpunkt eller på grund av något frälsarkomplex. Han sa att det skulle vara synd:

om vanligt folk i England, som av hela sitt hjärta och med sina besparingar stödde en avlägsen nation, inte vet hur mycket de har gjort för att rädda Kambodja.

Du förstår, att för en del av oss i hjälpbranschen sitter den gamla koloniala andan mycket starkt. Hur skulle det kunna vara möjligt att infödingarna hade en regering som kanske, bara kanske, känner sitt eget folk bäst? Deras hållning är att västerlandet vet bäst. Sanningen är att det inte förekommit någon verklig korruption här, den har varit försumbar. Inga biståndsvaror finns till försäljning på marknaden. Problemet som västerlänningar har svårigheter med är känsla för takt. Detta är en regering vars dödsfiender fortfarande erkänns av FN, och som med rätta känner sig avskuren och isolerad och kämpar för att överleva. Mot bakgrund av dessa omständigheter, anser jag att dom har gjort ett historiskt jobb när det gäller återhämtning.

Frukten för Pol Pot’s återkomst

I dag är det inte hunger, utan frukten, som är den tyngsta bördan för befolkningen i Kambodja. Det är en frukten som genomsyrar varje samtal, som syns i vartannat ansikte i varje folksamling. Gång efter annan frågar de ”kommer Pol Pot tillbaka?”

Trots åren av bomber och västerlandets stöd till Pol Pot verkar det finnas lite av det främlingshat gentemot västerlänningar som man skulle kunna förvänta i en liten nation som drabbats av så mycket utländsk vandalism. Den traditionella motviljan mot vietnameserna har för stunden lagts åt sidan och det förekommer inget påtagligt ”hat”, något som folket vid gränsen har gjort en så stor affär av. Vietnamesiska soldater strosar obehäpnade omkring på marknaden och deras disciplin bemöts med respekt. Folk i Kambodja vet att det bara är vietnameserna som står mellan dem och de röda khmerernas återkomst.

Hotell Monorom där jag bodde i Phnom Penh anordnade nyligen en disco-dans. Flickor och barn satt på skoldansvis på den ena sidan av salen och pojkarna på den andra. Det var en mycket glad och livad tillställning tills ett band med den mycket omtyckta sångaren Sin Sisamouth spelades. Ungdomarna sprang till draperierna och grät. Han hade förts till

Battambang, tvingats att gräva sin egen grav och sjunga de röda khmerernas hymn som handlade om blod och död. Därefter hade han misshandlats till döds.

Massaker på civila i Kambodja

Det finns ett unikt tåg som transporterar utsäde från Phnom Penh till regionerna i nordväst. På återresan, som sker varannan dag, är tåget som en mänsklig myrstack, med mellan fem och tiotusen passagerare, utsträckta i hängmattor mellan hjulen, klängande kring skorstenen och packade som sardiner i förarhytten. Stationsmästaren, som för första gången på fem år använde sina kunskaper i engelska när han talade med mig, förklarade att tåget inte kunde gå direkt till centralstationen i Phnom Penh. ”Föraren inte är vidare bra, förstår du, han håller på och lär sig. Han vet inte när han ska börja bromsa, och när det ösregnar är han ännu sämre!”

Två dagar senare överfölls detta tåg med raketer och automatvapen av de röda khmererna. Minst 150 människor dödades. När jag berättade att detta hade inträffat för en av mina vänner, stelnade hennes ansikte som till en mask. Detta är en vanlig reaktion, tårar är sällsynta. Hon hade varit en radikal student vid universitetet i Phnom Penh när de röda khmererna tyst tågade in i staden. ”Med mina kamrater gick jag ut på gatan för att välkomma dem” sa hon.

Ett år senare hade dom dödat min syster, som var gravid, mina sex bröder, min mor och min far.

Just innan befrielsen visste jag att dom tänkte döda mig, men jag flydde ut i skogen. Den morgonen hade två småpojkar blivit beskyllda för att ha stulit svinmat, och vi fördes ut för att se dom hängas.

Dom var sex eller sju år gamla.

”Attacken mot det 70 vagnar långa tåget betecknas som den mest spektakulära sedan gerillans offensiv började för en månad sedan. Det våghalsiga bakhållet inträffade vid en plats bara 70 kilometer nordväst om Phnom Penh.” (*DN den 13 juni 1979*)

Det är möjligt att läsaren känner till dessa ruskigheter och jag är ledsen för att behöva upprepa dem. Men när USAs andra Indokinakrig börjar ta fart, när världens folkrikaste och världens mäktigaste nationer stöder barnmördarna, då bleknar minnen nästan lika fort som mördarnas anseende håller på att putsas upp.

De röda khmerernas nya ansikte

Khieu Samphan, som har ersatt Pol Pot som ”premiärminister” för ”Demokratiska Kampuchea”, har med den thailändska arméns benägna tillmötesgående tagit emot den internationella pressen vid sitt högkvarter i djungeln. Tidningen *Times* korrespondent i Bangkok, Neil Kelly, beskrev honom som en ”ungdomlig, kraftig man med framåtanda” som ”önskade sopa undan det förflutna”. Samphan sa, att ”hans regerings framtida politik var att arbeta för folkets frihet att välja en regering med vilken ideologi som helst, kommunistisk, kapitalistisk eller mittemellan”, och så vidare.

Sådana ”objektiva” intervjuer, med en man som var den mest ansvariga teoretikern för brotten mot khmerbefolkningen, hör ännu inte till vanligheterna. Men de börjar komma, som om de röda khmerernas brottslighet bara var ett politiskt ”problem”, inte den kolossala naziliknande perversitet som det verkligen var.

Doktor Brzezinski's handgångna män har redan mellan skål och vägg låtit förstå att ”Demokratiska Kampuchea” givetvis måste vara en del av en koalition, med eller utan prins Sihanouk. Sihanouk har rubbat denna vision genom att säga att han inte vill ha någonting att göra med sitt folks slaktare.

Översättning: Sven & Britt Ekberg

Kommentar 11/12 1981

Carter och Deng enades om kriget

Den 19 januari 1979 höll Geng Biao, general-sekreterare i det kinesiska kommunistpartiets militärkommission, ett tal om situationen i Indokina. Talet hölls inför en begränsad grupp av högre partikadrer, skulle delvis hållas hemligt och inte distribueras till lägre nivåer.

Av dokumentet som vi återger framgår bl a att Kina i januari 1979 inte hade planer på ett omedelbart angrepp mot Vietnam, främst på grund av osäkerhet om USAs reaktion och risken för att lån skulle frysa inne. När Deng Xiaoping hade besökt USA, och fått försäkringar om USAs inställning, inleddes det omfattande angreppet mot Vietnam den 17 februari 1979. Dokumentet ger också en bild av den kinesiska ledningens syn på utvecklingen i världen och därmed en bakgrund till Kinas nuvarande utrikespolitik. Det har tidigare publicerats i *Journal of Contemporary Asia* nr 3 1981.

Dokumentet berör frågor som tidigare har behandlats i *Kommentar*, bl a om Vietnam och Kampuchea i nr 7, 8 och 11 1979, nr 11 -12 1980, och om Thailand i nr 7 och 8 1981.

Phnom Penh har fallit. Norodom Sihanouk och Ieng Sary har separat anlänt till Peking... Eftersom läget har förändrats mycket snabbt, och för att göra det möjligt för alla ledande kadrer att få en klar bild av situationen har ordförande Hua särskilt uppdragit åt mig att ge en preliminär förklaring av partiets centralkommittés bedömning av läget. Jag skall även lägga fram principer och politiska riktlinjer för att vi skall kunna undvika ett splittrat handlande och möjliga svårigheter i framtiden.

Detta dokument får inte distribueras till lägre nivåer som ett formellt dokument från centralkommittén. Delar av innehållet skall hållas hemligt. Förutom att det bör cirkulera i relevanta kanslier och enheter kan kamraterna också göra en sammanfattning av dess huvudsakliga anda samt viktiga punkter. Beträffande frågan om informationen, och till vilka kanslier och enheter den skall sändas, kommer ni att informeras efter mötet.

I dag är det bara två eller tre provinser som fortfarande försvaras av Demokratiska Kampuchéas regeringstrupper. Alla parti- och regeringsinstitutioner har evakuerats i god ordning. De vietnamesiska styrkorna har redan anlänt till den thailändska gränsen och kommer att kunna ta över hela Kampuchea inom tio dagar...

Innan Sisophon föll den 13 januari hade Kampuchéas regering och dess trupper framgångsrikt genomfört sin strategiska reträtt och lyckats bevara hälften av sina institutioner och sin materiel, liksom två tredjedelar av krigsmakten. Dessa enheter utgör en effektiv styrka, vilken kommer att bilda grundvalen för möjliga motangrepp i framtiden. Detta förklarar också varför vi öppet har utropat det Demokratiska Kampuchéas regering som Kampuchea enda lagliga regering.

Gammal och dum

Vietnameserna kommer att upptäckta, att vad de har vunnit nu är inte en seger utan början till ett misslyckande. Vo Nguyen Giap är gammal och dum och Van Tien Dung är virrig, ty fortfarande kan de inte säga huruvida de kampucheanska trupperna drog sig tillbaka till följd av ett nederlag eller huruvida det var fråga om en strategisk avledningsmanöver. Av vietnamesiska dokument som erhållits i Battambang framgår, att man i inkräktarnas högkvarter var irriterad över att man inte hade påträffat kampucheanernas huvudstyrka. Enligt rapporter från vår underrättelsetjänst har de vietnamesiska trupperna jämte kampucheanska rebellstyrkor samt en division och två artilleribataljoner från Laos, nu kört fast i ett gerillakrig, och Kampuchéas tappra revolutionära styrkor går till häftiga motangrepp. Allt blir hela tiden svårare och svårare för Vietnam och dess marionettregim, Nationella enhetsfronten för nationell befrielse.

Varför anföll inte Vietnam Kampuchéa när de diplomatiska förbindelserna mellan de båda länderna bröts förra året? Varför har man väntat tills nu med sitt angrepp mot Kampuchéa? I själva verket hyste Vietnam onda avsikter så tidigt som före befrielsen av Sydvietnam. Krigsgalningarna i landet, en liten grupp, hade på anstiftan av den socialimperialistiske bossen bakom scenen önskat lägga vantarna på Kampuchéa och dra in det i den så kallade "Indokinaalliansen". På detta sätt vill man förvandla det till en språngbräda och stödjepunkt för socialimperialismen dess försök att förverkliga sin globala strategiska plan och expandera in i Sydostasien...

Fröna till katastrofen

I avsikt att påminna de kampucheanska ledarna om att de ständigt måste vara vaksamma talade ordförande Mao också om för Sihanouk, att Ho Chi Minh hade dryftat frågan om en "indokinesisk federation" med honom. Efter 1974 samordnade vietnameserna sina operationer med Kampuchéas revolutionära styrkors i olika strider. Vietnam grep tillfället att odla kontakter med en grupp provietnamesiska ledare, och på detta vis såddes sålunda fröna till katastrofen. När Khieu Samphan kom till Kina den 15 augusti 1975 talade han också i detalj om detta latent bekymmer. Efter befrielsen av Phnom Penh i maj 1975 dröjde de vietnamesiska trupperna kvar och vägrade att dra sig tillbaka. Eftersom man ännu inte hade förenat Nord- och Sydvietnam var emellertid fraktionen som i söder motsatte sig föreningen fortfarande mycket stark. Dessutom utövade Kina upprepade gånger påtryckningar på Vietnam och stödde resolut den nya kampucheanska regeringen. Vietnam drog slutligen tillbaka alla sina trupper från Kampuchéa sex månader senare.

Tre fraktioner

Å andra sidan fanns det alltför många fraktioner bland de kampucheanska styrkorna. Tre huvudfraktioner bildades vid denna tid. Den första fraktionen, sammansatt av kampucheanska arbetare och bönder, utgjorde flertalet och befrielsearméns huvudstyrka under direkt kontroll av Pol Pot och Khieu Samphan.

Den andra fraktionen bestod av styrkor som var trogna Sihanouk och gamla fosterländska officerare och soldater ur Lon Nols trupper som hade vänt sig mot Lon Nol och förenat sig med befrielse rörelsen. Medlemmarna av denna fraktion var inte många, men de var alla välutbildade bundsförvanter till kommunistpartiet och sympatisörer med den revolutionära saken.

Den tredje fraktionen var den välutrustade, provietnamesiska gruppen som hade många anhängare. Om dessa tre fraktioner hade behandlats på ett riktigt sätt när omorganiseringen av de kampucheanska trupperna började 1976 skulle problemet ha varit mindre allvarligt. De

kampucheanska kommunisterna skötte emellertid inte frågan riktigt och ökade motsättningarna mellan de tre fraktionerna.

Ingen korrekt inställning

Det viktigaste misstaget som de begick var att inte behandla Sihanouk väl, vilket ledde till missnöje bland de äldre officerarna. Vidare saknade de en korrekt inställning till hur man skulle behandla folk och gav inte dessa gamla officerare tillfälle till ideologisk omskolning, till skillnad från hur vi hade behandlat Wu Hua-wens och Iun Ch'iwus trupper. Här och var gick de så långt att de förföljde, avskedade och avväpnade de gamla militärerna och deras familjer som reaktionärer. Härigenom tvingade de så gott som en del av trupperna, vilka ursprungligen hade stött kommunistpartiet, att göra uppror och förena sig med Lon Nols återstående styrkor i bergen och skapade på detta vis en väpnad kontrarevolutionär gerillagrupp.

När de tog i tu med de provietnamesiska officerarna och soldaterna skiljde de inte på om det var fråga om ställningstagande eller om ideologi. Inom kort hade de arresterat mer än 4 000 människor som, om de inte dödades, sattes i fängelse. Dyliga åtgärder ledde till att alla kände sig mycket otrygga och tvingade somliga till öppen revolt. Detta påverkade kraftigt moralen hos de trupper som var trogna mot Kampuchéas kommunistiska parti.

Ärligt talat var de kampucheanska trupperna inte särskilt vädisciplinerade. Kuppmentalitet och uttryck för anarkism skapade problem i gränsområdena. Förra februari agerade Kampuchéa för att öka disciplinen inom krigsmakten. Detta var en riktig åtgärd. Senare, när Son Sen anlände till Kina, sade han att efter det att rörelsen för att stärka disciplinen var fullbordad, var Kampuchéa säker på att kunna utplåna provietnamesiska styrkor i juni eller juli. Vi trodde på honom och tillhandahöll nödvändigt bistånd. Helt oväntat är den nuvarande situationen inte så. Dessa trupper, som är ur stånd att åstadkomma någonting, har snabbt tvingats upp i bergen och för gerillakrig.

USAs samtycke

Vår plan och våra ansträngningar för att upprätta Sihanoukregimen har omintetgjorts. I själva verket har vi informerat Förenta staterna om denna plan och har erhållit dess samtycke. Så länge som vår plan kan upprätthålla freden i Sydostasien och hålla tillbaka socialimperialismens expansion kommer amerikanerna att bemöda sig mer än vi. På grund härav är vi säkra på att amerikanerna kommer att räcka oss en hjälpare hand. Men nu är planen inte till någon nytta. Phnom Penh föll sju månader tidigare. För att tvinga Vietnam att dra tillbaka sina trupper kan vi bara gå ihop med Förenta staterna, Japan, Storbritannien, Frankrike och SEAN-länderna och stödja Sihanouks anklagelser mot Vietnam i Förenta Nationerna. I själva verket vet vi om, att Vietnam inte kommer att dra tillbaka sina trupper som har krävts. Genom att handla på det här viset vill vi bara vinna mer tid för omgruppering och försena frågan till början av regnperioden.

Vietnam allt stöddigare

Förra november undertecknade Vietnam och Sovjetunionen en biståndspakt. Sovjetunionen trädde således fram ur bakgrunden. Med fördraget band det Vietnam fast vid sina stridsvagnar. Men samma fördrag gav också Vietnam råg i ryggen och vietnameserna blev allt stöddigare. Visserligen har Vietnam blivit medlem av Rådet för ömsesidigt bistånd, SEV, och har fått mycket sovjetiskt bistånd, men det som Sovjetunionen kan ge kan inte ätas, bäras eller användas.

Vi har själva felaktigt tagit emot råd och bistånd från den här ”äldre brodern”, och därför vet vi vad som har sänts till Vietnam. Sovjetunionen sålde inte alltför avancerad utrustning till Vietnam, till ett pris som till och med var högre än världsmarknadspriset. Kan dylikt bistånd

kallas "osjälviskt"? Jag är rädd att bara Gud vet! Sovjetunionen säljer olja till Vietnam till ett pris av 13 dollar per fat.

Vi kan hålla Vietnam på sträckbänken genom att sälja detsamma till Kampuchea för 5 dollar per fat. Det skulle bli en skärseld för Vietnam. Vi kan säga att vi var alldeles för generösa tidigare. Efter det att Vietnam hade förlorat det stora bistånd, som vi hade givit, och hade slutat att handla med oss, blev bristen på spannmål, livsmedel och andra nödvändiga dagligvaror allvarligare.

Dessutom råkade de ut för en förfärlig översvämning förra året. Förlusten av omkring fyra miljoner ton spannmål förvärrade ekonomin och skärpte motsättningarna mellan norr och söder. Den rådande regimens ensidiga politik har givit upphov till varubrist. Det vietnamesiska arbetarpartiet genomförde med våld en produktions- och fördelningsplanering i nya ekonomiska zoner.

Attack avleder missnöje

Motsättningen mellan norr och söder förstörades dessutom av en orimlig maktfördelning och fördelning av olika nya projekt. I avsikt att avleda det vietnamesiska folkets uppmärksamhet från alla dessa svårigheter började det vietnamesiska arbetarpartiet att förfölja ett stort antal kadrer från söder i september 1977. De angrep och bekämpade på ett grymt sätt de människor som var av annan åsikt eller var missnöjda med Vietnams ekonomiska politik i södern.

Å andra sidan påskyndades upptrampningen av konflikterna i gränsområdet mellan Kampuchea och Vietnam. Vietnams följande invasion av Kampuchea skedde för att med hjälp av denna aggressiva handling avleda människornas uppmärksamhet och för att lätta på olika slag av akuta motsättningar. Detta var ett huvudskäl för att gå in i Kampuchea.

Det finns ytterligare en anledning. Ett freds- och vänskapsfördrag undertecknades mellan Kina och Japan; vice premiärminister Teng Hsiao-p'ing avlade ett besök i Japan efter att ha besökt några ASEAN-länder; ordförande Hua avlade framgångsrika besök i Rumänien och Jugoslavien. I Sovjetunionens och Vietnams ögon innebar allt detta ett hårt slag för socialimperialismen.

Kinas prestige ökar

En regelbunden och framgångsrik diplomatisk verksamhet har kraftigt ökat Kinas prestige bland andra nationer och gjort det möjligt för Kina att vinna sympatier och stöd bland fler länder. Länder i väst har på grundval av en ömsesidig förståelse undertecknat många överenskommelser med oss om handel, vetenskapligt och teknologiskt samarbete och även om utbyte och handel inom områden som atomenergi, yttre rymden och elektronik.

Vad beträffar militära angelägenheter visar framskridna västländer stort intresse för att hjälpa oss att modernisera vårt nationella försvar, så att vi skall kunna krossa socialimperialismens fåfänga sammansvärjning för att isolera, angripa, hålla tillbaka och strypa Kina. För närvarande skiftar vi tyngdpunkten i vårt arbete till det ekonomiska uppbyggnadsarbetet. Med påskyndandet av de fyra moderniseringarna är Kina precis som en sol, som i sin fulla kraft stiger över horisonten...

Maktbalansen förändras

Den 16 december förra året proklamerade Kina och USA upprättandet av diplomatiska förbindelser mellan de båda länderna den 1 januari i år. Detta innebar inte bara att ett nytt kapitel i de kinesisk-amerikanska förbindelserna, utan förändrade fullständigt maktbalansen i världen. Vietnam, som undanbad sig alla förhandsvillkor, hade bett om att få upprätta formella förbindelser med Förenta staterna, men amerikanerna ignorerade deras begäran och upprättade först diplomatiska förbindelser med Kina, även om problemet Taiwan fortfarande

fanns. Detta var en stor besvikelse för både Sovjetunionen och Vietnam. De blev irriterade över en sådan skam. För att rädda det egna ansiktet valde de Kampuchea som det första angreppsmålet, vilket ledde till Kampuchea-incidenten.

När Le Duan senare berättade för oss om sitt möte med Pol Pot i Phnom Penh, påpekade vi också rakt på sak, att Vietnams arbetarparti saknade förmåga att behandla broderpartier på jämlik grund. Vi sade, att Pol Pot inte var emot Vietnam utan endast hade en avvikande åsikt när det gällde att upprätta en Indokinesisk federation, och att Le Duans samtal med Pol Pot denna gång hölls i en annan anda än de samtal som hade hållits mellan Kampuchea och Vietnam 1975 i Hanoi. Den gången sade Le Duan också, att tiden ännu inte var mogen för dem att tala om att upprätta en Indokinesisk federation eller allians. Man försäkrade, att Vietnams arbetarparti enbart önskade utbyta åsikter med det kampuchianska kommunistpartiet om de tre indokinesiska ländernas framtida utveckling och inte hade för avsikt att tvinga ett broderparti att godta dess egna åsikter. Om det var på det viset borde det inte finnas några motsättningar mellan Vietnam och Kampuchea, utom när det gäller lösningen av gränsproblemen. Eftersom Le Duan nu på falska grunder anklagar Kina för att stödja Kampuchea och bekämpa Vietnam, måste vi avvisa dessa grundlösa beskyllningar och samtidigt förklara vår inställning:

1. Vi håller fast vid principen om broderskap mellan partier och hyser ingen avsikt att blanda oss i motsättningarna mellan andra broderpartier. Men vi kan absolut inte tillåta, att något politiskt parti inkräktar på andra kommunistpartiers oberoende eller lägger sig i ett broderpartis inre angelägenheter.
2. Vi stödjer Kampuchias kommunistparti under ledning av kamrat Pol Pot och Demokratiska Kampuchea under hans ledning.
3. Vi är emot varje åtgärd som tvingar Kampuchias kommunistparti att gå med i den indokinesiska alliansen.
4. Det vietnamesiska arbetarpartiet måste på allvar ta itu med att lösa motsättningarna mellan Vietnam och Kampuchea på jämlik basis.

Energiskt stödja Kampuchea

När samtal hölls mellan det kinesiska kommunistpartiet och Vietnams arbetarparti i november 1977, kunde meningsskiljaktigheterna mellan Vietnam och Kampuchea inte längre döljas. Våra ansträngningar att hindra att motsättningarna mellan dem kom ut, efter befrielsen av Kampuchea 1975, misslyckades till slut. Partiets centralkommitté beslöt därför i december att energiskt stödja Kampuchea och stärka landet så att det kunde bemästra den nya situation som kunde uppstå, när man hade misslyckats med att lösa frågan genom förhandlingar. Vi gjorde vårt bästa i alla avseenden med undantag för att vi inte sände dit våra egna soldater. Kampuchias regering kom inte med någon dylik begäran, när kamrat Wang Tung-Hsing besökte Kampuchea. Kamrat Su Chen-hua föreslog att vi skulle sända en avdelning ur österhavsfloTTan för att hjälpa Kampuchea övervaka sitt territorialvatten, eller sända dit flottan på ett besök. Hsu Shihyu föreslog också, att han skulle leda sina trupper till Kwangsi för att försöka sig på ett angrepp. Efter omsorgsfulla överväganden avvisade emellertid partiets centralkommitté bägge förslagen från kamrat Su Chen-hua och kamrat Hsu Shih-yu. Slutligen sändes inte en enda soldat iväg. Varför?

1. Vårt land är socialistiskt. Vi har aldrig sänt våra trupper, stridsflygplan eller flotta till något annat land och vi motsätter oss att andra nationer gör et. Fastän vi idag godtar, att USA fortfarande har en viss militär styrka i Asien-Stilla Havsområdet, visar det bara får förståelse för att de amerikanska trupperna stannar kvar i Japan, Filippinerna och på andra ställen. Det innebär inte att vi ger vårt stöd till främmande länder som stationerar sina trupper eller bygger

upp militärbaser på andra länders territorium. Vi får absolut inte hysa uppfattningen, att vi kan glömma den amerikanska imperialismens och hegemonismens natur, därför att vi redan har knutit normala förbindelser med USA. Vi skiljer oss i avsevärd grad från USA. Om vi sänder våra trupper till Kampuchea, skulle vi bryta mot denna princip. Vilket intryck skulle vi för övrigt skapa hos andra sydostasiatiska länder och i andra delar av världen? Förutom att misslyckas med att bygga upp en enad front mot hegemonismen genom att förena oss med tredje världens länder, skulle vi bli ännu en hegemonistisk makt. Ett så stort misstag är svårt att rätta till.

2. Antingen de gillar Pol Pots regim eller inte, erkänner idag fortfarande de flesta av världens länder Demokratiska Kampuchea och stödjer Kinas rättfärdiga hållning att fördöma Vietnam för dess aggression. Det beror på, att de ser att det enbart finns vietnamesiska trupper i Kampuchea. Om också våra soldater skulle finnas där, vore situationen annorlunda. Då skulle kamrat Ch'en Ch'u inte kunna tala med så stor säkerhet inför FN. Troligen skulle han stå inför en domstol och bli utfrågad. Det är naturligtvis inte bra att förlora sin position i en internationell organisation, men än värre är att Vietnam och dess marionetter skulle kunna gripa tillfället att gå till motattack och vända på det ursprungligen aggressiva kriget, genom att anklaga oss för att blanda oss i andra länders inre angelägenheter. Då skulle det inte vara lätt att ge ett kraftfullt stöd till Kampuchea. Men om den nuvarande situationen förblir oförändrad, ger vi allt vårt stöd till en rättvis kamp mot den utländska invasionen. Det är uppenbart, att vi är i vår fulla rätt.

3. Med tanke på de geografiska förhållandena och Indokinas skiftande politiska, ekonomiska och ideologiska bakgrund liksom andra komplicerade faktorer, är det omöjligt att tillgripa en blixttaktion av Hitlermodell för att lösa hela problemet inom tre månader. Amerikanerna, med sin bittra erfarenhet, vet det förmodligen väl. Det är sannerligen en otacksam uppgift att utkämpa ett krig i Indokina. De vietnamesiska trupperna har redan marscherat in i ett sådant träsk, att de med all säkerhet kommer att tröttnas ut. Om vi sänder våra trupper dit, kommer samma sak att hända dem. Slutet blir svårt att förutsäga. Faktum är att vi inte har tillräcklig styrka för att utkämpa ett sådant utnötningskrig, såvida vi inte överger de fyra moderniseringarna – eftersom vi inte har samma ekonomiska förhållanden och produktivkrafter som USA och Japan. Att inte sända några trupper till Kampuchea är ur alla aspekter till vår fördel. Det ger också tillfälle till träning för Kampuchebas kommunistparti. Med vårt kraftfulla stöd vågar de beslutsamma och självsäkra kampucheanerna slåss och de vet hur de skall kämpa. Sovjetunionen och Vietnam kommer inte att bli lyckosamma.

4. Om ni tror, att Vietnam vågar invadera Kampuchea, därför att man vet att vi inte kommer att skicka våra trupper till Kampuchebas stöd, har ni inte helt rätt. Sovjetunionen, Vietnams verkliga ledare, skulle gärna se att vi sände våra trupper till Kampuchea. För Vietnam ligger de arealer, som förstörts av kriget, i Kampuchea och inte i Vietnam. Så fort Kina blir inblandat i kriget, skulle Sovjetunionen kunna frammana en internationell opinion för att anklaga oss, samtidigt som man öppet stödjer Vietnam för att få ett slut på kriget. Vietnam tror också, att så snart vi blivit inblandade, kan man utan hänsyn föra krig på båda håll; inom landet kan det tjäna som förevändning för att mobilisera dess styrka för det här kriget. Vietnam och Sovjetunionen har redan gjort upp en plan i den riktningen. Det omedelbara målet är att hindra oss från att genomföra vårt moderniseringsprogram. De har även en långsiktig plan. Om kinesiska trupper kommer i direkt konflikt med Vietnam och orsakar krig på vietnamesiskt område, kommer Sovjetunionen – enligt ett fördrag mellan Sovjetunionen och Vietnam – att få en förevändning att skicka sina trupper till vår nordliga gräns och tillsammans med de vietnamesiska trupperna anfalla oss från två håll. Då blir det svårt för USA, Västeuropa och Japan att säga vilken part, de eller vi, som för ett aggressionskrig. Kampuchea är bara ett litet land, ungefär så stort som Hupehprovinsen, och har mindre

befolkning än Peking. Men det som händer där innebär en mängd problem. Minsta förändring åt ena hållet kan påverka hela situationen. Vi måste vara mycket försiktiga. Om vi går med i kriget och utkämpar ett framgångsrikt slag med Sovjetunionen, kommer vårt folk naturligtvis att känna stor tillfredsställelse. Men finns det fortfarande hopp om att få investeringar, lån och annan hjälp för våra fyra moderniseringar från USA, Europa och Japan? Frågan gäller inte om vi är rädda för att gå med i kriget, utan om att väga ”för” och ”emot” mot varandra. Vad denna fråga beträffar, kan vårt beslut sammanfattas i tre punkter:

- Vi kommer inte att skicka våra trupper till Kampuchea,
- Vi kommer oavbrutet att ge hjälp åt Kampuchea,
- Vi kommer att stödja kampucheanerna in i det sista.

Kineser i Kampuchea

Även om vi inte kan sända våra trupper direkt till Kampuchea, förnekar vi inte, att många av våra män är verksamma i Kampuchea. Några av dem är verksamma med uppbygget, andra hjälper kampucheanerna att slåss på slagfältet.

Då kriget nådde ett kritiskt stadium i december, informerade vårt utrikesministerium ambassadör Sun Hao om, att vi inte hade för avsikt att delta i kriget och gav order om att all vår personal i landet skulle förbereda sig på att evakueras. Situationen förändrades dock så snabbt, att många av dem inte kunde evakueras i tid. De är ännu kvar i Kampuchea. De har alla frivilligt avstått från sitt kinesiska medborgarskap och antagit kampuchianskt medborgarskap. Därför har de vägrat att åtygda ordern att lämna landet, som utfärdades av Kinas utrikesdepartement, och frivilligt gått med i det nationella befrielsekriget mot Vietnam. Vi har inga medel för att hindra dem från det. Detta kan inte uppfattas som en export av revolutionen. Vår princip är att ”inte uppmuntra, inte motsätta oss och inte hindra” dem. När Kampuchias andra befrielse uppnås i framtiden, kommer de att vara barn till det kampuchianska folket likaväl som dess hjältar. De kommer att vara våra släktingar, men inte kineser. Vad de har åstadkommit ger en kraftfull motförklaring till Vietnams anklagelse om att kinesisk militär personal har deltagit i kriget.

Samarbete med Thailand

Vi har redan gett vårt tillstånd till Demokratiska Kampuchias regering och dess parti-delegation att sätta upp ett provisoriskt regeringskansli i Peking. De har också i Thailand begärt tillåtelse att sätta upp ett kontor i landet eller vid dess gräns. Vice premiärminister Ieng Sary har redan överlämnat en formell anhållan till premiärminister Kriangsak Chamanand. Vår vice ordförande Deng framförde följande begäran till Thailands vice premiärminister, Sunthorn Hognadaram:

1. Ett mer effektivt samarbete med Kina för att motstå Sovjetunionens och Vietnams expansion och tillförsäkra Sydostasien och länderna vid Stilla Havet fred och stabilitet.
2. Ett fortsatt stöd till Demokratiska Kampuchias regering och ett erkännande av dess legala status samt, på grund av denna förutsättning, att vägra den nuvarande marionettregimen att överta diplomatiska institutionerna i Thailand och tillåta det Demokratiska Kampuchias regering att sätta upp ett kontor, antingen öppet eller i hemlighet, vid den thailändska gränsen.
3. En fortsatt möjlighet att få politisk asyl för det Demokratiska Kampuchias folk och parti, regerings- och militärkadrer, som är utsatta för förföljelse och rätt för dem att bege sig till Kina eller andra områden över thailändskt territorium.

Hotet kommer från Vietnam

Vi måste emellertid klart och tydligt förklara den faktiska situationen. Vi sade till Sunthorn Honladarom, att förhållandet mellan Kampuchea och Thailand, eller mellan Kampuchea och Sydostasien, bygger på ömsesidigt beroende. Om ett land faller, hamnar de andra i farozonen. Därför är det omöjligt för Thailand att hålla sig utanför. Vi tror, att Thailand skall förstå denna ståndpunkt från följande tre sidor:

- Det allvarligaste hotet mot Thailand kommer för närvarande inte från Kampuchea utan från Vietnam. Även om Kampuchea inte hade blivit invaderat av Vietnam, skulle dess befolkning, materiella tillgångar och naturresurser inte kunna jämföras med Thailands. Vid sitt besök i Thailand sade vice ordförande Deng till premiärminister Kriangsak Chamanand, att Kampuchea inte hade för avsikt att expandera. Kina kan garantera, att Kampuchea önskar utveckla goda förbindelser med Thailand. De ofta förekommande blodiga konflikterna, som tidigare ägt rum vid den kampuchianska gränsen, berodde på bristande disciplin bland de kampuchianska trupperna. Arbetet på att stärka disciplinen bland trupperna under föregående år gick för sakta framåt. Dessa konflikter är bara uttryck för en ”kuppmentalitet” bland de kampuchianska trupperna. De kommer inte att utgöra något hot mot Thailand.
- Thailand förstår, att nästa mål för en vietnamesisk attack är Thailand. Om det är förnuftigt, skulle det göra sitt bästa för att stödja Demokratiska Kampuchias regering i dess gerillakrigföring. Förutom att ge Kina tillåtelse att sända materiell hjälp via Thailand, borde Thailand påverka andra länder inom ASEAN eller t o m USA och Japan, att ge stöd åt Kampuchea. I så fall skulle det kampuchianska motståndet bli starkare och hejda den vietnamesiska expansionen in på thailändskt territorium. Är det inte bra för Thailand, att Kampuchias revolutionära styrkor håller fienden borta från landet?
- Så länge som motståndskampen pågår i Kampuchea, kommer Vietnam att vara uppbundet och dess plan att förverkliga en ”Indokinesisk federation” – ett direkt hot mot Sydostasien – bli försenad. Ju längre försening, desto större blir påfrestningarna på Vietnams nationella styrka. På så vis ges tillräckligt med tid för de revolutionära krafterna inne i Vietnam att växa sig starkare. Slutligen kommer, som Lenin sade, saker och ting att resultera i att ”det imperialistiska kriget förvandlas till ett inbördeskrig”. Sammanbrott för Vietnams reaktionära ledning kommer att vara resultatet av en revolution inom Vietnam, ty det är högst sannolikt, att krig orsakar revolution, vilken i sin tur sätter stopp för kriget. Thailand har ett ansvar för att skapa sådana förutsättningar. Det är också den bästa politik, som Thailand kan föra, för att bevara sin nationella säkerhet.

Thailands kommunister stöder Pol Pot

I en tid som denna har Thailands kommunistparti visat sig i hög grad internationalistiskt. Fastän det ännu inte är så mäktigt, sände det beslutsamt några militära enheter långt ner i söder till gränsområdet mellan Thailand, Laos och Kampuchea för att hjälpa de kampuchianska trupperna. För att undvika en direkt konflikt med den thailändska armén tvingades några av dem att ta sig fram flera hundra kilometer på laotiskt territorium för att bistå de kampuchianska trupperna med deras strategiska förflyttningar. Några kamrater inom Thailands kommunistiska parti, som deltog i underjordisk verksamhet, fick order att göra sitt yttersta – också med risk för sina liv – för att hjälpa Demokratiska Kampuchea med underrättelseverksamhet bakom fiendens linjer. I nöden prövas vännen. Det thailändska kommunistpartiets handlingar är rörande. För övrigt anlände en delegation, som bestod av sju an svariga kamrater från det thailändska kommunistpartiets centralkommitté, till den kinesiska gränsen den 12 januari på sin väg till Kunming. Snart finns de i Pekings. Huvudmotivet för delegationen är att med vårt parti och Kampuchias kommunistparti diskutera situationen i

Indokina, besluta om framtida planer för kampen och utarbeta detaljerade åtgärder till stöd för Kampuchea.

Enligt den ursprungliga planen för hjälp till Kampuchea skulle vi före decembers utgång ha försett Kampuchea med utrustning för tre divisioner, liksom tillräckligt med livsmedel, medicin och ammunition för 100 000 man, vilket skulle garantera meniga soldater 15 gånger mer ammunition än vanligt. Det finns dock ingen gemensam gräns mellan oss och Kampuchea. Vietnam och Laos ligger mellan oss. Av den anledningen kunde största delen av hjälpen bara skickas sjövägen. Man har antagit, att efter Kampuchebas fall skulle sovjetiska och vietnamesiska flottstyrkor dyka upp i Kampuchebas territorialvatten. Regelbunden användning av havet utanför den thailändsk-kampuchianska gränsen för att komma in i Kampuchea, skulle göra oss till ett mycket uppenbart mål för beskjutning. Även om vi inte upptäcks till havs, kommer våra regelbundna förflyttningar att observeras från land. Det är självfallet svårt att sända materiell hjälp sjövägen, men det finns ännu en del sätt. Åtminstone kan de amerikanska sjöstridskrafterna i området göra oss små tjänster. De kan bevaka de sovjetiska fartygens rörelser och informera oss om de vietnamesiska fartygens förehavanden. Då vice ordförande Deng i slutet av den här månaden besöker USA, kommer han att föreslå president Carter detta. Det vore bäst om USA tog sig an denna fråga på eget initiativ. Det vore också bra, om amerikanerna kunde erbjuda hjälp i all hemlighet. Dessutom har USA bett oss om att öppna Shanghai som en bunkringshamn för dess sjunde flotta. Vi anser, att det skulle vara till nytta för stabiliteten i Sydostasien om hamnen i Yulin öppnades. Det kan i alla fall bidra till att övervaka sjöstridskrafternas rörelser i Cam Ranhviken. För Thailands del kan ledarna låtasas som om de inte vet något om det och om nödvändigt låta thailändarna skuggboxas med vietnameserna. Det kommer inte att orsaka några problem.

Väg genom Thailand

Bortsett från detta måste vi förlita oss på landtransporter från norr till söder. Under vietnamkriget gick den s k Ho Chi Minh-leden genom Kampuchea. Nu är det lika bra att börja tänka på en väg genom Burma och Thailand. De thailändska kommunisterna är grunden för denna plan. Utan dem kan inget göras. Fastän en sådan väg på nära 1 000 kilometer kommer att innebära svårigheter för transport av en stor mängd materiellt bistånd, är det åtminstone säkert att de thailändska kommunisterna hjälper till att upprätta transportstationer och kommunikationsleder för att eskortera den kinesiska och kampuchianska personalen.

Den hemliga ankomsten av en delegation från det thailändska kommunistpartiet den här gången är självfallet inte bara till för diskussioner i denna fråga. Det viktigaste är att de thailändska kommunisterna har för avsikt att förena styrkorna i norr och söder och ta tillfället i akt att åstadkomma en resning. De thailändska kommunisterna känner emellertid av ett starkt tryck från de vietnamesiska kommunisterna och de revisionistiska elementen bland dem förbereder aktivt sektaristiska aktioner. Därför måste de till Kina för att samtala med oss. Genom diskussioner kommer vi att finna lösningar på dessa problem.

Dämpa konflikterna i Thailand

Enligt min mening kommer de thailändska kommunisterna att spela en betydande roll som ett framtida stöd för Kampuchea. Därför är vi redo att övertala dem att inte visa någon skiljaktig mening från den thailändska regeringen, eftersom de står inför en fruktansvärd fiende och befinner sig i en sådan position, att de kan bekämpa vietnamesiskt herravälde. Naturligtvis anser vi inte, att de skall lägga ner vapnen och ställa upp sig utanför regeringskanslierna i Bangkok för att låta registrera sig. De bör dock åtminstone dämpa sin konflikt med den thailändska regeringen. Därigenom kan vi å ena sidan hjälpa de thailändska kommunisterna att bevara sin styrka och å den andra tvinga Kriangsak Chamanand att bestämma sig för att förena sig med oss i stödet för Kampuchea.

Om ett sådant samarbete leder till ett deltagande av ASEAN-länderna blir saker och ting lättare. Om vi också får stöd från USA, Japan, Storbritannien och Frankrike, blir Kampuchéas framtidsutsikt er strålande. Egentligen spelar det ingen roll, om premiärminister Kriangsak Chamanand ger sitt samtycke. De thailändska kommunisterna ger oss i alla fall sitt stöd. Att låta Thailand söka sin egen säkerhet genom egna åtgärder är ställt utom all fråga. Det är helt uppenbart, att det är omöjligt för Thailand att hålla sig utanför. En titt på kartan visar oss, att den bästa vägen för att transportera vårt materiella bistånd till Kampuchéa skulle vara via Laos. I så fall kommer den laotiska gerillan att bli användbar. Jag skall inte uppehålla mig vid den frågan ytterligare. Var och en förstår säkert det.

Kuomintang's styrkor

I Thailands, Burmas och Laos bergsområden finns ännu en stridsduglig kraft, starkare än t o m de thailändska kommunisterna. Det är Kuomintang's styrkor. Man bör inte undervärdera Kuomintang's styrka i dessa områden. Åtskilliga gånger har Burmas regeringsstyrkor attackerat dem, men alltid med svåra förluster. Burmas och Thailands väpnade kommunistiska trupper vågar inte strida mot dem. Nästan trettio år har nu gått. Bortsett från två gånger, då vi använt oss av internationella påtryckningar för att tvinga delar av dem tillbaka till Taiwan, har deras huvudstyrka inte sviktat. För närvarande intar både Burmas och Thailands regeringar en tolerant hållning till dem. Kuomintangstruppernas stridsvilja är ganska stark. I de här områdena startar de ofta gerillakrig mot oss. Om denna styrka kan förvandlas till ett stöd i ett gerillakrig mot Vietnam, skulle situationen vara bättre än den som de thailändska kommunisterna kan uppnå.

De nya tsarerna darrar

Den uppfattning, som framkom vid den elfte centralkommitténs tredje plenarmöte om det rådande internationella läget är helt riktig. Med tanke på den nuvarande situationen kan ingenting anses viktigare än att snabbt skapa en internationell enhetsfront mot den sovjetiska socialimperialismen. Om den socialimperialistiska aggressiva kraftens expansion ska kunna stoppas, om alla revolutionära politiska partier i världen kan gå samman för att gå fram på den rätta marxist-leninistiska vägen, om den internationella kommunistiska rörelsen kan utvecklas till ett nytt stadium, om alla förslavade folk och förtryckta nationer kan skaka av sig fot- och handbojorna och om utbrottet av ett nytt världskrig effektivt kan förhindras, beror på om de människor som utgör mer än 90 procent av världens befolkning, kan mobiliseras och organiseras i en överväldigande revolutionär styrka mot socialimperialismen. Vi måste förena oss med alla styrkor som kan gå samman för att isolera och hålla tillbaka den sovjetiska socialimperialismen, så att den inte vågar överskrida sina gränser. Vi har redan lyckats vinna över USA och framgångsrikt förhindrat en uppgörelse i det tysta mellan USA och Sovjetunionen, de två supermakterna, att dela upp världen mellan sig. För närvarande har en enad front skapats mot den social-imperialistiska hegemonin – en front som består av vår sekundära fiende, USA i första världen och de flesta länderna i den andra och tredje världen. Nu är det inte längre Kina som står isolerat, men de nya tsarerna darrar.

Vice ordförande Deng skall besöka USA i slutet av den här månaden. Han kommer med all säkerhet att nå en uppgörelse om hur vi hand i hand skall motstå den sovjetiska expansionen i varje del av världen och hur vi skall förhindra Asiens Kuba från att dominera Indokina, eftersom USA mer eller mindre är ansvarigt för Sovjetunionens och Vietnams krigsprovokationer i Indokina. Om det inte uppstår allvarliga svårigheter och gerillakriget i Kampuchéa kan fortsätta till 1981, kommer situationen att bli helt omvänd. För närvarande har vi mycket betungande uppgifter.

På det diplomatiska fältet måste vi öppet använda vårt inflytande och med alla medel övertala alla länder i världen att vägra erkänna den vietnamstödda marionettregimen i Kampuchéa. Vi

måste även öka vårt stöd till den revolutionära regeringen inne i Kampuchea för att undvika att den kollapsar innan en gynnsam situation uppstår. Ordförande Hua och vice ordförande Deng har redan, på vårt partis och vår regerings vägnar, för hela världen förklarat, att vi kommer att stödja Kampuchreas regering till det bittra slutet. Därför måste vi alla, inom våra funktioner och våra maktbefogenheter, försöka göra vårt bästa.

Vi skall inte slåss nu

Förutom den öppna invasionen av Kampuchea har Vietnam även stått bakom upprepade blodiga intermezzon vid den kinesiska-vietnamesiska gränsen. Man har provocerat fram händelser och i all hemlighet flyttat gränsmarkeringarna, så att man nu ockuperar 600 km² kinesiskt territorium. Vietnam har ignorerat upprepade protester från vår regering. Vi har redan gett ut en proklamation. Vi vill, att den vietnamesiska regeringen klart skall förstå, att det finns en gräns för vårt tålamod. Kamrater, jag försäkrar ännu en gång å centralkommitténs vägnar, att den attityd vi nu intar absolut inte är ett tecken på svaghet utan vi på goda grunder vill visa tolerans. Vi säger, att vi inte skall slåss nu. Det innebär emellertid inte, att vi inte skall slåss i framtiden. Om vi känner oss till den grad tvingade att vi inte har något annat val än att mobilisera våra soldater, är vi beredda att gå med i kriget och vi kommer med all säkerhet att avgå med segern. Vi har redan avslutat våra förberedelser i de västra och södra gränsområdena. Varför har vi dröjt med att gå till anfall?

Först och främst vill vi skapa en allmän opinion, så att all världens regeringar klart kan se vem det är som står bakom de blodiga konflikterna och vem som är angriparen. Vårt ihållande tålamod kommer att få var och en att förstå aggressiviteten hos Asiens Kuba. Enbart genom ett sådant avslöjande kan vi ställa Vietnam inför världens domstol och fostra folket, inklusive Vietnams folk, och stärka moralen hos de stora massorna av våra officerare och vårt manskap. Eftersom vi har rätt, kommer världens folk att sympatisera med och stödja oss. Vid lämpligt tillfälle kan vi utlösa en häftig attack och vinna en snabb seger över våra fiender.

För det andra bör vi inte bara veta, att det pågår konflikter i Yunnan och Kwangsi, utan vi måste också förstå, att dessa konflikter, som är dispyter mellan Kina och Vietnam om territorier, i huvudsak är en kamp mellan socialimperialismen och det socialistiska Kina. Fr o m nu måste vi omedelbart påbörja ett psykologiskt förarbete och alla andra nödvändiga förberedelser.

Eftersom socialimperialismen har vågat sätta igång med ett aggressivt krig, måste vi vara beslutsamma att utkämpa ett gränslöst krig. Vår inställning till krig har alltid varit klar; vi önskar dem inte men är inte rädda för dem. Om vi tvingas att slåss, kommer vi att möta krig med krig.

Praktiska krigsförberedelser

För det tredje, fastän vi redan har avslutat mobiliseringen och moralen bland officerarna och manskapet vid fronten är hög (brev som uttrycker deras beslutsamhet har strömmat in till Peking) har vi ännu inte gått in i kriget. Med tanke på såväl blodsbanden mellan Vietnams och Kinas folk, som det vietnamesiska folkets intressen, har vi avstått från att kasta Vietnam in i ett krig igen så kort tid efter det att landet avgått med segern i kriget mot USA och räddat nationen. Vi hoppas ännu, att den vietnamesiska regeringen skall ändra uppfattning och vakna upp för att i sista ögonblicket undvika nederlag. Möjligheten att vietnameserna skulle göra så är små, men vi måste sträva efter att det blir så. Om de fortfarande hårdnackat driver oss mot krig, kommer vi att gå till motattack och driva ut dem. Nyligen har partiets centralkommitté sänt ut ett dokument, som uppmanar hela partiet, hela armén och hela folket att vidta praktiska krigsförberedelser. Partiet, armén och folket måste på samma gång förbereda sig på två möjligheter: samtidigt som de gör ett gott arbete för att förbättra ekonomin skall de förbereda sig

för krig. Partiorganisationer på alla nivåer måste ägna speciell uppmärksamhet på både ekonomin och det militära arbetet. Vi är helt övertygade om, att Kampucheas hjältemodiga folk och revolutionära krafter kommer att segra över de vietnamesiska angriparna. Vi är också helt övertygade om, att det kinesiska partiet, armén och folket kommer att gå samman för att åstadkomma ett bra produktionsresultat och för att driva ut alla angripare, som vågar invadera oss.

USA en papperstiger

Upprättandet av diplomatiska relationer mellan de båda länderna Kina och USA är en seger för den proletära revolutionära linjen. Det har ännu en gång visat sig, att den amerikanska imperialismen är en papperstiger och inte gjord av järn. För närvarande befinner sig den amerikanska imperialismen, som har svårigheter både hemma och utomlands, i yttersta trångmål. Under sådana omständigheter är det lätt att vinna över den på vår sida. Vi bör veta, att USA – trots att landet saknar en målinriktad politisk strategi – ligger långt framme inom vetenskap och teknologi, har moderna vapen och stora ekonomiska tillgångar. Det skulle kunna komma oss till hjälp på många områden. Upprättandet av nya relationer mellan Kina och USA kan förena de båda ländernas styrka. Under tiden kan vi dra vinning av de nya relationerna för att förena oss med tredje världen och vinna över den andra världen, så att vi kan utlösa en gemensam attack på den social-imperialistiska hegemonin. Denna seger bidrar till att splittra de reaktionära grupperna bland de internationella klassfienderna, så att vi får en värdefull tidsperiod då vi kan få del av det utländska biståndet och kapitalet för att befästa och utveckla vår nationella ekonomi och påskynda genomförandet av de fyra moderniseringarna. Detta hjälper oss även att samla våra krafter och stärka militären och försvaret, så att vi kan åstadkomma en återförening av fäderneslandet tidigare än väntat och vinna en slutlig seger i det kommande kriget mot aggressionen.

Översättning: Ulf Modin, Fredrik Swensson